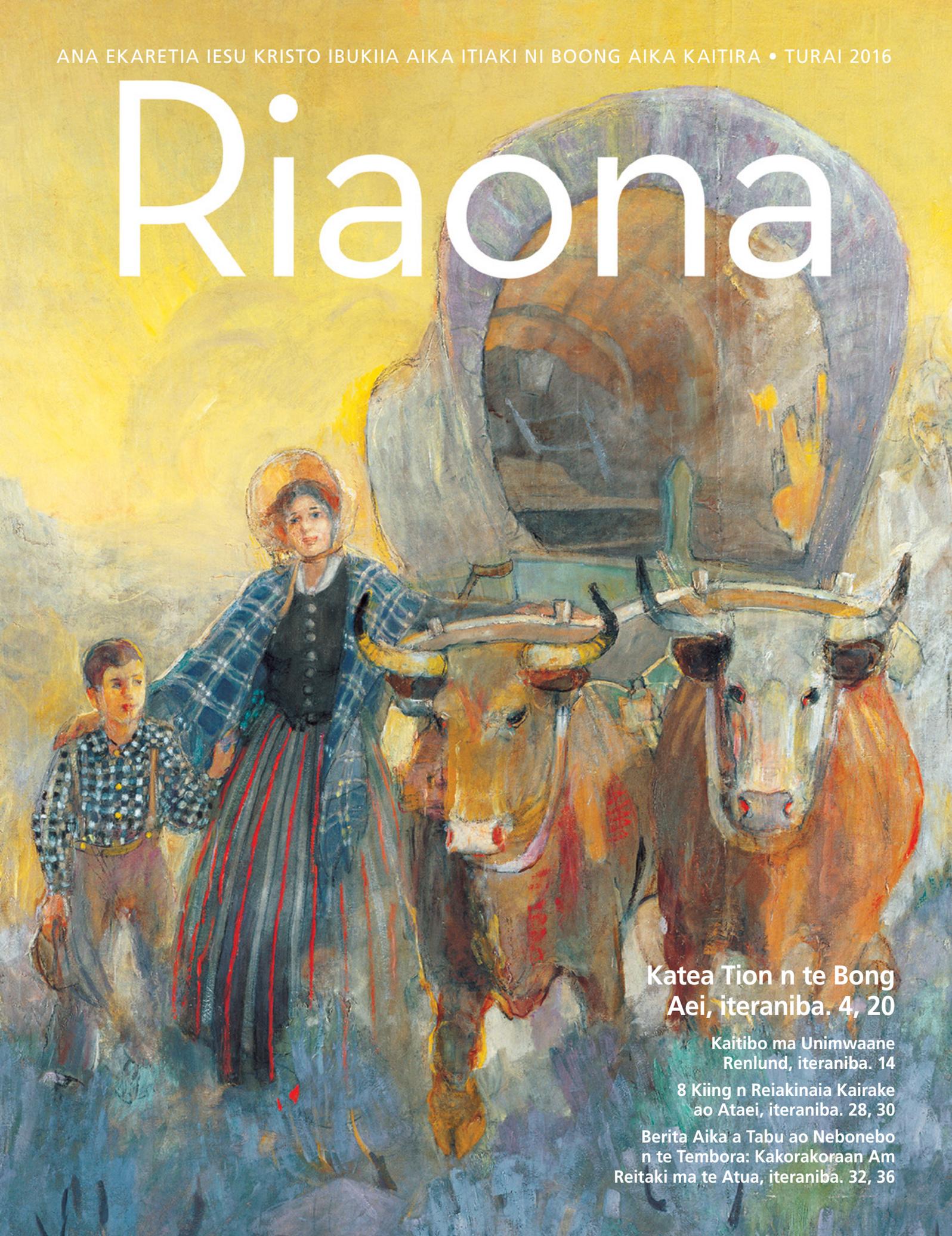

Riaona

**Katea Tion n te Bong
Aei, iteraniba. 4, 20**

Kaitibo ma Unimwaane
Renlund, iteraniba. 14

8 Kiing n Reiakinaia Kairake
ao Ataei, iteraniba. 28, 30

Berita Aika a Tabu ao Nebonebo
n te Tembora: Kakorakaan Am
Reitaki ma te Atua, iteraniba. 32, 36

*“Bwaai ni kabane a
kaotia bwa iai te Atua,
eng, n te aba ao bwaai
ni kabane ake a mena
iaona, eng ma butina,
eng, ma buraneti ni
kabane ake a buti
n aron karaoaia a
kakoaua bwa iai te
Tia Karikibwai ae
moan te Rietaata.”*

Aramwa 30:44

Tamnein Aiabu, ni buti n
te tairiki are iai inanona
itoi, ao tabeua riki, ma
ara Aiabu, USA.

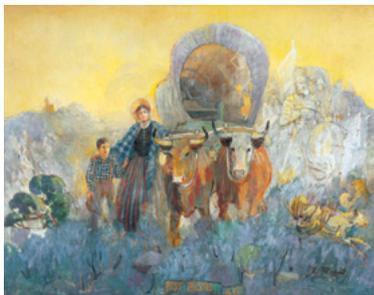
4

TAIAN RONGORONGO

4 Te Rongorongo man te Moan Beretitenti: Te Koaua nakon aia Onimatk Ara Bakatibu

Iroun Beretitenti Thomas S. Monson

7 Te Rongorongo ni Kakawari n Reirei: Ara Konabwai n Nakoara ni Karo

I AON TINANIKUNA

Mai moa: *Aki Maroa*, iroun Minerva Teichert. Inanon baana mai imoa: *Rawetamnei* iroun Royce Bair. Inanon baana mai ibuki: *Tamnei* iroun Guy Cohen.

TE RONGORONGO AE ONOTI N TE BEEBA NI KAONGORA

12 Te Bitaki are e Kona n Reke n te Boowi ni Kauntira n Tia Reirei

Iroun Sandra Cattell

E na kanga teuana te iango n tain te boowi ni kauntira n tia reirei ni karikirakea ana anga reirei neiei.

14 Unimwaane Dale G. Renlund: Te Toro ae Ongotaeka

Iroun Unimwaane Quentin L. Cook

20 Mwanangau ni Bwaeoniia mai Inria

Iroun Mangal Dan Dipty ngke e karakinaki nakon John Santosh Murala.

Te Uea e katamaroa maiu ni kati-kiraioa riki nakon are I kantani-ngaia—ni ikawairakeu ao bon “ataein buakonikai” ngai iaon teinainano i Inria n riki ni bwa-betitoaki ao n raoraonaki iroun te Abotoro.

24 Ai aron te aine n Tarebata ae mate buna: Te Kakai n Angabwai n Aki Mamatam

Iroun Po Nien (Felipe) Chou and Petra Chou

Ti tangiria ni kan buokiia kainano ao ake akea aia bwaii. Ao ti tangiriia ara utu bwa ana tokonikai man n te mangainrang ao te tatauti. Ti kunea tokiia inanon te angabwai n aki mamatam.

36 Karinean te Atua man Karinean Ara Berita Aika Tabu

Iroun Unimwaane Joseph W. Sitati

Ti karinea Tamara i Karawa ngke ti kakorakorai ara reitaki ma Ngaia ni karaoan ao kawakinan ni kabane berita aika tabu ao otenanti.

TAABO NI MWAKURI

8 Burabeti ao Abotoro a Taetae ni Boong aikai: Ake a Nano ni Inanomatan te Aro

10 Ti Taekina Taekan Kristo: Tangiraia Tabeman ma Kakaokoran Aroia

Te Ara e tauaki

28 Anga Reirei n Ana Kawai te Tia Kamaiu: Atakiia te Roronirikirake Ake Ko Reireiniia

30 Anga Reirei n Ana Kawai te Tia Kamaiu: “Nooria Ami Ataei”—Kamatebwai nakon Reireinakiia Ataei

32 Reirein te Euangkerio: Nebonebo n te Tembora—te Kiing n Ataakin te Atua

Iroun Unimwaane Marion D. Hanks

40 Bwanaaia Aika Itiaki ni Boong Aika Kaitira

80 Ni Karokoa Ti A Manga Kaitiboaki: Korokorotaire n Tamnei

Iroun Beretitenti Boyd K. Packer

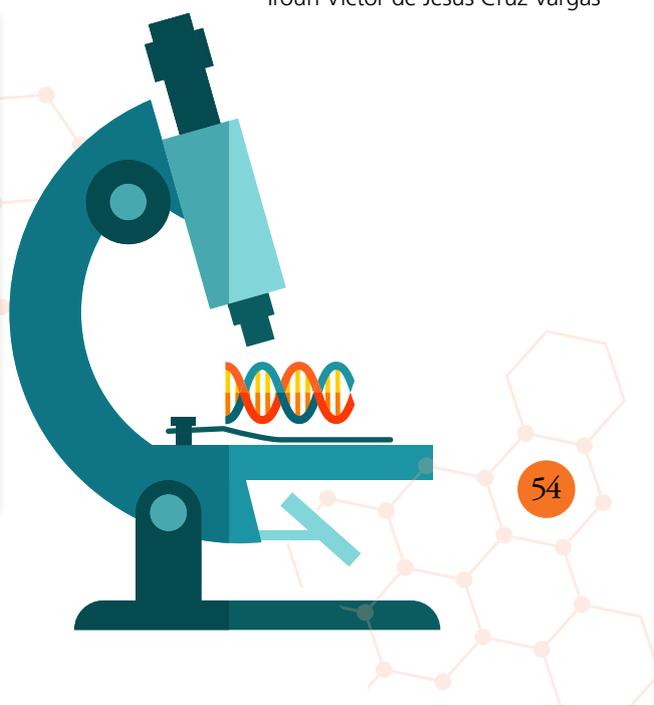

48

- 44 Ni Kaitara ma Te Moantaai n Okira te Mweenga**
Iroun Jenny Rollins
Okiran mwengau man au mitinare ni moantaai bon iai te kanganga. Aikai bwaai tabeua aika roko nau iango bwa A bia au koraki ake I tangiriia ao I kinaiia ni karaoia.
- 48 Rongorongoia Kairake n Ikawai: Tiku ni Matoa i Buranti**
Iroun Mindy Anne Selu
N te tabo ni Buaka i Buranti, Pierre e teimatoa iaon te tataro ao kamatebwaian booki aika tabu n ana onimaki.

Taraia ngkana ko kona ni kunea te Riaona ae karabaaki n te beeba aei. Hint: Tera te Cath-ormon?

- 50 Kaeka mairouia Taan Kairiiri n te Ekaretia: Arora ni Karekei Kakabwaia n te Tembora**
Iroun Unimwaane Ronald A. Rasband
- 51 Nakon Raoi te Iango**
Namakin ni Kareke Tangira Kakai n te Bong aei?
- 52 Aroaroia Rao ao Pisto**
Iroun Kiara Blanco
I aki toki n tuangiia au karo nakou nakon aia botaki raraou. N tokina a kariaia nakou, I tataro bwa a na roko ni manga anaai.
- 54 Te Tiaienti ao Ara Kakae ibukin te Koaua**
Iroun Alicia K. Stanton
Raraomaea taekan bwaai ake ti reiakin n te tiaienti kiraati ni kanga ni boraai ma te euangkerio?
- 58 Katauraoi—ao Karaoia**
Iroun Unimwaane Hugo E. Martinez
Ana kantaninga te Uea bon ibukin rongorongon te utu, tembora ao te mwakuri ni mitinare e na kabutaiki iroumi.
- 60 Uringakin te Tia Kamaiu**
Iroun Eric B. Murdock
Nimaua kakabwaia are e roko man kawakinan te berita n ururingan Iesu Kristo.
- 64 Boutita: Iterana Ikekei?**
- 65 I Kanga n Ataia: Reiakinna n Riki bwa Ootan te Aonaaba**
Iroun Victor de Jesus Cruz Vargas

54

Mauri!
Ngai Ivana.

70

- 66 E aoria Bwa Antai Ngkoe**
Iroun Linda Davies
“O tiaki,” e iangoia Andi. “Tera ae e na riki ngkana arona I aki kabaekaki ma au utu?”
- 68 Clarence ni kaitara ma te Tiambion**
Iroun Lori Fuller
Ni kabane a roko ni matakuakina birin Clarence ao a kunea bwa tuan te mauri e bon koaua.
- 70 Ataai Ake a Tei n Ninikoria: Rao ao Onimaki**
Iroun Melissa Hart
- 72 Kaeka mairoun te Abotoro: A kanga ni weteaki mitinare?**
Iroun Unimwaane M. Russell Ballard
- 73 Te Titiraki n te Koono**
Ngkana a kakauntaeka tinau ma tamau, I rang namakina te raraoma ao n nanokawaki. Tera ae I Kona ni Karaoia?
- 74 Ana Ninikoria Ana Boki Moomon: Kaben Moronaai E Ninikoria**
- 75 I Kona Ni Wareka Ana Boki Moomon**
- 76 Karaki man Ana Boki Moomon: Ana Buraeki Kaben Moronaai**
- 79 Katangitang: Ngkana I Ongo Ataain te Bwaeoniia**
Iroun Janice Kapp Perry

Ana Maekatiin ibukin te Aonaaba Ana Ekaretia Iesu Kristo ibukia Aika Itiaki ni Boong Aika Kaitira ae koreaki n te taetae ni Kiribati

Te Moan Beretitenti: Thomas S. Monson, Henry B. Eyring, Dieter F. Uchtdorf

Te Kooram n Abotoro n te Tengaun ma Uoman:

Russell M. Nelson, Dallin H. Oaks, M. Russell Ballard, Robert D. Hales, Jeffrey R. Holland, David A. Bednar, Quentin L. Cook, D. Todd Christofferson, Neil L. Andersen, Ronald A. Rasband, Gary E. Stevenson, Dale G. Renlund

Eteta: Joseph W. Sitati

Tia Ibuobuoki n Eteta: James B. Martino, Carol F. McConkie

Taan Ibuobuoki: Brian K. Ashton, Randall K. Bennett, Craig A. Cardon, Cheryl A. Esplin, Christoffel Golden, Douglas D. Holmes, Larry R. Lawrence, Carole M. Stephens

Manatia n Tarekita: Peter F. Evans

Tarekita n Etetorio: Vincent A. Vaughn

Tarekita n Ware: Allan R. Loyborg

Manatia ni Bitinini: Garff Cannon

Manatia n Eteta: R. Val Johnson

Kaouman ni Manatia n Eteta: Ryan Carr

Kaouman n Tia Ibuobuoki ni Boreeti: Megan VerHoeft Seitz

Koroboki ao te Tiim n Tiribure: Brittany Beattie, David Dickson, David A. Edwards, Matthew D. Flittin, Lori Fuller, Garrett H. Garff, LaRene Porter Gaunt, Jill Hacking, Charlotte Larcabal, Michael R. Morris, Eric B. Murdock, Sally Johnson Odekirik, Joshua J. Perkey, Jan Pinborough, Richard M. Romney, Mindy Anne Selu, Paul VanDenBerghe, Marissa Widdison

Manatia n Tarekita ni Korobanna: J. Scott Knudsen

Tarekita ni Korobanna: Tadd R. Peterson

Tiim ni Korobanna: Jeanette Andrews, Fay P. Andrus, C. Kimball Bott, Thomas Child, Nate Gines, Colleen Hinckley, Eric P. Johnsen, Susan Lofgren, Scott M. Mooy, Mark W. Robison, Rachel Smith, Brad Teare, K. Nicole Walkenhorst

Intellectual Property Coordinator: Collette Nebeker Aune

Manatia ni Karaobwai: Jane Ann Peters

Tiim ni Karaobwai: Connie Bowthorpe Bridge, Julie Burdett, Katie Duncan, Bryan W. Gygi, Ginny J. Nilson, Gayle Tate Rafferty

Imwaain te Marooro: Jeff L. Martin

Tarekita ni Boreeti: Craig K. Sedgwick

Tarekita n Tibwatibwa: Stephen R. Christiansen

Ibukin kabwakamwane ao boon taian Maekatiin i tinanikun Amerika ao Kanata, taraa te kabanea ni iteraniba n ana tabo te rongorongon ke kawara ana tabo n tibwatibwa am Ekaretia i aon abam. Ma tiaki ti ngaia ma ibukin titiraki ni kaeti ma Boon te Maekatiin i aon Kiribati, kawara, tareboon ke koroboki nakon Biromina Toromon Tareboon (Tarawa) (686) 21-602 Baekiti (Fax): (686) 22-462, Atureeti: P.O. Box 278 Bikenibeu, Tarawa, Kiribati. Te mwane ae e na kakabwakaaki ibukin boon te maekatiin bon 50 te tiani n (teuana te kaobi).

Kanakoi bwaai aika a na boretiaki ao titiraki nakon aonrain n te liahona.lds.org; ni meerina nakon te *Liahona*, Rm. 2420, 50 E. North Temple St., Salt Lake City, UT 84150-0024, USA; ke i-meeri nakon: liahona@ldschurch.org.

Te *Riaona* (nanon te taeka aei n ana Boki Moomon te "kambwati" ke te "tia kaota te kawai") e boretiaki te Maekatiin n te Aonaaba n te taetae n Aitiani, Aitiantika, Angkare, Armenia, Arobania, Baorokaeria, Biiti, Binran, Bislama, Booran, Botukare, Buranti, Engiran, Eitonia, Greek, Intontia, Itare, Kamboria, Kiribati, Korea, Korotian, Kuebuano, Malagasy, Matiare, Mongolian, Naetaraan, Noueei, Rativia, Rituana, Roumania, Rutia, Swahili, Taai, Taiti, Takaroko, Tamao, Tenimwake, Tiabaan, Tiaina, Tiaman, Tibeen, Tiekio, Tirowenia (Slovenia), Tiwiten, Tonga, Ukureinia, Urdu, ao Vietnaem. (A kakaokoro tain taian taetae nako.)

© 2016 man Intellectual Reserve Inc., A kawakinaki inaomata ni Kabane Ana Ekaretia Iesu Kristo ibukia aika Itiaki ni Boong aika Kaitira. E boretiaki n te U.S.A.

Koroboki ao tamnei nako te *Riaona* a kona ni karaoaki katootoia ibukin bootaki aika uarereke, kabonganaaki ibukin te aki karekermwane n te ekaretia ke te mweenga. Korotamnei n aki katootongaki ngkana iai tuua ake a kaotaki n aron taekan te korobanna. Titiraki a riai ni koreaki nakon Intellectual Property Office, 50 East North Temple Street, Salt Lake City, UT 84150, USA e-mail: cor-intellectualproperty@ldschurch.org.

For Readers in the United States and Canada:

July 2016 Vol. 20 No. 3 (USPS 311-480) LIAHONA Kiribati, (ISSN 1096-5130), is published four times a year (January, April, July, and October) by The Church of Jesus Christ of Latter-day Saints, 50 East North Temple, Salt Lake City, UT 84150. USA subscription price is \$4.00 per year; Canada, \$4.80 plus applicable taxes. Periodicals Postage Paid at Salt Lake City, Utah. Sixty days' notice required for change of address. Include address label from a recent issue; old and new address *must* be included. Send USA and Canadian subscriptions to Salt Lake Distribution Center at address below. Subscription help line: 1-800-537-5971. Credit card orders (Visa, MasterCard, American Express) may be taken by phone. (Canada Post Information: Publication Agreement #40017431)

POSTMASTER: Send all UAA to CFS (see DMM 507.1.5.2).

NONPOSTAL AND MILITARY FACILITIES: Send address changes to Distribution Services, Church Magazines, P.O. Box 26368, Salt Lake City, UT 84126-0368, USA.

lango Ibukin Bootakin te Utu n te Tairiki

Rongorongon aikai iai inanona taekan ao waaki ni kakukurei ake a kona ni kabonganaaki ibukin bootakin te utu n te tairiki. Aikai uoua katooto.

"N aron te Aine ae Mate Buna mai

Tarebata: Te Kakai n te Angabwai n Aki

Mamatam," iteraniba 24: langoia ni ware-

ka te rongorongon aei ni bwaniin n aron te

utu ao imwiina kamatebwaia rongorongon

te aine mai Tarebata ae mate buna n 1 Uea

17 Ko kona ngkanne ni kaekai titiraki

akana imwiina: E kanga te aki mamatam

ni kakabwaiaira n tatabemaniira nako ao

n aron te utu? Antai ae e na kakabwaii-

aki man ara angabwai n aki mamatam?

Baikara kakabwaii ake ti na noori inanon

mweengara man ara angabwai riki n aki

mamatam? Ko kona ni maroroakina te

bwai ae kona ni karaoaki n te angabwai

riki n aki mamatam ke kawai tabeua ake

ko kona ni buokia ake a kainnana ao ake a rarikin n aron te utu.

"Ana Buraeki te Mataniwi ae

Moronaai," iteraniba 76: Ko kona ni ware-

ka rongorongon te Mataniwi ae Moroni n

te rongorongon aei n aron te utu. Ngkanne

ko kona ni wareka Aramwa 46:11-14 ao ni

maroroakina taekana bwa tera are e kaunga

nanon te Mataniwi ae Moronaai ni katanii

ana aomata—"Atuara, ara aro, ma inao-

matarata, ara rau, buura, ma natira." Bwaii

akanne naba a teimatoa ni kakawaki ao n

teimatoa ni buakanaki n te bong aei. langoia

ni karaoa oin ana bwai am utu "te buraeki n

inaomata" ao ni maroroakin kawai ni katan

bwaii akana a korakora riki uaaia nakoim.

A MWAITI RIKI N TE AON-RAAIN

Te *Riaona* ao tabeua bokin te Ekaretia n tauraoi n taetae aika a mwaiti n languages.lds.org.

Nakon [facebook.com/liahona.magazine](https://www.facebook.com/liahona.magazine) (e tauraoi n te taetae n Ingiriti, Portuguese,

ao Spanish) ni kakaai rongorongon aika kakaongora, iango n bootaki n utu n te tairiki, ao

bwaii aika ko kona n tibwauai ma raoraom ao am utu.

ATUUN RONGORONGO N TE BEEBA NI KAONGORA AEI

Nambwa a tei ibukin te moan iteraniba n te beeba ni kaongora.

Aki mamatam, 24

Angabwai n Aki

Mamatam, 24

Anga karea, 4

Anga reirei, 8, 12, 28, 30

Aroaroia Rao, 52

Arona mairoun te Atua, 7

Ataei, 7, 30

Babaire ni kamaii, 66

Berita aika Tabu, 32, 36

Bwaeoniia, 4, 20, 79

Iesu Kristo, 4, 32, 60

Itiaki, 51

Kairake, 28

Kakai, 51

Kamatebwaian booki

aika a tabu, 44, 48, 75

Mwakuri ni mitinare, 40,

44, 58, 65, 70, 72

Mwakuri n te tembora,

32, 43, 50, 58, 66, 70

Ongotaeka, 80

Otenanti, 32, 36, 43

Rairaki, 20

Rongorongon ngkoa te

utu, 42, 43, 58

Taian Wewete, 41

Tamara are i Karawa, 36

Tataro, 24, 48, 68

Taun Temanna, 42

Te Mwakuri ni Kamaii,

10

Te Nakoa ni karo, 7, 28,

30

Te Ninikoria, 74, 75

Te Onimaki, 4, 44

Te Tamnei ae Raioiroi, 41

Te Tangira, 10, 44

Te Toa, 36, 60, 64

Te Utu, 7, 10, 66, 73, 76

Tiaienti, 54

Tieminari, 58

Tuan te Itiaki, 51

Tuan te Mauri, 52, 68

Iroun
Beretitenti
Thomas S.
Monson

KOKOAU NAKON AIA ONIMAKI ARA BAKATIBU

John Linford ai 43 ana ririki ngke ngaia ma kainnabana ae Maria, ao teniman natiia mwane a baireia bwa a na kiitana mweengaia i Gravely, Engiran, ni mwananga inanon te maire bwa ana iira te mananga inanon te mwano n te Great Salt Lake. A katuka aia kaaman n nati, bwa e na karaoa ana mwakuri ni mitinare, a kaboonakoi aia bwai, ao a mwananga rinanon te Liverpool iaon te kaibuke *Thornton*.

Te mwananga i taari nakon te Kaawa ae New York, mai ikanne iaon te aba nako Iowa, e korakora te aki mweengaraoi. E a moana n roko kanganga aika baati, e ngae ngke, Linfors ao Aika Itiaki ake Tabeman a ieie iaon te *Thornton* ni kiitana kaawan Iowa n Turai 15, 1856, bwa mwakoron ana aenika ni kambwana James G. Willie are e aki totokanikai.

Kanoan te bong ae buaka ao te mwananga ae bati mwakuriana e mwaiti ae anai maiuia n te kambwana n ikotaki ma John. N tokina e a rang aoraki n te aro are e a katikaki n te aenikaa. N te tai are e a roko iai te kambwana i Wyoming, marurungina e a kekerikaaki. Te tiim ni kamaiu mai Salt Lake e roko n Okitobwa 21, bon tabeua aoa imwiin tokin maiun John. E motirawa n te moaningabong anne irarikin te karaanga are Sweetwater River.

E nanokawaki John ni kanakoa mwengaraoina ibukin te ikakorakora, kaonoti, ao kanganga n uotakia ana utu nako Tion?

“E aki, Maria,” e tuanga buuna imwain matena. “I kaka-tonga bwa ti roko. N na bon aki maiu n roko i Salt Lake, ma ngkoe ao natira mwaane kam na roko, ao I aki nano-kawaki ni bwaai ni kabane ake ti a tia n rinanona ngkana a ikawai rake natira ao ni katei utu i Tion.”¹

Maria ao natina mwaane a roko n tokin kawaia. Ngke e mate Maria e kaniia 30 te ririki imwiina, ngaia ma John a katuka imwiia rongorongon te onimaki, te ibuobuoki, te nanomatoa, ao te anganano.

N riki bwa te Aomata ae Itiaki ni Boong Aika Kaitira bon te riki ni bwaeoniiia, bwa kabwarabwaraan te bwaeoniiia bon “temanna are e rimoa ni katauraoi ao ni kauka te kawai ibukiia tabeman bwa a na iria.”² Ao n riki bwa te bwaeoniiia kona riki bwa te tia anganano. E ngae ngke membwa n te Ekaretia a aikoa tuangaki bwa a na kiitana mweengaia ni mwananga nako Tion, n tainako a katikui anuaia ni kawai, te katei are a tia ni maiuakinna, ao raraioa aika tatangiriiia. Tabeman a karaoi babaire aika kammaraiki ni kiitaniia kain aia utu aika a ribai riniia bwa kain te Ekaretia. E ngae n anne, aika Itiaki ni Boong aika Kaitira, a tataro ibukiia naake a kakaawaki iroiua bwa a na oota ao a na butimwaea aia babaire.

Kawaia bwaeoniiia e bon aki beebete, ma ti toua mwiin mwanekaia Bwaeoniiia aika kabanea n tamaroa—ao bon te Tia Kamaiu—are e nako n rimoa, ni kaota nakoira te kawai ae ti na toua.

N 1937 n te bootaki n taunimate are e karaoaki ibukin kauringaan Maria, Unimwane George Albert Smith (1870–1951) e titirakinia ana kariki: “Kam na maiuakina te kokoaua nakon aia onimaki ami bwakati-bu? . . . Kam na keiakinna n riki bwa kam na tau ibukin aia anganano ni kabane [ake a] tia ni karaoi ibukimi.”⁷

Ngkai ti ukoukora katean Tion inanora, inanon mweengara, ma ara botanaomata, ao i abara, ti bia uringa ninikoriaia ao aia onimaki naake a tia n anganako aia bwai ni kabane bwa ti aonga ni kakatonga ni kakabwaia n te euangkerio are kaokaki, ma te kantaninga ao te berita rinanon ana Mwakuri ni Kamaiu Iesu Kristo. ■

BWAAI AIKA A NA TARAARI

1. Tara Andrew D. Olsen, *The Price We Paid* (2006), 45–46, 136–37.
2. *The Compact Edition of the Oxford English Dictionary* (1971), “bwaeoniiia.”
3. Ruka 18:22.
4. Ioane 14:6.
5. Ioane 7:37; tara naba 3 Nibwaa 9:22.
6. “Waaki Ngkami, Aika Kam Raoiroi,” *Anene n taromaui*, nambwa 30.
7. Tara Olsen, *The Price We Paid*, 203–4.

“Nakomai, ao iriirai,”³ E kakao. “Bon Ngai te kawai, ao te koaua, ao te maiu,”⁴ E katanoata.

“Nakomai nakoiu,”⁵ E wewete.

E kona ni kakatai te kawai.

Tabeman a taku bwa e rang kanganga taobaraakin te bwainingare ao te kakaniko irouia aika a nanobaba ake a kakanikoa te itiaki, kokoaua, ao te ongotaeka nakon ana tua te Atua. Te aonaaba e bwainingareia aika a ongotaeka nakon taian tua. Ngke e tuangaki Noa bwa e na kaba te ake, kain te aba aika nanobaba a tara karawa ae akea uananginangina ao a bwainingare ao a takarua—ni karokoa e bwaka te karau.

Iaon Amerika inanon tienture aika nako, aomata a nanokokoraki, kautaeka, ao a aki ongeaba ni karokoa e urarake Taraamera, ao Moronaia e rabunaki n te tano, ao Moroni e kaonaki n te ran. Takarua, bwainingare, riribai, ao buure ai akea. A tia n oneaki mwii n te kainabwaabu,

rotongitong ae matenten. Ana tataonannano te Atua e a toki, E a koro nanon ana kainibaie.

Maria Linford e aki kabua ana onimaki man te bwainikiriinaki i Engiran, kangangan te mwananga nakon “te tabo are e katauraioia . . . te Atua,”⁶ ao te kataaki ake a manga riki are e teimatoa inanona ibukiiia ana utu ao te Ekaretia.

REIREI MAN TE RONGORONGO AEI

Iangoia n titirakinia naake ko reireiniia bwa a na iangoia aomata inanon maiuia ake a tia n rimoa ao a tia n riki bwa bwaeoniiia ibukiiia. Ngkanne titirakinia nningai ae a na riki iai bwa bwaeoniiia ao ni katauraao te kawai ibukiiia tabeman. Kaoia bwa a na iangoa te tai are a tia iai n anganano ao bukin tera e uaana. Ko kona n anganiia te kakaewenako bwa a na korei aia kakoaua n “te Bwaeoniiia ae te kabanea n tamaroa,” te Tia Kamaiu.

Koaua nakon Aia Onimaki

Beretitenti Monson e karakina rongorongon te utu teuana ae te bwaeoniia ao imwiina e taekina ana taeka Beretitenti George Albert Smith: “Kam na maiukina te koaua nakon aia onimaki ami Bakatibu? . . . Kam na keiakinna bwa kam na tau ibukin aia anganano ni kabane [ake a] tia ni karaoi ibukimi.” Ngkana tao iai am bakatibu aika bwaeoniia ke ngkoe te moan roro n riki bwa kain te Ekaretia, ko tarai banna ni katoto ibukin te onimaki ibukin te kairiiri ao te korakora? Aio te kawai are tamaroa are ko na waaki moa mai iai:

1. Karinanii araia aomata ake ko mataiakiniia. A kona man am utu (ngkoa ke ngkai), raraom, mataniwi n te Ekaretia, ke aomata man booki aika a tabu.

2. Korei anuaia aomata ake ko tatangiria. Tinam e tatao-nakinnano? Tao raraom a akoiia tabeman. Tao ko tatangira ninikorian Kaaben Moroni.

3. Ana te anua teuana man am rinan ao titirakiniko ibon iroum, “N na kanga ni karekea te anua aei? Tera ae I riai ni karaoia bwa N na karikirakea aio inanon maiu?”

4. Korei am baire bwa ko na kanga ni karikirakea te anua aei ao katekea n te tabo teuana are ko na nonoria iai, bwa e na kauringko n am kouru. Tataro ibukin ana ibuobuoki

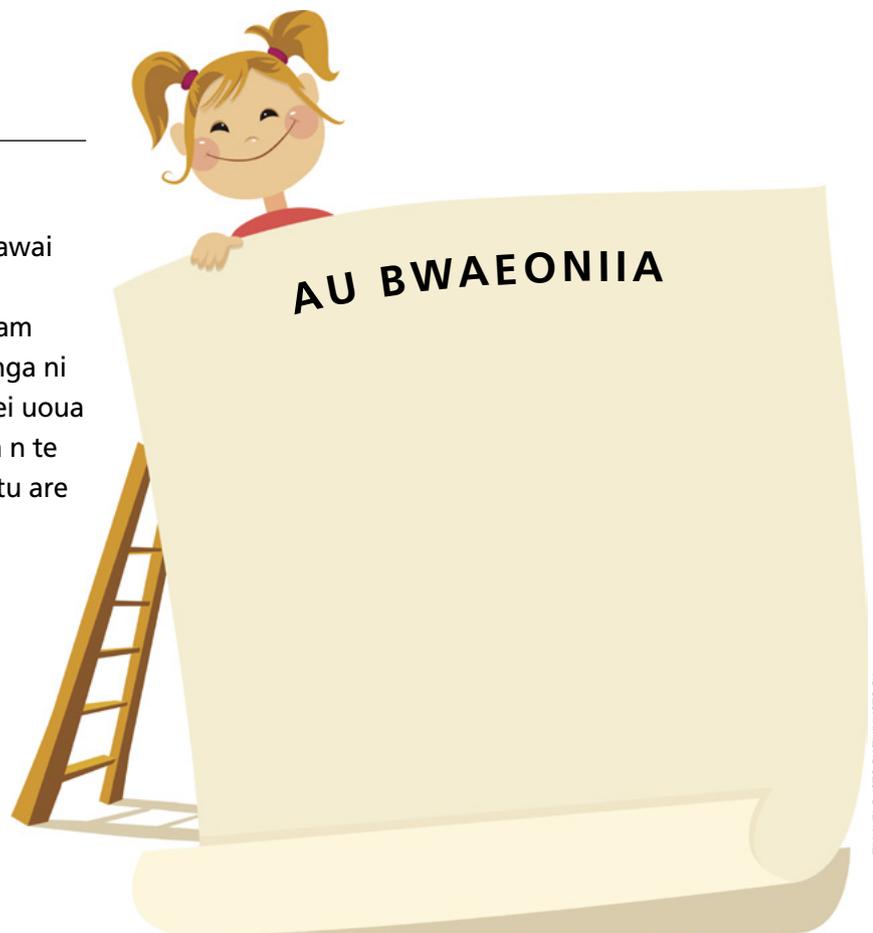
Tamam are i Karawa ao tutuoa rikirakem n tainako. N te tai are ko namakina bwa koa tia ni karekea ae tau ibukin te anua aei, ko kona ni karekea te anua teuana ae boou bwa ko na mwakuri iaona.

Uringnga bwa ngkai ti karikirakrei anua aika tamaroa inanora, ti aki tii karinean aia onimaki ara bakatibu ao te anganano are a karaoia, ma ti kona naba ni bitaki nakon ae tamaroa nakoia ake irarikira.

Ngkoe Naba te Bwaeoniia!

Bwaeoniia bon aomata aika a katauraoa te kawai nakoia tabeman bwa a na iria.

Korea tamnein ke kakaea tamnein temanna am bakatibu. Ko kona ni kunea te karaki bwa a kanga ni katauraoa te kawai ibukim bwa ko na iria? Korei uoua kawai aika ko kona iai n riki bwa te bwaeoniia n te bong aei. Ko kona n tibwa am iango n te kainutu are imwiina n te tairiki!

Tataromwaaka ni kamatebwaia te bwai n reirei aei ao ukoukoria ni kan ataia bwa tera ae ko na tibwauaia. E kanga ataakin "Te Utu: Te Katanoata nakon te Aonaaba" ni karikirakea am animaki iroun te Atua ao ni kakabwaiiia naake ko tararuaiia rinanon te reirei ni kakawari? Ibukin rongorongona riki tabeua, nakon reliefsociety.lds.org.

Ara Konabwai n Nakoara ni Karo

E kakawaki bwa natin te Atua aika tamnei a bungiaiki n te rabwata ao iai aia tai n rikirake nakon te maiu ae akea tokina," e reirei Unimwaane Dallin H. Oaks man te Kooram n Abotoro n te Tengaun ma Uoman. "Ibukin kakawakin te babaire ni kaku-kurei ae korakora, I kakoaua bwa kabanea ni kakawaki ni kaubwai iaon te aba ao i karawa bon natira ao ara kariki."¹

Unimwaane Neil L. Andersen man te Kooram n Abotoro n te Tengaun ma Uoman e taku:

"Ti kakoaua te utu, ao ti kakoauaia ataei. . . .

" . . . E taku te Atua nakon [Atam ao Ewa], Kam na bati ni kariki, ao kam na kabatiaingkami, ao kaona aonaba' [Karikani B'ai 1:28] . . .

"Te tua aei e aki manuokinaki ke ni kakeaaki n Ana Ekaretia Iesu Kristo ibukiiia aika Itiaki ni Boong aika Kaitira."²

E ngae ngke ti aki riki bwa kaaro ngaira ni kabane n te maiu aei, ti kona ni kawakiniia ataei n roroia nako. Ti katoong taian kakabwaia n rikira bwa mwakoron ana utu te Tama are i Karawa, ao ti rinanon te kimwareirei ao taian kakaewenako n rikira bwa mwakoron te utu iaon te aba. Ao ibukiiia aika mwaiti, te nakoa ni karo e tataninga imwaaia n aki toki.

Rakan riki Booki aika Tabu

Taian Areru 127:3; Mataio 18:3–5; 1 Nibwaai 7:1; Moses 5:2–3

BWAAI AIKA A NA TARAARI

1. Dallin H. Oaks, "The Great Plan of Happiness," *Ensign*, Nobembwa 1993, 72, 75.
2. Neil L. Andersen, "Children," *Liahona*, Nobembwa 2011, 28.
3. Neil L. Andersen, "Children," 28.

Onimaki, Utu, Buoka

Karakinaia Aomata Aika Maiu

"Bwanaa aika mwaiti n te aonaaba n te bong aei e kakerikaaka kakawakin karikaia ataei ke kauarerekean mwaitia ataei n te utu," e taku Unimwaane Andersen. "Natiu aine a a kaota nakoiu te webu tiaite te rongo-rongo are e teakinaki iroun te tina ni Kiritian (ae tiaki kaain ara aro) ma natina aika niiman. E taekinna: '[Te rikirake] inanon te katei, e bon rang kaangaanga karekean taraan te nakoa n tina n aron taetaen te baibara. . . . Ataei akea nneia n te kuura. Akea nneia ni mwamwananga n te aonaaba. Akea nnen aia konabwai n otinako n te bong n am tai ni motirawa. Akea nmen ni kamarurungan rabwatam n te gym (tabo n takakaro). Akea nneia n te mwakuri are ko karekea ke ni kantaningaia bwa ko na karekea.' Ngkane e reitia: 'Te nakoa n tina tiaki te takakaro ni kakakibotu, bon te wewete. Ko aki rikorikoia ataei ibukina ko kunea bwa a rang kakateke riki nakon taian titambwa. Tiaki te bwai ae ko karaeia ngkana ko kabotauia ma am tai ae tatabe-tabe. Bon am tai ae e anganiko te Atua ibukina.'"³

Iangoa Aio

N te kawai raa are ara utu iaon te aba titebo ma ara utu i karawa?

Bubuti ibukin Inaomatan te Aro

Aomata n aba nako a riai ni kaai ni mwakuri ni karikirakea inaomatan aaro, taan kairiiri n te Ekaretia a kaokioia n taekinna.

“Kaain te Ekaretia a ukoukora kara-oan te namakin n iraorao ibuakoia aomata n aaro ni kabane n te onimaki, botoniango man te tua, ao ibukiiia reeti n aomata nako,” e taku Beretitenti Dieter F. Uchtdorf, te Kauoman ni Kauntira n te Moan Beretitenti, n te John A. Widtsoe Religious Symposium n te Iuniwetiri ae Southern California i Los Angeles, California, USA, n Eberi 2015.

“Te konabwai ni katoki katei n nanououa ao ngurengure ibukin baika akea bonganaia ao n noora raoi

temanna ma temanna ma matara aika boou—n taraira i bon imarenara bwa tiaki ianena ke taan kakaitara ma raoa aika taan mwamwananga, taari mwaane ao aine, ao natin te Atua—teuana mai buakon te kakaewenako ae rang kakawaki inanon naba te tai anne taneiai aika a kanu-anganaki ao ni kaunganano ibukin rikira n aomata,” e taku Beretitenti Uchtdorf. Ana bwai bon teuana te bubuti ibukin te karinerine ao te atatai are e moantaai ni karaoaki mairouia burabeti ao abotoro.

“E na riai n akea te kakauntaeka imarenan aaro ao te tautaeka,” e taku Unimwaane Dallin H. Oaks man te Kooram n Abotoro n te Tengaun ma

Uoman n aia Bowi/Mataniwi n Aaro n te Maungatabu n Taromaui B’nai Iteraera i Sacramento, California, USA, n Okitobwa 2015. “Ti bane ni bua ngkana iai namakinan te un ke anua ni kakaiun ke tabarara,” e taku.

“Te tautaeka ma ana tua a kona ni katauraoa te kamanomano ibukiiia taan kakooua ao bootaki n aro ma aia waaki ni kakukurei,” e taku, ni kaotia bwa reirein aaro, taian angareirei, ao bootaki “a kona ni buoka ni karekea te nakoraoi ike tua ibukin te botanaomata ao ana bootaki n reirei te tautaeka ma ana aomata a kona ni maiuraoi,” n te aro bwa aomata a kona ni “maeka ni kabane inanon te kukurei, te nikoraoi, ao te rau.”

Unimwaane Oaks e maroroakina naba taekan inaomatan te aro n te ikotaki ni bowi i Argentina (taraa “Rongorongon te Ekaretia,” *Riaona*, Tianuare 2016, 16).

Unimwaane Jeffrey R. Holland man te Kooram n Abotoro n te Tengaun ma Uoman e maroro ma Kaain te Tautaeka ni Kabane iaon Aa Ianena n aia Auti Uea i London, Engiran, n Tuun 2015. “Man te bubuti nakon teuana te kainibaire ae e onoti,” e taku, “aro ao bootaki n aaro iai aia konabwai ae onoti ni kaungaia aomata ao, n te tai naba ae tii teuana, a mwanei raoi anua ni kabwarabure, n raoiakina, ao te tatauraoi ni manga keiaki riki ni katamaroai maiuia aika a onoti ao ibuakoia aomata.”

“Inaomatan te aro bon kiingin te rau n te aonaaba ma kakabo rabakau aika mwaiti,” Unimwaane D. Todd Christofferson man te Korram n Abotoro n te Tengaun ma Uoman

Te boowi ma te kurubu n te tautaeka i London, Engiran, e taku Unimwaane Holland aomata aika a taua te aro iai mwaakaia ni kaunga te botanaomata.

N te maungatabu n aaro i California, USA, Unimwaane Oaks

↓ *e bubuti ibukin te karinerine imarenan te aro ao te aba.*

N aia ikotaki ni boowi aomata aika a onimaki i Brazil, e taku Unimwaane Christofferson "inaomataia aaro bon kiingin te rau."

Beretitenti Uchtdorf ao kinnabana, Harriet, a iri ma taan kairii n aaro i California, USA.

Unimwaane Rasband e reireinina ataein te reirei i Brigham Young Luniwetiri bwa a na iriira ana reirei Kristo n tangira ngkae E tangira. ↑

e taekina aei n te bootaki n aro i Brazil Mosque i São Paulo, Brazil, i Eberi 2015. E taetae ni Portuguese nakoia taan ongora n raonaki ma kaain te Muslims, Katorika, Itibong, Iutaia, Evangelicals, Aomata aika a Itiaki, kaain te aba aika a taua te aro, aomata ake akea aia aaro, ao tabeman, n tain bukamaruan ana boutoka ae korakora te aro ibukin inaomata aaro. "Ti bia karekea te raoi," e taku, "man te kaai ni mwakuri ni katana ao ni kamanoa inaomataia aomata ni kabane bwa a bia kakoaua ao ni kaota te aro ke aia koaua ibukin aia rinerine, ngkana temanna n onoti ke n te kaawa ma aomata, n te mweenga ke itinaniku, ibuakon te botanaomata ke n ae e onoti, ao inanon te taroma- uri, n irakin te tua, ni maiuakinana, ao n te angareirei."

Aomata aika a onimaki a riai ni kairiiri n te aro bwa a aonga ni katanana inaomataia aaro—te inaomata ake

a roko mai iai inaomata riki tabeua aika a kakawaki," e taku Unimwaane Quentin L. Cook man te Kooram n Abotoro n te Tengaun ma Uoman ngkai e tibwa te Reirei n Inaomataia Aaro ni Katoa Ririki i Notre Dame Aotiteria i Sydney, Aotiteria, ni Meei 2015. "Ti na aki tii kamanoa ara konabwai n tataekina oin ara aro ma ni kamanoa naba inaomataia aaro nako ni waakin oin aia reirei ao aia tua," e taku.

Unimwaane Ronald A. Rasband man te Kooram n Abotoro n te Tengaun ma Uoman e beku bwa te Tinia Beretitenti n te Itingaun ngke e taetae nakoia ataein te reirei i Brigham Young Luniwetiri i Provo, Utah, USA, n Tebetembwa 2015.

Tabeman ibuakoia am roro a miimi bukin tera kurubu n aaro a irekereke ma te tua n te moan tai, ao n angin te tai a nanououa n te bwai are a kara- oia aomata aika a taua te aro ngke a

bon irekereke naba ma te tua," e taku. Reitakin bwanaaia kurubu n aomata ake a namakinna bwa te aro e riai n akea tabena ni baike a iangoaki baire- akia n te tua e rikirake ni korakora n ririki aika a tibwa nako, ni karikirakea te "kaangaanga ni katea teuana riki te kiraati ni bwainikirinaki: aomata aika a onimaki, n ai arom ao ngai."

E tuangia ataein te reirei Unimwaane Rasband bwa te aonaaba e kainnanao te reitaki ae kakamwakuri man aia roro iaon atuun te marooro aei. "Ti kainnanao oin aia atatai am roro n te nanoanga, te karinerine, ao te booraai. Ti kainanao am tetekeraoi ao am nanomatoa ni mwakuri rinanon marooroakinan kaangaanga aikai." Te kaeka, e taku, bon moanakina man ana tua te Tia Kamaiu "ba kam na itangita- ngiri; n ai arou ngke I tangiringkami" (Ioane 13:34). ■

Nakon news.lds.org ibukin rongorongon riki te Ekaretia ao bwaai aika a riki.

TANGIRAIA TABEMAN MA KAKAOKORON AROIA

Te Ara e tauaki

I kataia ni karikirakeia au ataei bwa a na karekei anua aika rietata. Ma ngke temanna aia banna ni katooto e karaoa te rinerine ae bure, N na bon miimi ngkana a oota ni bwaai ni kabane aika I a tia ni katai n reireiniia iai.

Mwanen kainabau Janey (e a tia ni bitaki arana) e rikirake n te euangkerio ao bon kaain te ekaretia ae e rangin ni kakaonimaki. Imwiin tokin korakororana ana mare n te tembora ae e taraa ni kakukurei, aomata inanon ana kaomiunitii ae uarekeke a moanna ni kabuta nakoia te rongorongorongo ao ni karaoi motikitaeka ibukina. E karaoa mairouia raoraona aika a mwaiti ao imwiina te Ekaretia.

E moana ana kareke tangira ma te ataeinimwaane ae, Andy, are e waekoa n tiku ni maeka mangaia. I raraoma n te bwai are N na taekinna nakoia au ataei. Natiu aine aika teniman a tangira ai tinaia ae Janey. Ti aki n ae ti ara utu aika rangin ni kaan, ma bon aia tia reirei n te mwaie, ngaia ae a nonoria tabeua te tai n te wiiki.

Inanon namwakaina aika mwaiti, a taku n aia iango bwa e rangin n rawata ana tai n roroko Andy, ma n tokina I tuangiia ae a bootaki ni maeka Janey ao Andy. I kabwarabwara bwa aia rinerine ae a karaoia bon te bure ae rangin ni kakaiaki. A taraa n ae a ota natiu aine, ao ti karaoa te maroro ae tamaroa iaon

kakawakin maiuakinan reirein te euangkerio.

Imwiina ao e a riki te bwai ae kamiimi. E katanoata Janey ma te kakukurei nakon te utu ae ngaia ma Andy a kantananga natia. I a raraoma riki bwa e na kanga mwiin te rongorongorongo ae nakoia natiu. A ataeia ae tiaki aio aron ae tangiria te Tama are i Karawa n aron uotakiia natina nakon te aonaa-ba? Ngkana a mena n te kangaanga

aei, n aia iango e kariaiakaki ao ni bwainaki?

I raraoma inanon wiiki, n aki tangiria n tuangiia natiu te bwai ae e rangin ni boou aei. Teuana te namwakaina imwiina a baireia Janey ao Andy bwa a nang mare. Bukin tera aki katanoata taekan te bikoukou imwiin ae a tia ni mare?

E riki rake te un inanou kanga te buroburo mai inanon te ran. N na kanga n tangira Janey ma tiaki

TE MOTINNANO IBUKIN TE KOAUA

“Aki kukureira ni baike a karaoaki ao ara karinerine ibukiiia tabeman ao aia koaua e na aki tukira nakon koaua aika ti atai ao berita aika tabu aika ti a tia ni karaoi. . . . Ti riai n tei bukin te koaua, e ngae ngkana ti aki kukurei ao ni karinerine ibukin koaua ao iango aika a kaokoro ma ake iroura ao ibukiiia aomata aika a kawakin. . . .

“N aron aei, ma natira ao tabeman ake ti katabeaki ibukiiia bwa ti na reireiniia, ara beku ibukin te koaua e rangin ni korakora. Ni koauana, te mwakuri n anga reirei e kariki uaa ti rinanon aia rinerine tabeman, ngaia ae a riai ara anga reirei ni karaoaki n taainako ma te tangira, te taotaonaki n nano, ao te kaunganano.”

Unimwaane Dallin H. Oaks man te Koorom n Abotoro n te Tengaun ma Uoman, “Te Rairannano ao te Bitaki,” *Riaona*, Beberuare 2013, 32, 33.

N na kanga ni kona n reireiniia au ataei bwa a na teimatoa n tangira ai tinaia ma tiaki rinerine ake e a tia ni karaoi?

te bwai are e a tia ni karaoia? N na kanga n reiakiniia au ataei n teimatoa n tangira ai tinaia ma tiaki rinerine ake e a tia ni karaoi?

N te bong teuana e tuangai mwanu taekan te ataeinnaine n ana uoote are e bikoukou. Te ataeinnaine aei e teimatoa n nakon te taromauri ao e taraa ni kukurei ao n ingainga nanona ibukin te bwai ae e na riki ni maiuna n te tai ae e na roko. Ataeinnaine ake tabeman a mino aia iango n aron te bwai ae a noria ni kateina are a noria nakon te kangaanga.

Ma mwaneu, are te tia kakawari n reirei nakon tinan te ataeinnaine, e reiakinna ni boong aika aki reke warekaia ngke e a tia te ataeinnaine n tang ni karokoa e matu, n te rawawata n te rinerine are e kairia nakon te kangaanga aei. Imwiin wii ki n raraoma aika mwaiti, e iangoia te ataeinnaine bwa e na teimatoa n nanokawaki n ana mwakuri, ke

e na waaki nako ao ni kukurei. Ibukin ana mwakuri ni kamaiu Kristo, e kona ni kariaia mwiin ana mwakuri ao n itiaki riki rinanon te rairannano.

N na mimi ngkana e a tia Janey n rinanon te aeka ni bwai ae aekakin aei. Ngke e a tia n nanokawaki n ana rinerine ma, n aki kona ni bita mwina, e kariai ao n iangoia bwa e na waaki nako?

I namakina te mama n au motiki-taeka ae matoatoa ao n au aki kona-bwai n tangira n aron ana kawai Iesu Kristo ae kantaningaira bwa ti na tangira. Ngke I iangoa maiun te Tia Kamaiu, I uringnga ae E aki toki ni ukoukorii taan karaoa te bure, n reireiniia rinanon Ana taeka ao ana katooto, ao n tangiriia. Bon te tangira aei ae kakorakorai naano ao e bitii aomata.

I namakinna ae n angiin te tai I tangiria aomata ma ti ngkana a

mwakuri n te kawai ae I iangoia bwa a riai, ma n te tai are a karaoa iai te bure, I kabuakakaiia inanou. Te bwa-retaio kangara ngai! I namakinna ae I riai n rairananou. I kainnanoia n reiakinna n tangira te tia bure n aki taekina ana bure. N tokina, I a kona ni kanakoa te un inanou ni kaitara Janey ao ni manga tangiria.

I karekea riki te tai ni marooro ae tamaroa ma au ataei. I kamataata kakawakin te mare imwaaan karekean te ataei. A ingainga nanora nakon bungiaikin te teei ae boou inanon te utu. Ti bane n tangiria ni boutokaa Janey ao n tibwauaia n te tai ae onoti aei ni maiuna. A ataiia au ataei ae e a tia ni karaoa te bwai ae bure Ai Tinaia ae Janey, ma a teimatoa n tangiria ao Ai Tamaia ae Andy ao te kantaninga bwa n te taina aia utu ae tamaroa a na iangoia n oki nakon bain ara Tia Kamaiu ae tataningaira, Iesu Kristo. ■

Te Bitaki are e Kona n Reke n TE BOOWI NI KAUNTIRA N TIA REIREI

*Teuana te kaoti n te boowi ni kauntira n tia reirei
e korakora riki bitakina nakon au kawai n anga reirei.*

Boowi ni kauntira n tia reirei a buoka Sandra Cattell (inuka) ni kanakoraoa ana konabwai n anga reirei.

Iroun Sandra Cattell

Ia bon kara, ngaia are ngke I weteaki bwa N na reireiniia ataeinaine, I taku, “Akeao! I miimi bwa e aera ngkai a weteai?”

E korakora mwaitin au katauraoi n te anga reirei ibukin kainnanoia ataeinaine, ao au kantanga a na tauraoi n tibwai baike a tia n reiakin ao ake a tia ni karaoi ma ngaia inanon te wiiki. Ma ngke I a tabeki au titiraki angin te tai akea te ngoongoo n te tai ae maan imwiina.

Inanon teuana mai buakon ara boowi ni kauntira n tia reirei, e taku temanna te tia reirei e rang kaangaanga irouna ni karekeia kairake bwa a na kakarabakau n tain

te reirei. E taku riki temanna te tia reirei, “Eng, ko ataia e raoiroi bwa ko na kariaia ae e na iai te aki ngoongoo.” N tabetai aomata a kainnanoia teutana aia tai n iangoa aia titiraki imwaain kaekaakina.

Anne te kaoti n te boowi ni kauntira n tia reirei e karaoa te bitaki tiaki tii te kawai are I anga reirei iai ma ibukiiia naba au ataei. I kabatia iangoakin te taneiai anne. N au reirei are imwiina n te Bootaki n Ataeinaine, I titirakiniiia kaain te kiraati tera reirein te euangkerio ake a tia ni kamwakuria inanon te wiiki. N aron ae e taneiai iai te aba, iai te aki ngoongoo. Ma n onea mwiin are e na iai te bwai ae N na taekinna ibukin te

TERA OIN TE KANTANINGA IBUKIN BOOWI NI KAUNTIRA N TIA REIREI?

Ibukina bwa ngaira natin te Atua ni kabane, ane e tauraoi n reiakinaki ao ni maiuakina te euangkerio e na kona n riki n ai aron Tamara are i Karawa. Taan reirei iai tabeia ae e kakakwaki bwa a na reirei aron reiakinan ao maiuakinan te euangkerio.

Ni buokii taan reirei, te Moan Beretitentii ao te Kooram n Abotoro n te Tengaun ma Uoman a kooa te uoote ao te mwaanga ni kabuta te Ekaretia ni moana karoan te boowi ni kauntira n tia reirei. Boowi aikai ni katoa namwakaina a karekeaki angaia taan reirei ao taan kairiiri ni kaai n reiakinaki ngkai a tibwai aia iango ibukin te anga reirei.

Boowi aikai a boou, ma a kaman reke uaaia ae a tamaroa iaonia taan reirei ao taan reireinaki. Akana inanona bon aia taeka kaain te aro ake a kakaitau ao ni kukurei n te boowi ni kauntira n tia reirei.

- “Karekean te waaki ni boutoka e kakorakoraai. N tabetai n arora ngkai taan reirei ti namakinna bwa kanga ti tiku n tii ngaira (n akean te boutoka ao bwaai n ibuobuoki). Ma te bitaki anne ngkana iai te kauntira ao te boowi n tibwai korakai, iango, ao namakin, ao ni karekei taian kaeka man te kurubu are e ota n nanon te wewete.” —Preston Stratford
- “Boowi ni kauntira n tia reirei e buokai n ataa kakawakin au konabwai ni kabebetee aron te reireiaki.” —Margaret Tueller

- “I kukurei ni karekei iango bwa a na kanga taan reirei n reiakinna ni ‘katurua taraakin kainnanaoia naake a reireinaki nakon tii katuruan taraakin te anga reirei.’” —Richard Pattee
- Maroroakin kawai ni kanakoroaia bwa ti na kanga n tabeki titiraki ao ni kaungai riki kakarabakau ake a tia n rangin ni kakawaki. Ni karekea te kona ni maroroakina taekan te nakoraoi ao te tabeiaanga e a tia n anganai naba te atatai.” —Ken Sonnenberg.
- E a tia te kauntira ni karooa tabena ae e rangin tamaroa iaon konabwai n anga reirei are e na karikiira bwa taan reirei aika a nakoraoi. Ngkana ko rangi ni mwaatai n aron te tia reirei, aomata ake n am kiraati a kona ni kakabwaiiaki. Inanon te kauntira n tia reirei, I namakinna naba bwa I rikirake n te maiu n tamnei.” —Brent Nelson
- “E rang kakukurei bwa e kona ni karababaaki au iango ibukin kanakoroan te anga reirei.” —Camille Fronk

N reiakina riki taekan te boowi ni kauntira n tia reirei ao *te Anga reirei n ana Kawai te Tia Kamaiu*, nakon teaching.lds.org.

aki ngoongoo, I uringa ara maroro ni kauntira n tia reirei ao ni karaurau n taetae, “Akea te bwai ae e na kawaekoaki.”

Te tai are I taekina iai anne, e a moanna ni waaki te maroro. A moanna ataeinane ni kaoti aia iango ma aia namakin, ao a tibwai tabeua taneiaia aika a bebete. I wae-koa n tangiria bwa N na karabwa te tia reirei are e a tia n taekina te taeka ae e bebete n te boowi ni kauntira n tia reirei ibukin te aki ngoongoo. I bon miimi bwa e kanga aron kamwakuran teuana te reirei ni karooa te bitaki ae korakora n te tai ae waekoa.

Ma I aki ataaia ni karokoa are imwiina bwa tera te bitaki

ae karooaki n reiakin tabeua taian reirei. Imwiin te taroma-uri temanna mai buakoia tinaia ataeinane e tuangai natina te aine bwa I a tia ni weteaki mairoun te Atua.

I aki kona n tuangko bwa kakawakira ongoraeen te kaoti anne nakoiu. Ikanne I tabe n iango, “Tera ae iai irou ae N na reireiniia iai ataeinane aikai” Ma I riiai n reireiniia te bwai teuana. I weteaki bwa iai bukina, ao te boowi ni kauntira n tia reirei e buokai ni kakoroa nanon te kantaninga anne. ■

E maeka te tia korokaraki i Scotland.

N reiakinna riki bwa ko na kanga ni bitii maiu man bitakin te kawai are ko reirei iai, nakon teaching.lds.org.

Unimwaane Dale G. Renlund

TE TORO AE ONGOTAEKA

Kaitara iterana: Unimwaane Renlund ao tarina ma mwanena (Anita, Linda, ao Gary) n ikawarake i Utah, n taetae n Sweden. Aia karo, Åke ao Mariana, a mwaing mai Sweden nako Utah n 1950 n kabaeaki n te tembora ibukina akea te tembora i Scandinavia ke Eurobe n taai akanne. Angatai: Unimwaane ao Titita Renlund ao natiia te aine, Ashley, a maeka onoua te ririki i Baltimore, Maryland, USA, ike e karekea ana mwakuri n te onaoraki ao mwakuri iaon te buro n te John Hopkins Hospital ao buna e reirei n te Uniwetiri n te Maryland School ibukin te Tua.

Iroun Unimwaane Quentin L. Cook

Man te Kooram n Abotoro n te Tengaun ma Uoman

E aki kona ni katabetabe te maiu ibukin Dale ao Ruth Renlund. I nuukan aia ka 20 n ririki, a maeka i Baltimore, Maryland, USA. Dale e a tia ni bane ana reirei iaon bwain aoraki n te Uniwetiri i Utah. Ngaia ma Ruth a mwaing nakon taabo ake aki maekanaki ni kona ni karekea te tai ae mwaiti ao ni mataeakina te maeka n te tabo ae John Hopkins School of Medicine. Iai natiia te aine ae botonaine, ae Ashley. Buuna ae kakawaki ae, Ruth, e bwainaoraki ibukin te kaentia, ao Dale e karekea te ongotaeka n kariaia weteana n riki bwa te bitioibi.

Ngkana e kawariia kaain te uoote, Dale n tabetai e kaira Ashley. N te bong teuana a kawaria kaain te aro ae e aki bati ni kaka-onimaki. "I ataia bwa akea temanna ae a kona n totokoa te ataeinaine ae rang kaka-teke ni mena irarkiu," e ururing Unimwaane Renlund. E karebwerebwe n ana matarora te mwaane are e tia n un ao ni kanakoa ana kauntira Unimwaane Renlund teuana te tai mai mwaina.

Ngke E kauka te matarora te mwaane arei, e rangin bubura ao e tei ni bonota te matarora. E katurua taraan Bitiobi Renlund. Ashley ae aua ana ririki e taetae n aki iango, "Ngaia, ti konaa n rin ke tera?"

Ma te kamimi, e taku te mwaane arei, "I taku bwa kam kona. Mai riin."

Ngke a rinnako n tekateka, te mwaane e tuanga Bitiobi Renlund bwa e aki kakoaua te Ekaretia, ke n aki naba kakoaua Iesu Kristo. E reitinako n taetae n un ngke Ashley e kume n takakaro ma taore. N tokina e ruorikaaki man ana kaintekateka, e kamangkoi baina ni bonota tanningan tamana, ao e wirikiriki n takarua, "Tamau, tuangnga te koaua."

Ai ngaia are e karaoia. Bitiobi Renlund e kaota ana koaua nakon te mwaane. E ururing, "Anuan te mwaane e a moana n amarau, ao e roko te Tamnei inanon mwengana."

Ngkai kaain te Kooram n Abotoro n te Tengaun ma Uoman, e reke ana tai Unimwaane Renlund n tuanga te aonaaba ae bwainin te koaua (taraa D&C 107:23). "E a roko korakoran te Kimwareirei," e taku Unimwaane Renlund, "e buoka ni uota Ana Mwakuri ni Kamaiu Kristo nakon maiuia aomata n taabo ni bane. I taku bwa weteau aio e anganai au tai ni karaoia are katinan ae bubura, n taabo riki tabeua, n aron ana tia kakoaua Kristo nakon te aonaaba ni kabane."

I ikawairake i Meangin Eurobe

E bungiaiki
Dale Gunnar
Renlund

naati aika a bane n ikawarake, “a tibwa ataa aron kami-miin ao kakaonimakiia aia karo n eutaki nako ma akean te rabakau n taetae-n Imatang ao teutana te boutoka bwa e aonga n reke te kakabwaia man te euangkerio ao te mare n te tembora.”

i Salt Lake City, Utah, USA, n Nobembwa 13, 1952 Ngaia ma tarina ao mwanena a ikawairake n te taetae n Sweden. Tinaia, Mariana Andersson, e roko mai Sweden, ao aia karo, Mats Ake Renlund, e roko man te taetae-n Sweden n te taaun i mainikun Finland. A roko ni maeka i Utah n te 1950, mai Sweden.

Ana karo Dale a kaitibo n te Ekaretia i Stockholm. Imwin iangoan aia mare, a tokanikai ni karaoia tii inanon te tembora. Ibukina bwa akea te tembora i Eurobe n taai akanne (e katabu-aki Tembora Bern Switzerland n 1955), taangaia a nako Utah are a na kona ni kabaeaki n Tembora Salt Lake

Mwanen Unimwaane Renlund ae Linda C. Maurer, are itiuu te ririki marangana, e taekinna bwa ngaiia aman

Ngke 11 ana ririki Dale, ana karo, te kabenta ao te tia kateitei ae bane arona, e weteaki ni beku bwa te mitinare ae te tia kateitei i Sweden ibukin te teniuu te ririki. A kabanea aia tai te utu i Helsinki, Finland, ao Gothenburg, Sweden. A nakon mwangan te Ekaretia ae uarereke, ao natiia a nako n reirei i Sweden. Mwanen Dale ae Anita M. Renlund, are teuana te ririki marangana ma mwanena, e uringa teuana kaangaangan te waaki ni kairiiri: “Aio moan te waaki are e anganira te kubanako ibukina, e ngae ngke ti taetae n Sweden inanon mwengara, ti aki ataa te kura-mwa ke tiberingan te taetae.”

N ataeinimwanen Dale iai ana taneiai are e kakorako-ra ana kakoaua imwiin warekan Ana Boki Moomon. Te beretitenti n te mition i Sweden e kaoiia ataeinimwaane n te Nakoanibonga ae te Aaron bwa a na wareka Ana Boki Moomon, ngaia tarin Dale ae e ikawai, Gary, are 12 ana ririki n te tai anne, e butimwaea te kakaewenako. Dale are tebwi-ma-teuana ana ririki e rinanon naba te kakaewenako. Imwiin warekan Ana Boki Moomon, e tataro ao n titiraki ngkana e bon koaua. E ururing Unimwaane Renlund, “I karekea kaokoron te namakin: ‘I a tia ni kaman tuangkami ni kabane

Ma buuna ao natia te aine (ieta), Unimwaane Renlund e taetae n 2016 n te RootsTech n te maungatabu n rongorongon te utu i Salt Lake City. Kaitara n ana iteraniba: Mareaki n te Salt Lake Temboro n 1977, Unimwaane ao Titita Renlund a tia ni beku ibukin te Uea n taabo ao ngkana a karekea weteaia.

bwa e bon koaua.' Ao anne bon te taneiai ae kamiimi."

Dale ma tarina ao mwanena—Gary, Anita, ao Linda—a ururingnga bwa ngke a mwaing te utu n oki nakon te United States, a reitina-ko n tataetae ao n tataro n Sweden. A uringa naba aia karo n aron kamiimin kaungan te atatai ni booki aika tabu. A taku, "Te kawai ae tamaroa ni karaoan te oiniango ma ara karo bon man kabonganaan booki aika tabu." Anita e manikangare, "Ataakin booki aika tabu n ara utu bon te atatai ni kamaiu; e bon aki kai reke."

Kamiimiina, bwa Gary ao Dale a weteaki bwa a na beku i Swedish Miton n titebo weteaia n teuana te tai. A aki katoatoa i bon irouia, ma ngaiia uoman a reke aia tai ni kamanena oin rabakauia n taetae n-Sweden ni beku ibukin te Uea bwa mitinare n te maan ae riaon uoua te ririki. E kabwara-bwara ana miton Unimwaane Renlund are e mwaiti te mwakuri ma te taneiai ae kamiimi: "E bon bita-maiu n te tai ni katabetabe ao ni iangoa karaoan te tamaroa are e kona temanna ni karaoia n riki bwa ana reirei Kristo."

Te Kakabwaia ae Moan te Kamiimi

Imwiin okina man ana miton n 1974, e reirei Dale n te Uniwetiri i Utah. Ataein te reirei ae te kabanea n te tamaroa ao e karekea ana beba ae te baatira tikurii n te kemitituri. Tarina ma mwanena ao roraona raoni koaua a bane n ururinga ana konabwai, babane nanona, mwakuri korakora, ao katabeakina ni kabane ana mwakuri—tamaroana e reitina-ko ni kaokotia. E takaruia Gary, "Bon te tia mwakuri ae rang mwamwakuri are I a bon tibwa nooria."

N ana uote Dale e kaitibo ma te ataeinae ae arana Ruta. Neiei bon natin temanna kaain te beretitenti n te titeiki, Merlin R. Lybbert, are imwina e a manga beku bwa te Itingaun. N ana ururing Dale e karekea angana ma korakorana ni butiia Ruth bwa e na otinako ma ngaia ni maroro, ma e taku I aki. Ngke e kataia riki tabeua te namakaina imwiina, e taku Ngaia. Aroaron Ruth e bon kaokoro teutana. E uringnga neiei are ngke e taetae teuae n te bootaki n toa iaon ana miton, neiei e kukurei. A karekea te reireitaki ae tamaroa, ao neiei e kariaia ngke e tuangaki bwa a na maroro, ma e a manga taonna n tabena ae e na karaoia n touati n te botaki teuana. Ma ngke e a manga tuangnga riki ao e a kukurei.

A mareaki Dale ao Ruth n 1977 n te Tembora i Salt Lake ngke e iriira te reirei teuae i bukin te bwainaoraki n te Uniwetiri i Utah ao neiei e tia reirei n te South High School, e mena naba i Salt Lake City. "Irarikin ana babaire ni kakaonimaki n te Ekaretia," E taetae Unimwaane Renlund n akea ana kaangaanga, "mareakiu ma Ruth e riki bwa te bwai ae moan te tamaroa ni maiu." Natia te aine Ashley, e bungia ki teuana te wiiki imwiin ana anga beeba Unimwaane Renlund man te reirei ibukin te bwainaoraki n 1980.

E rangin kukurei ngkanne Unimwaane Renlund ngke e kariaiakaki man te Onaoraki ae John Hopkins, ana moan rinerine ibukin reitakin reireina n te bwainaoraki. A mwaing te utu nako Baltimore, Maryland, ike e riki bwa mwakoron te onaoraki bwa te tia mwakuri.

Rikirake rinanon Kataaki

Inanon Okitobwa 1981, e a kuneakite kaentia n ana tabo ni kariki Titita Renlund. E rinanon uoua korokoro ao ruaiwa namakaina bwainaorakiana. Ni karawawataakina E ikakorakora n tararuaan Ruth ao natiia te aine, e ururing Unimwaane Renlund, “I bon rootaki, ao kanga au tataro a aki roko i karawa.”

Ngke e uotarikaaki Ruth man te onaoraki, e rang ni mamaara, ma a tangiria n tataro n ikotaki. E titirakina Titita Renlund ngkana e kona n tataro. “Ana moan taeka neiei a kangai, “Tamara are i Karawa, ti karabwako Ngkoe ibukin mwaakan te nakoanibonga are e karaoaki bwa akea toto-koana bwa tera ae riki, ti kona ni ikotaki n akea tokina.”

Inanon te tai anne, e namakina te kaniaki ae e onoti nakon buuna ao nakon te Atua. “Tera are I a kaman oota n taekana are te utu akea tokina inanon au iango, ngkai I oota inanou,” e taku Unimwaane Renlund. “Mamaaran Ruth e bita kairan maiura.

Kanakoan ana iango man aorakina, Titita Renlund e iangoia ni ira te reirei ibukin te tua. “I bon ti iangoia, ‘Aio e na bon ti riki bwa te taneiai ae buakaka ni karokoa ti karaoa te bwai ae raoiroi mai iai,’” e taku Titita Renlund. “Bon akea n ara babaire ibukin reken te kaentia ngke te ataeinaine ao tii temanna natira. Ao kamaiuu e kananououa. Ma ti namakina te reirei n te tua bon te bwai ae riai.”

E karekea ana kamatebwai riki e reitinako ni bwabwainaoraki ibukin aorakina ao buuna e reitinako mwakurina.

Te Bitiobi i Inukan-te Kaawa ae Baltimore

Ngke Unimwaane Renlund e a bita te waaki man teniua te ririki iaon te

tia mwakuri n te onaoraki nakon reiakin te mwakuri n te buro, e manga intawiuunaki ngke e na manga riki bwa te bitiobi ibukin te uoote ae Baltimore. Brent Petty, are bon te moan kauntira n te Baltimore Maryland Stake n te tai anne, e uringa te intawiu anne. Ngaia ao te beretitenti n te titeiki, Stephen P. Shipley, e namakina “korakoran ana kairi te Tamnei ae Raoiroi” ngke a intawiuunna.

Te Tari Petty e uringa are “E kamoamoaki ngaia ngke te bitiobi ae te kabanea n tamaroa,” riki ma rabakauna ao kakaewenako n ana utu are e taneiai inanova. Ngke e weteaki Unimwaane

Renlund nakon te Kooram n Abotoro n te Tengaun ma Uoman n te ririki ae nako, te Tari Petty e ataia bwa kaain te uoote ae Baltimore n reitaki ma raoraon Unimwaane Renlund n ana tabo ni mwakuri n te onaoraki, angia ake tiaki Aomata aika Itiaki ni Boong aikai, a rang kukurei. A anga aia tangira ibukina ao mamataaiakinan ana beku ao e a moamoariki anuana n aomata.

Kamoamoan te Beku

Inanon 1986, imwiin ana angabeeba Titita Renlund man te Uniwetiri man Reirein te Tua i Marylandao Unimwaane Renlund e kabanea ana teniua n ririki n te burokuraem ni mwakuri n te onaoraki ao teniua te ririki n reirei iaon mwakurian te buro, a oki nako Utah. Titita Renlund e moana ana kataneiai iaon te tua n aobitin te kaetitia i Utah, ao Unimwaane Renlund e riki bwa

Unimwaane Renlund e kitanii nakoana n ana mwakuri ae taokitan te buro ni kariaia te wewete ni beku bwa te Mataniwi ni Kabutay, moan katabeana n te Beretitentii n Aono i Maiakimaeon Aberika. Kaitara ni iterana: Unimwaane Renlund e rinea korobannan te Tia Kamaiu iroun Heinrich Hofmann ni katinea n ana aobiti imwin katika matana ngke e noria n ana aobiti Beretitenti Monson.

te burobeta iaon bwain aoraki n te Uniwetiri i Utah. Ibukin 18 te ririki e tarekita n te onaoraki n te Utah Transplantation Affiliated Hospital Cardiac Transplat Program.

Inanon 2000 e riki naba bwa te tarekita ibukin te Heart Failure Prevention ao Treatment Program i Intermountain HealthCenter i Salt Lake City. Iai inanon te burokuraem kanimwan bwamwin te buro ao te buro are e karaoia te aomata. Donald B. Doty, M.D., e tabangaki kinaakina bwa ngaia te tia korokoro n te buro, raona ni mwakuri ao raoraon Dr. Renlund n ana Onaoraki te LDS. Dr. Doty e taku, "Kamimiin Ana kateineiai, e-nano taraana, e konabwai ni mwakuri, ao ana nanoanga e rang tamaaroa."

Dr. A. G. Kfoury, te katorika ae taua te aro are mwamwakuri ma Dr. Renlund inanon ririki aika a mwaiti, e taekinna bwa Dr. Renlund bon te tia kaira te mwakuri ni kamwaingan te buro n te aba, "akea n aiaron, e kokooua n te bwai ae e karaoia,

e atataiaomata, ao n nanoanga." E taku Dr. Renlund "e kaotinaoia te tamaroa mai inanoia aomata. E karaoia ma te karaurau. E ongora raoi ao tabe nanona iai, ao e rang n anaakii nanona n aia tokanikai koraki ake a mwakuri ma ngaia." Dr. Renlund e kairi ma te karaurau man te katooto ao e aki toki n tabe ibukiiia aia utu raona ni mwakuri.

Dr. Kfoury e onoti n taekina ana nanoanga Dr. Runlund ibukiiia ana aoraki. N te katooto, ngkana te aoraki akea baona, Dr. Renlund e kona ni kabutiiia n ataakin raroan mwengan te aoraki, ni katoka teuarei ke neierei n ana kaa, ao ngkanne e a manga kabuta te aoraki n okira te onaoraki. Dr. Kfoury e taku aio e bon rang kamimi.

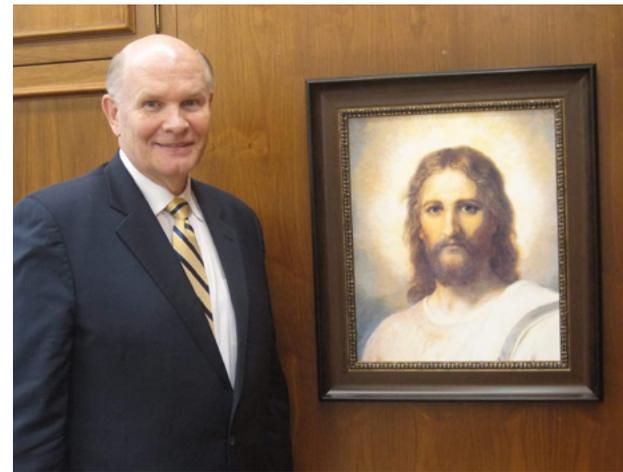
Beku n te Itingaun

Imwiin rikina bwa te beretitenti n te titeiki ibukin nimaua te ririki i Salt Lake Uniwetiri Moan Titeiki, Unimwaane Renlund e weteaki n 2000 ni beku bwa te Itingaun n te Aono i

Utah. Ngkanne inanon Eberi 2009 e manga weteaki n riki ngaia bwa te Mataniwi ni Kabuta n te Itingaun. Ana moan mwakuri e na beku bwa te Beretitentii n te Aono i Maiakimaeon Aberika, te aono are iai ana unite te Ekaretia 25 aaba aika kakaokoro.

Titita Renlund e tibwa aia kaeka nakon te wewete: "Bon te bwai ae ti aki kantaningaia, ti butimwaia. Ao a taku aomata, 'Ko nang kitana nakoam ngkai ko a roko n te kabanea n rietata.' Ao anne a bon rang kooua. Ma ngkana te Uea e kainna-noa nakoara ae te kabanea n rietata ao aio ngkanne

ao ni buokiia ni kamwaingia Aomata aika Itiaki nakon kamaiuakiia.”

Weteaki n Riki bwa te Tia Kakoaua ae Onoti

N Tebetembwa 29, 2015, e karekea te wewete ae e aki kantangingaia man Aobitin te

Moan Beretitenti. N ana Tabo n Tararua te Ekaretia, “I rang butimwaeaki iroun Beretitenti Thomas S. Monson ao ana kauntira ake uoman. Imwiin tekatekara, Beretitenti Monson e taraai, ao e taku, “Tari Renlund, ti karabwabwa te wewete aei nakoim n beku bwa te membwa n te Kooram n Abotoro n te Tengaun ma Uoman.”

Unimwaane Renlund e kuba man mimi. E nanorinano ni kariaia te wewete ao e ururing, “Iangoa Beretitenti Monson e namakina bwa riiu a bane ni maenako, ao e taraai, ao e taku, “Te Atua e weteiko; te Uea e anganai bwa N na ataia.”

Unimwaane Renlund e okira ana aobiti, e kaina te mata-roa, ao bwaka iaon bubuaniwaena n tataro. Imwiin okin nanona, e wetea buuna. “Aron are karaoia bon teuana maibuakon te tounako,” e taku, “ma bwaninin te anganano ae matoa nakon te Uea, Ana Ekaretia, ao nakoiiu.”

Natiia te aine, Ashley, e kakoaua, “Tamau e karekea te bwai ae tamaroa ibukin te kakabwaia mai karawa ao n tia n tauraioi n ana bong ni maiu ni beku ibukin te wewete aei. Iai irouna nanona ae bubura; e onrake n te tangira.”

Kabotauana, tarin Unimwaane Renlund, Gary, e taku Unimwaane Renlund “e bon katauraioi man te tai ae maan, ni ikoti kakaewenako akanne ao man beku ibukin weteana are e roko ibukina. Aio bon mwakoron te babaire ae bubura are e kaman tiku n ana tabo, ao e bebete ibukiu bwa na kamatoa.”

N ururing iaon kakawakin te bwai ae te wewete, Unimwaane Renlund e taku, “I namakinna I aki tau, ma I tii tau bwa I ataia bwa Iesu Kristo bon te Tia Kamaiua te aonaaba. I kona ni kakoaua ae E bon maiu, are Ngaia au Tia Kamaiu ao am Tia Kamaiu. I a ataia bwa bon anne te koaua.” ■

are ti kona iai ni beku, ngkanne anne te tai nako.”

N taetae iaon ninikorian buna, Unimwaane Renlund e taku, “E karaoa te anganano ae korakora.” Titita Renlund e kitana ana mwakuri ngke te beretitenti n ana tabo ni mwakuri n te tua ao ni kitan nakoana n te bootaki tabeua aika bubura ni beku ma ngaia. “Ti kanakoaki nako Aberika ao ti kairaki mairouia Aomata aika Itiaki taekan bwaai aikai riai,” e taku Unimwaane Renlund.

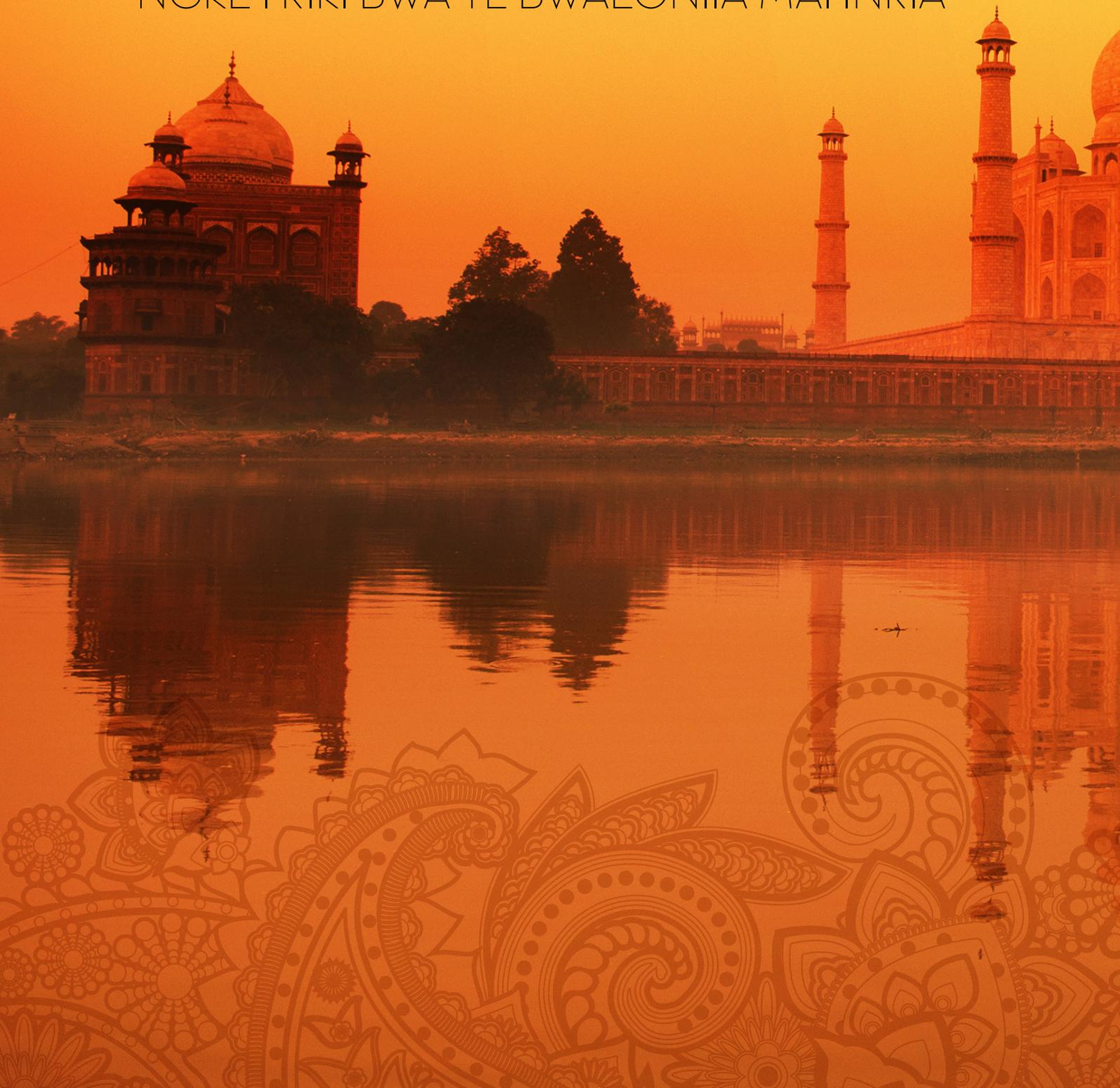
Teuana te Tabati inukan Congo e titirakiniia kaain te aro bwa tera kakaewenako ake a kaaitarai, ma a aki kona n iangoa teuana te kakaewenako. E a manga titiraki riki. Tokina, te unimwaane ae tau mai bukin te ruu e teirake ao e taku, “Unimwaane Renlund, ti na kanga ni karekei kakaewenako? Iai irouna ana euangkerio Iesu Kristo.” Kaotiotana iaon te taneiai anne, Unimwaane Renlund e kabwarabwara: “I tangiria n riki n aroia Congolese aika Itiaki aikai, ake a tataro ibukin te amwarake ni katoa bong, a kakaitau ibukiia aia utu. E karako kaubwaia, ma a bane n reke bwaai irouia (n te euangkerio).”

Ni beku bwa te Beretitenti n te Aono ibukin nimaau te ririki, Unimwaane Renlund e mwananga te ngaa te maire rinanon rababan Aberika Maiakimaeon te Aono, e kawariia kain te aro ao mitinare. E kamatebwaia te taetae ni Buranti ibukina e kamanenaaki te taetae n tabeua aba akanne.

Unimwaane Jeffrey R. Holland, man te Kooram n Abotoro n te Tengaun ma Uoman e katabeaki ni beku ngaia bwa te Beretitenti n te Aono i Maiakimaeon Aberika n te tai anne, e taku Unimwaane Renlund: “Akea temanna ae kona ni kakaonimaki nakon tabena n te aono ma kaaina ao a kainnanao nakon riki are e karaoia Unimwaane Renlund. E beku n aki tokitoki ni kan kinaia aomata, n tangira aia katei,

Mwanangau

NGKE I RIKI BWA TE BWAEONIIA MAI INRIA

*I tanrikaaki nakon
mwanangau are ngke I riki
iai bwa “ataeinimwanen
buakonikai” n tio nako man
te kaawa i Inria nakon are I a
mena iai ngkai n te tai aei ao n
ataia bwa maiu ao au onimaki
bon te kakai ni koaua.*

**Iroun Mangal Dan Dipty
are e karakinaki nakon
John Santosh Murala**

I bungiaki n te kawa ae uarereke n te buakonikai are e katobibiaki n te maunga i Mainikun Ghats i Inria. Ngke 18 au namwakaina, ti mwaing nakon te kaawa ae Dangrapalli i etan te karanga ae Kolab. I uotaki inanon te bwaene ngke a rianna au karo. Kaain te kaawa bon 20-25 utu, ake a maeka inanon auti aika a uarereke ao akea te iti iai. Akea ara reirei, onaoraki, ke te tabo ni katei bwati. Ti ken bangabanga imataniwiin te karaanga ni karekea iai nimara te ran. I kabanea au tai ngke I uarereke n takakaro ni maraen te buakonikai, nakonako iaon te waenikoroa iaon te aonenei, ao n uaua inanon te karaanga.

Au bakatibu bon ibonga n te tembora n te aro ae Hindu iaan te uea are Maharaja are uean Bastar mai Jagdalpur. Ma ngke e a moanna ni kakamaku te waaki n tautaeka, tibu te unimwane ao ana utu a birinako nako Kotpad. A kamanoaki n te German Lutherna mition, are e a mwakuri iai bwa te tia tararua ao te tia mwakuri ae te Ayurveda (bwainaoraki man kaai) Bon mai ikai are tibu te unimwane e rineaia bwa e na rairaki nakon te aro ni Kiritian.

Tamau e reitanako te onimaki ni Kiritian n riki bwa te tia tataekina te euangkerio ao te guru (tia reirei) Ngke I bungiaki, I aranaki bwa Mangal Dan Dipty (nanona “tamaroa,” “bwaintangira” ao “ota”), bwaibwai ni katein te aro ni Kiritian.

Ngke I uarereke I tataromauri n te aro ae German Lutheran n tainako. Ti nanako n tataro n ikotaki n te maunga n tabetai. N te taina n te bong ae kakarau, ni kabane kaain te kurubu n tataro a bane n rotoroto, ao temanna te tia kabwarabwara e tataro ni bubutia te Uea bwa e na katoka te karau. Ni mimiira ao e toki te karau. Aio moan waakin au onimaki iroun te Atua ao te tataro.

Te Moomon te Aro ni Kiritian?

Imwiin te kawaniua ni koraki, I katoka au reirei ao I nakon te tieminari ibukin teniua te ririki i Kotpad ao I a katabuaki bwa te tia tataekina te euangkerio, n aron au karo. Imwiin tabeua te ririki ni kakaira te bootaki n taromauri inanon ao ni kawan nako Kotpad, I mwaing nako

meangin Inria, are I a waaki ni kabonakoi iai booki man te Evangelical Christian Literature society. I a kunea te boki ae atunaki n *Is Mormonism Christian? (Te Moomon te Aro ni Kiritian?)* Te bwai ae kakaongora nako iu taekan te boki aei, ao I a baireia bwa N na warekia.

Te boki e rang n rawata iai kabuakakan te Moomon ao ana koaua. Arona naba, a mwaiti mwakoron te boki aei ae kakaongora nako iu, riki aia reirei n Aron Taian Atua, aron aia taromauri, ao rongorongon te iein ma aika a mwaiti. E ngae n anne, te bwai are e rang anaaki riki iai nanou bon aran aia ekaretia ae aranaki iroun Iesu Kristo. E rang tabe-tabe nanou ni kan atatai riki.

N te bong teuana ngke I tataro, I namakina te unganano ni kakaetae te Ekaretia ae te Moomon. I atatai bwa Kaawan Salt Lake, Utah, bon ana etekuata te Ekaretia. I baireia bwa N na korea te reta ae atuunaki nakoia “Mwane aika katabeaki n Ana Ekaretia Iesu Kristo Ibukii Aika Itiaki ni Boong Aika Kaitira, Salt Lake City, Utah, USA.”

Reirei mai iroun te Abotoro

N 1959, kaekaakin au reta, Tari Lamar Williams man aia Aobiti Mitinare n te Ekaretia e kanakoa nako iu ana kakoaua Iotebwa Timiti, Ana Onimaki te Ekaretia, ao ana Boki Moomon. I kamatebwaii ni kabane ao e anaaki nanou ibukin koauaiia. E ngae n anne, bon akea mitinare ke kaain te aro aika a na reireinai i Inria.

Ngkanne n Tianuare 1961, Unimwaane Spencer W. Kimball (1895–1985) man te Kooram n Abotoro n te Tengaun ma Uoman e a roko i Delhi. I kabanea tenibong ma ngaia ni mwananga nakon te Taj Mahal i Agra ao nakon te Dharamsala. I ongora ao ni butimwaai ma te kan atatai are I a riki bwa kaanga te ongantari ae onrake ni kabane n te euangkerio ake e reireiakinai. N ana kabanea ni bong, I a tauraoi ni bwabetitoaki. N Tianuare 7, 1961, I bwabetitoaki iroun Unimwaane Kimball n te Karanga are Yamuna; Titita Kimball bon ngaia te tia kakoaua, e ngae ngke a mwaiti taan mataku aika a miiakiniira. I kamatoaki n te tairiki anne.

Boong ake teniua akanne ngke ana Abotoro te Uea e reireinai n akea tokitokina e a tia n riki bwa tabeua kabanea n tamaroa ni bongin maiu. Te maenako e bon kanakawaki ibukina bwa e a tia n riki bwa raraou ae onoti kaain te Moomon.

Te Kan Riki bwa Aomata aika Itiaki

Imwiin nakon Unimwane Kimball, I tibwaua au nama-kin n rairakiu ma raoraou ao a kaenaenai. Ma I atatai bwa e koaua te euangkerio ao I aki kona ni kakewea, ngaia are I baireia bwa N na kakaetae au mwakuri teuana. I a waakina au bitineti ni karao kunnikai n aron are e waakinna tamau. Inanon waeremwen te tai, I a taia bwa I aki kona n rikirake ni karokoa I karekea riki te wanawana n te reirei. I a roko n te roro ae 20 tabun, ao iangoan te oki rikaaki nakon te reirei e a bon kararaoma, ma I kabanea ruaiwa te ririki imwiina ni karekea te reirei. I karaoa au bitineti n te ingabong ao I kamatebwai n te tairiki. I kabanea au kareke mwane ni kabane iaon te reirei. I kamatoa nanou ni iangoia n tokanikai ao I tataro ibukin te buoka mai karawa. E reke au baatiira tikurii n te psychology, sociology, ao te art man te Uniwetirii ae Agra. N tokina, I a roko n te Uniwetirii ae Meerut ni kamatebwai ibukin te tikurii n te tua.

Inanon moan iteran te ruaiwa n ririki akanne, iai te utu teuana i Delhi aika a Itiaki ni Boong aika Kaitira, ae e mwakuri bwa te tia tei ibukin te U.S. I mwananga nako Delhi ibukin te bootaki n toa ni mweengaia. N 1962, Unimwane Richard L. Evans (1906–71) man te Kooram n Abotoro n te Tengaun ma Uoman e kawariira, ao inanon 1964, Unimwane Gordon B. Hinckley (1910–2008) man te Kooram n Abotoro n te Tengaun ma Uoman e roko. I uringnga ngke I katoka te mwae iaon Unimwane Hinckley ao n anganna au bwaata are I kawakina iai au kabwianibwai, are I kaikoa inanon ririki aika a mwaiti.

I nanokawaki, taai n iraora akanne—e ngae ngke a ibuobuoki—aki bati n ririki, ao n tiku i Inria e teimatoa n akea raou tabeman aika a Itiaki. Aio I nanokawaki iai. Ngkai e karaurau n nako te ririki, a tabe n riki kakaitara nako iu ao aio I a rootaki iai, ao I nooria bwa akea kanoan au bong n taai aika a na roko iaon Inria. I rang tangiria ni karekea te nakoanibonga ao ni maeka ibuakoaia aika Itiaki.

N Riki bwa te Bwaeoniia

Ngke I namakinna bwa e a roko te tai ni kaa- niia aika Itiaki, I katoka au kooti iaon te tua ao I mwananga nako Canada. Ngke I roko i Edmonton, Alberta, I nakon te uoote ae uakaan. I kaitibo ma Bitiobi Harry Smith ao I waekoa n namakina ae I roko n oin au tabo ni butimwa- eaki ma te iraora n te uoote anne. I nakon

सत्यं वद । धर्मं चर

Mai eta: Tari Dipty ngke e riki bwa ataein te reirei i Inria. Mai nano: Tari Dipty (maing) ma Paul Trithuvadaa, temanna naba te bwaeoniaia ae kaain te Ekaretia mai Inria, n te Tembora Tikuea ni Kaawan Salt Lake. Maing: Beretitenti Spencer W. Kimball karaoa te mwakoro ae moan te kakaawaki ni mwanangan te Tari Dipty ni bwaeoniaia.

te Tembora ae Cardston Alberta, e ngae ngke I tuai ni kona ni karekea au entaumente.

I tangiria n roko n te Kaawa ae Salt Lake ni kakubanakoia raoraou aika Unimwaane Kimball ao te Tari Lamar Williams. N tokina, n te tiburing n 1969, waniua te ririki imwiin au bwa-betito, I roko n te Kaawa ae Salt Lake ni kaitibo ma Unimwane Kimball. E rang kukurei ao e kabanea teuana ana bong ma ngai.

N tiku n te Kaawa ae Salt Lake, I nako n te tabo ni koroira bwa e na koreaki irau. I tibwa au koaua ma te tia koroira, are bon temanna naba ae rairaki. Temanna te mwane, e tatani-nga ana tai, e ongra irou ao e tuangai rongorongon mwanangana nako Inria. E kabooa korean irau, kaoai ibukin te katairiki, ao e nikirai i Brigham Young Uniwetirii. I rang mataai n noora te kaawa n reirei. I taekinna ae I kan reita au reirei ikai ma I aki kona ni kabooa. Te mwaane arei e angana-no ibukin roou n te mwaiti ae \$1,000. I bon rang mimi ao I rang kakaitau.

I a ira te burokuraem n te mwakuri ma te botanaomata n te BYU. N 1972, imwiin au angabeebwa man te BYU, I mwaing nako Salt Lake ni karekea au mwatita tikurii man te Uniwetirii i Utah. Imwiina I mwaing nako California, USA, ao I a karekea au PHD n te clinical psychology, angareirei iaon kooti ni katokan kakeru, ao n te korokaraki. Ngkai I a ritaea ao I maeka ma kainnabau, Wendy, i Nevada, USA.

Iai taai are I rinanon iai te korakai, kakaewenako, ao kataaki. Au taratara iaon te euangkerio ao te kakabwaia n te tembora e buokai n tokenikai iaon kakaewenako inanon maiu.

Ana Babaire A Tamaroa

I tanrikaaki nakon mwanangau are I riki iai bwa “ataeinimwanen te buakonikai” n tionako man te kaawa i Inria nakon are I a mena iai ngkai n te tai aei ao n ataia bwa maiu ao au onimaki bon te kakai ni koaua. Ana kataroa te Uea nakon maiu bon moan te tamaroa riki nakon are I kantani-ngaia. Ai tamaroara reken ana burabeti te Uea ae Spencer W. Kimball n reireinai ao n nakonako ma ngai n taai aika rang kakawaki ni mwanangau inanon maiu.

I aki toki n ururing rikaaki n au tai ma Beretitenti Kimball. E kaoai nakoia ni mwanangan aia utu ni kaembwa, bikiniki, ao n te Bong ni Kakaitau ao ni katairiki n te Kiritimati. N taai akanne I ataia bwa bon ana Abotoro ni koaua ao ana burabeti te Uea Iesu Kristo.

I kaitibo ma Beretitenti Kimball te kabanea n tai ngke e a rang aoraki. Ma e teimatoa ni moangare nakoio au e inga ma ngai. Bon ngaia au moan reitaki man te LDS, ao I ataia bwa e bon aki kona ni kiitanai.

I kakaitau nakon te Atua ibukiiia ara burabeti ao te euangkerio are e kao-kaki. Ara Ekaretia bon te katooto mai karawa are e kainnanaoia te aonaaba ni bong aikai. Ibukin te Ekaretia I a kona ni karekea au reirei ao ni karikirakea arou n aomata. I kakaitau ibukin te bong anne ao I ataia bwa te tataro e koaua ao I tatauraoi ni kakauongo nakon te bwanaa ae maarara, ao ni ukoukora te Ekaretia. I kakaitau bwa I kariaia bwa e na kateiraoua maiu te Uea. I ataia bwa ngkana ti ukoukora Abanueana ao bwaai ni kabane a na bane n raonaki bwaai nakoira (taraa Mataio 6:33). ■

Te tia korokaraki bon mai Telangana, Inria.

N ARON TE AINE AE MATE
BUUNA MAI TAREBATA:
**Kakai n te Angabwai
n Aki Mamatam**

*Ngkana ti iangoia n anga te angabwai
n aki mamatam ae bati ma n titu-
araoi, ti uringnga bwa aomata ake
a anga karea nakon te Uea, E kaka-
bwaiaia n ae bati riki nakon mwaitin
te berena are ti teutana are a anga.*

Iroun Po Nien (Felipe) Chou ao Petra Chou

Amwaiti utu ni kabuta te aonaaba aika a rootaki ma iai aia kangaanga n te mwane, riki n taai ni kangaanga ni kaubwain te aba.¹ Te kangaanga anne e namakinaki n ara uote tabeua te ririki n nako, ngkai ti nooria utu tabeua ni kainnanao te ibuobuoki n te mwane. Ni moan te ririki anne, e tibwaua te kakao te bitiobi mairoun ara beretitenti n te titeiki bwa ti na anga ara angabwai ibukin te aki mamatam ni buokiaa aika a kainnanao.

E ngae ngke a tuangira ara tia kairiiri n tarai arora n tatabemanira nako ao n iangoia ngkana ti kona n anga ae mwaiti riki n ara angabwai n aki mamatam n tituaraoi, n aki taekinna bwa iraua ae ti riai n anga. E ngae n anne, e kauringiira te Tamnei n te reirei are e anga Beretitenti Marion G. Romney (1897–1988), te Moan Kauntira n te Moan Beretientii. E taku: “Ngai te tia onimaki ae matoatoa are ko aki kona n angan te Ekaretia ao nakon katean abanuean te Atua ao n riki n rarikin n te mwane. . . . Ngkana e karaoa ana angabwai nakon te Uea, E kakabwaiaia n ae bati riki nakon are a anga. Anne bon te bwai ae I a tia n rinanona. Ngkana ana kataboro i aia angabwai n aki mamatam kaain te Ekaretia, rikiraken te maiu n tamnei n te Ekaretia e na taboro. Ti riai n uringa anne n ara iango ao n anga ara birimwane ma te tangira.”²

Ti ataia bwa e na riki bwa te karea ibukiia ara utu ni karikirakea ara angabwai n aki mamatam, ma ti iangoa ana reirei ao ana berita Beretitenti Romney ma te karaurau. N ara utu, ao ti a tia ni kakabwaiaki n ae korakora ao ti nama-kina te nano ae korakora bwa ti na kabatia ara angabwai n aki mamatam.

Irarikin aei, ti tangiria ara utu bwa a na tokanikai iaon te bwai ae te tatauti. Ibukina bwa ti maeka ma aomata aika a kabanea aia iango iaon tangirakin bwaai ao ni karekei oin nanora, ti tabeaianga iai bwa a na kona ara ataei ni bwaina te tatauti ngkana a ikawai. Ma iai ara kantaninga n ana taeka Beretitenti Spencer W. Kimball (1895–1985): “Ngke ti karaoa nanon te tua n aki mamatam, ao ti na karekei korakorara ni kona n tokanikai iaon tangiran te bwai ao te tatauti.”³

Inanon te moan teniua n namwakaina ao anne te tai n anga ara angabwai n aki mamatam ae bati, ti moanna n noori kakabwai aika mwaiti. Ti a kona ni kauarekeke ara kabanemwane iaon bwain te auti, ao bwaan ara kaa e taraa n ae e a tiku n onrake ni maan riki. A titiraki ara ataei ibukin bwaai tabeua, ao te tatauti inanon mweengara e moanna n toki.

Te katooto, ngkana ti angamwane nakon te tabo ni kabo amwarake, ara ataei a moanna ni kaungaira bwa ti na anga riki. Ngke ti warebwaia karara n te ririki, ti kunea bwa iai karara ibukin uoua te ririki maanna. Irarikin anne, n taai aika a nako ti na kabanea ti teuana te namwakaina ni maiuakina te 50-n rawawata (22.7 kg) te baeki n raiti. Ngkai ti na kabanea te aekaki ni baeki n raiti anne inanon uoua te namwakaina. E taraa n ae e a raka riki mwaitin karara.

Ti kauringaki ni karakinan te aine ae mate buuna mai Tarebata. N tain te rongu, te burabeti ae Eria e wetea te aine ae mate buna, are akea ana anga ni kamwarakea, n anganna te ran ao te berena. “E taku neirei nakoina, Ngkai iai Iehova ae Atuam, ao bon akea au berena teutana, ba ti te abutana te barau i nanon te baketi, ao ti teutana te b’a ae te oriwa i nanon te batoro: ao noria, I kume n tabeki aia aika uaai, ba N na rin ni karaoia ba kanau ma natiu, ba ti na kannu, ao rimwi ti na mate.” (1 Uea 17:12).

E berita te burabeti nakon neirei bwa “e na aki kenako kanoan te baketi ni baraua, ao e na aki bane naba kanoan te bwatoro ni b’a. . . .

“Ao e nako neirei ni kakairi n ana taeka Eria: ao neie-rei, ma teurei, ma kaain ana auti neirei, a amamarake ni

bong aika bati” (1 Uea 17:14–15). Ana baraua, are e tau ti ibukin teuana te tai n amwarake ibukin ana utu, e kabatiaa-ki bwa aonga ana utu ao tabeman n amwarake ni boong aika mwaiti. Te aeka ni kakai aei—e boboto iaon oin ara angabwai—e riki inanon ara utu.

N tain te kangaanga n te mwane, kabwakaan te angabwai n aki mamatam n tangira ao n ibuobuoki n tararuai aika kainnana e kona ni kangaanga, riki ngkana ti kainnana n aron te aine ae e mate buna mai Tarebata. Te anga te mwane n aki mamatam n tangira, n aki tabe ma te mwaiti, e tangira te onimaki iroun te Uea ao n Ana berita are e na tabeakiniira. Ma e kakoroa nanon Ana berita te Uea, ao aia taneiai kaain ara utu e reireiniira bwa ngkana e korakora nanora ni kan ibuobuoki, ao ti na kakabwaiaki riki.

N aron are e taekinna Beretitenti Romney: “Tai anga ti ibukin kabwaiakiia aika a rarikin, ma anga ibukin mwe-raoim. Anga ae tau bwa ko aonga ni kona n anga ngkoe nakon abanuean te Atua rinanon are ko anga man am bwai ao am tai.”⁴ Te anga te angabwai n aki mamatam n tangira e buoka ara utu ni ukeukera te kimwareirei n tabeakiniia rarikin ao te korakora ni mwerairoa n tamnei.

Nanora ae korakora n anga te karea ae uarereke (bwa ara angabwai) e a tia n anganira taai aika mwaiti n aron kakabwai aika mwaiti mai iai. Nanora n anga angabwai n aki mamatam n te mwaiti ae riaoan taboron karara. Ni koa-uana, mwaakan te Uea ni kamwaita nimaua te berena ao uoman te ika ni kamwarakeia 5,000 mwaane, irarikiia aine ao ataei, ma n ikoti nikirani kanaia ni kaoni 12 te baene iai (taara Mataio 14:16–21), bon te mwaaka naba anne are e kaona te barau ibukin te aine are mate buna i Tarebata ao e a kamwaita riki karara. Ni bon arona, kabwaiara ae korakora e aki reke ni mwaitin karara ma ni kauarerekean te tatauti ao rikiraken te tamnei inanon mwengara.

Bon ara kakoaua bwa ngkana ti bwakamwane nakon mwanen te angabwai n aki mamatam n te Ekaretia ma te tangira, ao ngkana a aki tau kaubwaira, te Uea e na kakorakorai ara mwakuri ao ni kakabwaiaira iaon are ti kantaningaia. ■

Taan koro karaki a maeka i Utah, USA.

BWAAI AIKA A NA TARAAKI

1. Taraia, ibukin te katooto, Henry B. Eyring, “Is Not This the Fast That I Have Chosen?” *Riaona*, Meei 2015, 22–25.
2. Marion G. Romney, Welfare Agricultural Meeting, Eberi 3, 1971, 1.
3. Spencer W. Kimball, “Becoming the Pure in Heart,” *Ensign*, Meei 1978, 80.
4. Marion G. Romney, “The Blessings of the Fast,” *Ensign*, Turai 1982, 4.

**AKI MAMATAM:
KUKUREI MA
BAIKA A REKE**

“I kakoauai kakai, n te tamnei ao n te maiu ae mamate aio bwa e roko nakoia ake a maiuakina tuan te aki mamatam. I kaota au kakoaua ni kakai ake a roko nakoiu. Te koaua, n aron are e koreia Itaia, I tang n takarua n te aki mamatam n ae raka iaon teuana te tai, ao e kaeka ni koaua te Atua, ‘Bon aei Ngai’ (Itaia 58:9). Kukurei ma baika a reke ni katoa namwakaia, ao bwaina te akoi n anga nako n am angabwai n aki mamatam ao buoka tabeua ibukiia aomata, te reirei, ao bwakamwane ibukiia mitinare. I berita bwa te Atua e na tangiriko, ao naake a buokaki man am ibuobuoki a na kakabwaia aram n aki toki.”

Unimwaane Jeffrey R. Holland man te Kooram n Abotoro n te Tengaun ma Uoman, “Are We Not All Beggars?” *Riaona*, Nobembwa 2014, 42.

Ataakiia

KAIRAKE AKE KO REIREINIIA

Karaoa am kona n reiakina taekaia kairake ake ko reireiniia ni kona ni buokiia bwa a na rairaki.

Angiina aomata aika kairake iai ungan nanoia ao korakoraia are a kona ni karaoa te anga reirei ao te kairiiri bwa e na kakukurei. Ma tabeman a bae n rinanona bwa te kakaewenako ngkai a rikirake ao n ikawai riki—bwaai ni kabane ni karaoan te bitaki nakon rabwataia, te rawawata n te reirei, karawawata n aron te katei are e kataia ni kairoroia man maiuakinan te euangkerio. Kairake a kainnanoia taan reirei ake a ataiia ao n tabeakiniia. A kainnanoia taan kairiiri ake a karikirakea te tabo ae mano ibukiia n reirei ao ni kamwakuri bwaai aike a reiakin.

Aikai bwaai tabeua ake a na bae n rangin ibuobuoki n ataa rongorongoa kairake ngkai ko babaire, ni katauraoi, ao n reireiniia n ana kawaki te Tia Kamaiu.

1. *Kairake a tangiria ao ni kainnanoia n reiakina te tua.* N te aonaaba are e kaakeai ana kainibaire te euangkerio, kairake a bwarui koaua aika akea tokiiia. A tangiria ni kan reireinaki “bwaai aika ngkai, ma aika a na roko” (Jakobwa 4:13). Bwaai aikai a kuneaki n tuan te euangkerio. Ngkai ko anga reirei, kateimatoa am taratara iaon te tua are e kuneaki ni booki aika a tabu, aia reirei burabeti aika a maiu ao abotoro, ao bwaai n reirei tabeua ake a kinaaki n te Ekaretia. Kaungaia kairake ni kamatebwai bwaai n reirei aikai i bon irouia n akea ae e buokiia. Iai korakoran te tua (taraa Aramwa 31:5).

2. *Kairake a kataia n ataia bwa antai ngaiia ao tera ae a na karaoia.* A kataia n ota bwa antai ngaiia ao ni kan riki bwa aekakira ngaiia. Ngkai a katauraoi ibukin tabeia n taai aika imwaaia, a na bae ni miimi bwa tera are e baireia te Uea ibukiia ao ngkana a kona ni karaoi bwaai ni kabane ake a kantaningaaki iai. Ngkai te karo ke te tia reirei, ko kona ni kaunga te onimakinaki n taekan taai aika a na roko ao n anga te kairiiri ni katauraoi nako iai. Buokiia bwa a na rikirake ni kaan riki ma te Atua ao ni kanakoraai maiuia

iaon ana kainibaire te euangkerio. Reireiniia kakawakin te tembora ao tabeia ni katea uean te Atua.

3. *Kairake a ataia ngkana iai taben nanom iai.* Ibukiia kairake ni kabaeaki raoi n reiakinan te euangkerio, a kainnanoia bwa a na ataia ae ko tangiriia ao n iai nanom irouia ngkai bon aomata ngaiia. Ongo irouia. Tarai tama-roaia ao kateitei iaon anne. Kabwarabwara onimakinaia

iroum ao katauraoa am kakoaua bwa a kakawaki ao ni kainnanaoaki.

4. *A mwaiti bwaai aika a nano iai kairake.* Kairake n tatabemaniai nako bon aomata aika a onoti. Kaniiko n atai bwaai aika a nano iai, kaiinnanoia, ao aia kaangaanga. Aei e bae ni kainnanao reitakim ma ngaiia n tiaki tain boowi aika baireaki ni katoa tai, n te kiraati, ao waaki ni kakukurei. Karenako bwa ko aonga ni kinaia, ko na karekei atatai ni koauan baika a raba rinanon te Tamnei ibukin kainnanaoia are a na kona ni butimwaea am anga reirei nakoia. Ngkai kairake a namakina nanom ae koaua inanon maiuia, a na uki riki nanoia nakon am anga reirei ao am kakoaua.

5. *Kairake a kona ni karekei kaekaan aia titiraki.* Taan kan reirenaki inanon aia ririki nako iai kukurein nanoia ni kunei atatai aika a raba ni koauan te euangkerio, ma aei e bon onoti kakawakin aei ibukiia ake aia ririki tebwitabun ngkai a karikirakei bonganaia ao aia animaki. Reirein te euangkerio iai mwiaa ae reitinako ngkana a reireinaki iaon aia konabwai ae onoti—ao ni maiu. N oneamwiin are ko

na anganiia kairake taian kaeka, ko kona ni kabonganai anga n anga reirei are a na kaoiia ao n anai nanoia ni karekei oin aia kaeka. Aei e na kairiiri nakon te rairaki ae korakora—te kouru ae te kabanea n tamaroa ibukin ana kaetieti ni kabane te euangkerio.

6. *Kairake a kona n reirei i bon imarenaia.* Kairake iai nanoia ni katauraoi anga iaon bwaai ake a reiakinaki ao ni kukurei n tibwai baike a atai. Man am katooto ao kaetieti, ko kona ni buokiia bwa a na ataia bwa a na kanga n anga reirei n ana kawai te Tia Kamaiu. Ma am kairiiri a na bae ni moanna man te anga reirei iaon mwakoron te reirei ke ni kaira te kabwarabwara ae uarereke. Ngkai a karekei aia atata ao animakinaia, a kona ni karekei taai n anga te reirei ae bwanin. Ngkana kairake a reiakinaki i bon imarenaia, a ibuobuoki ni kakorakoraia i bon imarenaia ni katarai kairo-ro mairouia naake a aki tibwai aron bonganaia.

7. *Kairake a reiakinaki bwa a na kanga n riki bwa taan kairiiri aika a nakoraoi.* Beretitentii n te kiraati ao te kooram iai nakoiaa ae tabu ni kairiia aia roro. Ma e ngae ngke a tia n rinanon te kairiiri, a bon kainnanao kairia mairoum bwa a na kanga ni kairii boowi, n ibuobuoki n reirei i bon imarenaia, ao ni karaoa te mwakuri. Taai ni kairiiri tabeua a kaoti n te mweenga ngkai kairake a anganaki tabeia aika a uaana.

8. *Kairake a reiakinaki mairouia kaaro ao tabeman man katooton maiuia.* Mwakoron tabem ae kakawaki ngkai te tia reirei bon am ibuobuoki ni kakorakora te reitaki imarenaia kairake, aia tia kairiiri, ao aia karo. Ko kona ni buokiia kairake ni karekei kaekaan aia titiraki aika mwaiti, ma tabeua aia titiraki e na tamaroa riki ni kaekaaki mairouia aia karo ke taan kairiiri. Kairiia kairake ma te kaetieti bwa a na karekei aia kaeka mairouia aia karo ao ni kungaiia bwa a na kakorakoraia aia motinnano aia utu. Reitaki ni katoa tai ma kaaro ni bwaai ake ko kamatebwai inanon te kiraati ao n tibwai aia tarena, rikirakeia, ao aia anganano aika raroai ake ko noori irouia natiia mwaane ao natiaa aine. Titiraki bwa tera are ko kona ni karaoia ni buokiia ngkai a reireiniia naitiia.

Ni buokakiiia kairake bwa a na rairaki a uaia ni kainnanaoaki aia konabwai kaaro, taan kairiiri, aetuwaitia, ao taan tia reirei, n ikotaki ma taan tia reirei n te tieminari. N ikotaki ni kabane kam kona ni karika te taneiai ae e rang uaana riki ibukiia kairake nakon are ko na bon kakoroa nanona ni bon tii ngkoe. ■

Ibukin iango tabeua, tara “Teach the Youth” n te boki n reirei ae boou Reirei n ana Kawai te Tia Kamaiu (onrain teaching.lds.org).

“Nooria Ami Ataei”

REIAKINNA N REIREINIIA ATAEI

“Ao e anai aia ataei ake a uarereke, temanna imwiin temanna, ao e kakabwaiiia, ao e tataro nakon te Tama i bukiia. “Ao e taetae nakoia aomata ake a uanao, ma n taku nakoia: Nooria ami ataei” (3 Nibwaai 17:21, 23).

Ngkana te karo ngkoe ke n tia ni weteaki bwa ko na reireiniia ataei, ko a tia n anganaki te bwaintangira ae korakora. E reirei Unimwaane M. Russell Ballard man te Kooram n Abotoro n te Tengaun ma Uoman, “[Ngkami] ake e a tia n rineiia te Atua bwa kam na mwa-neiia ataei ma te tangira ao te onimaki ae korakora ao ataakiia bwa antai ngaiia.”¹

Ataei a na anganiko te kimwareirei ao ni karikiko bwa te katooto. Ngkai ko a noora aia kakaonimaki, aia tangira, onimaki, ao aia kantaninga ataei, ko na uakaan riki ma te Uea ao ni mataata riki n Ana tua n “riki bwa ataei aika a uarereke” (Mataio 18:3).

Aikai waniua bwaai aika a na uringaki ibukiia ataei ngkai ko kataia n reireiniia n aron are e karaoia te Tia Kamaiu.

1. *Iai aia kakoaua ataei.* A kakai tauraoi nakon te koa-ua. Reireiniia tua aika a eti ma ni beebete ao ni mataata, ma te taetae ao katooto ake a kona n ota iai.

2. *Ataei a kona ni kinaa uaan te Tamnei.* Reireiniia bwa namakinan te rau, te tangira, ao te kimwareirei are a karekea ngkana a taetae ke n anenea taekan Iesu Kristo ao Ana euangkerio mairoun te Tamnei ae Raoiroi. Buokiia bwa a na ataia bwa namakin aikai bon mwakoron te kakoaua.

3. *Ataei a atai iango aika a koaua.* Kabwarabwara aika a rang kaangaa-nga a na mangaongao iai. Ngkana ko reirei, kaeti ma bwaai aika a kinaaki ao waaki n takakaro: te mweenga, utu, ao te aonaaba are e katobibiia.

4. *Ataei a ingainga ni kan reiaki-naki.* A kukurei n reiakinaki rinanon

taneiai aika a kakaokoro ao namakin aika a mwaiti. A kaekaeka raoi ai moararariki nakon bwaai n ibuobuoki aika a nooraki ao iriiriia n taian reirei. A kariaia bwa a na mwamwaingiing, n neweaba, ao ni katai bwaai aika a boou.

5. *Ataei a ingainga n ibuokanbwai ao n ibuobuoki.* Iai irouia bwaai aika a kona n reireiniia iai tabeman ao ngkoe. Kaoiia bwa a na tibwai bwaai ake a reiakin. Anganiia aia tai ni wareki booki aika a tabu, n tau tamnei, ni kaekai titiraki, ke ni koroboki iaon te burakibooti.

6. *Ataei a tatangiriia tabeman ao a kan tatangiraki.* Tarai taai ni kaunga te akoi ao katei n tatangira are a kaoti nakoia. Kamatoaa onimakinaiia man kaotiotan am tangira ao am kakaitau ao man ongoongoram nakon bwaai ake a taekin.

7. *Ataei a iriiri am katooto.* Ko reirei n taainako, e ngaie ngke ko aki ataia. Ataei a na ataa aron maiuakinan taian reirei ake ko reirei iaona. Am katooto ae raoiroi e kona n iai mwiina iaon aia kakoaua ae rikirake.

8. *Ataei aika a uarereke e karako aia kakauongo n aron ae a taneiai iai.* Anuaia ni bakaea te aki ongora nanona a kua ke a baki, are a bon aki ataa te bwai are ko taekinna, are a tanigiria ni kakamwakuri, ke a botu. A kukurei n reiakinaki rinanon te bwai ae kaokiokaki, ae a kakaokoro, karaki aika a beebete, anene, ao waa-ki ni kakukurei. Kaungaiia bwa a na iriiri n taian reirei. ■

BWAAI N REIREI

Ko Kainanoa te karaki, buo-kan te reirei n te tamnei, ke te witeo ni kakorakora te Buraimwari ke te reirei n te boota-ki n utu ma ko aki kona ni kunea? Kawara lessonhelps.lds.org!

Ibukin iango tabeua, tara “Teach the Children” n te boki n reirei ae boou *Reirei n Ana Kawai Te Tia Kamaiu* (onrain teaching.lds.org).

TE BWAI AE E NA TARAANKI

1. M. Russell Ballard, “Great Shall Be the Peace of Thy Children,” *Ensign*, Eberi 1994, 60.

“Au kantaninga bwa ngarengareia ataei e na kakukureia nanora. Au kantaninga bwa aia onimaki ataei e na kamarau tamneira. Au kantaninga bwa aia tangira ataei e na kaungai ara mwakuri.”

Beretitenti Thomas S. Monson, “Precious Children—A Gift from God,” *Ensign*, Nobembwa 1991, 70.

**Iroun Unimwaane
Marion D. Hanks
(1921–2011)**

E beku bwa te
membwa n te
ltingaun man
1953 nakon 1992

Te Nebonebo n te Tembora

TE BWAI AE RANGIN NI KAKAWAKI N ARON ATAAKIN TE ATUA

Inanon te tembora ao ti kona n reiakina aron maiun Kristo iaon te aba ao ni katauraoi ni maiu n aron are e maiuakinna Ngaia ao te Tama ngkai.

Iuringa raoi teuana te moan ni marooro ae moan te kanaanono ao ni kakaongora ma te tia tararua te tembora imwiin ae I moana au mwakuri bwa te beretitenti n te Salt Lake Tembora. Te ataeinnaine ae rangin ni kakauingo e a tia ni wareware rinanon kiibu aika a kakawaki ni kaineti ma bukin te tembora bwa te auti n reirei ao ni kaetieti. E rangin ni kai ota n ataa bwa ataa kin te Atua ao Kristo, “te Atua ae ti temanna ae koaua, ao Iesu Kristo, ae ko kanakomaia,” bon te “maiu ae aki toki” (Ioane 17:3). E ataa naba ae ti reiakinna n ataa Tamara ao n tokina e oki Nakoina rinanon Kristo.

Au kakoaua nakoina e kangai, ibukiu, bwaai ni kabane inanon te tembora a bane ni kaineti riki nakon Kristo ao nakon Tamara. Nakoraoin otenanti ao berita aika a tabu a reke inanon Ana tangira ni kamaiu ao kariaiakana n anga te kariaiakaki—te kariaia n “te Nakoanibonga ae Tabu, imwiin ana Baire Natin te Atua” (taraa D&C 107:3). Ma e tuai karaoa te reitaki ae itiaki n oin ana iango ao n nanona bwa e na kanga te nebonebo n te tembora ni kona n riki bwa te kiing ae kakawaki n atakin te Uea. . . .

Kristo, Booki Aika Tabu, Te Tembora, Te Mweenga

Te tembora bon te bwai ae moan te kakawaki ni katauraon te kawai ibukin kaitiakara ao kakabwaiakara, are, ngkana ti kamatebwaia taekan Kristo, e kona ni kairiira nakon Atakina ao te kakoaua Ibukina are e kairiira nakon bwaintangira n te maiu aika a moan ni kakawaki.

E kona te reirei ao te nebonebo n te tembora n riki bwa te iuniwetiri n te maiu are akea tokina rinanon Iesu Kristo. N te tataro ni katabu i Kirtland, te bubuti aei e kanakoaki nakon te Uea: Taiaoka tuanga, te Tama are i Karawa, bwa aomata ni kabane ake a na nebonebo n te auti aei a kona n reireinaki taeka ni wanawana . . . ;

Ao bwa a na karikirakeaki Iroum, ao ni karekea bwaniin te Tamnei ae Raoiroi (taraa D&C 109:14–15).

E kakoroaki nanon aei n taian nebonebo ao waaki ni kakukurei imwaain te waaki? Eng, ni mwakorona, ngkana ti ataa bukina, kabongakin kanikina, n te kawai are a karekea naba Atam ao Ewa ni moan bongin te maiu ae mamate aei. Ma ni bon arona ti reirei rinanon te aki nanokokoraki n te rongorong, reirein te waaki n akea tokina, n te maiu are akea tokina. Bon inanon reirei tabeua aika a bebete are ti karaoi iai berita aika a tabu ma te Uea. Ti ururinga ana rongorong Bauro nakoia I-Rom are e kangai bwa ngke ti raoiakinaki ma te Atua ni maten Natina, ao ni kamaiuaki “ni maiuna” (I-Rom 5:10). Irou e taekinaki n aei bwa reirei ni Maiuna ae mimitong e kairiira nakon bwaninin te kamaiuaki ae ataa ki bwa te karietaaaki—te tangira, te reirei, te beku, te rikirake, te maiu ae mwamwakuri ae ti tebo ma te Atua ma aika a tangiraki ao ma te Tama ao te Nati. Inanon te tembora ti kona n reiakina aron maiun Kristo iaon te aba n aron are e maiuakinna Ngaia ao te Tama.

Reirei ni Maiun Kristo Aika Kakawaki

Tera reirei aikanne aika a kakawaki ni Maiuna ake a reiakinaki n te tembora ao ao ni kaineti ma berita aika a tabu aika ti karaoi ma te Uea? . . .

E tangira n te kawai are ti Ngaia ao te Tama ae a ataia. Ma ti mena ikai bwa ti na reiakina anne, n reakinna n tangiria n anga ae tau. Iaon marae ni buaka ao inanon ruun onaoraki ao n aroia ni kekeiaki n aki babakanikawai nakoia kaaro ao ataei, e a tia ni kaotaki ibukiu are iai aomata ake a tia n reiakina te tangira ni koaua ao te anga karea n Ana kawai.

Ngkana ti rineia ao n ira kawain te angaanga, te ibuobuoki, te katei ae rau ao n tangira, ti ataia ae tiaki aio mwa-koron te euangkerio ae katautauaki bwa e na karaoaki; ma mwakorona ae moan te kakawaki. Te tangira ao te karinerine, te aki tatauti, katei aika a raroai, ao te akoi a kantaningaki mai iroura. Tera riki ae e na taraaki, imwina, bwa aekaki n aomata ra ngaira, tera ae ti tauraai n anga. . . . Aio e iangoaki ni katoabong, ni katoa aoa, n ara tai n reirei ao ni butimwaea kawain te Uea.

Imwiin te Tauraki iaon te Kaibangaki, te Mangauti, ao Waeraken te Tia Kamaiu, iai te bwai ae riki nakoia ana reirei Iesu aika a maiu, ae a kairaki iroun Betero, are n aia tai n rawawata a tia ni Katekebuaka. E riki te Bentokota—rokon te Tamnei—ao naake a tia ni maaaaara (n aia onimaki) a tei ni matoatoa n aia koaua ao aia kakoaua. Mwakoro 1 nakon 5 n ana boki Mwakuri e taekina te karaki. Kabanean kiibu n te mwakoro 5 iai mwiina ae kakawaki. Kamariera e a tia n rin ma raoraona n angania ana reirei Iesu aia tai riki teuana, teutana riki te tai. Ngaia ae a manga kauringaki riki bwa a na katoka aia reirei ao tataekinan Kristo, a oreaki teuana riki te tai, ao a kainaomataaki. E taekinaki n te koroboki bwa a kitana te tabo ma te kukurei bwa a kuneaki n tau ni bwainikirinaki ibukin Kristo. Ngkanne, “ni katoabong n te tembora, ao n auti n tatabeua nako, a aki toki n reirei ao n atoatonga Iesu Kristo” (Makuri 5:42).

N te kawai ae aekan aei e na iai te bwai ae e na riai n riki nakoira ngkana ti kitana te tembora n aron are e reia-kinaki n te 3 Nibwaai 17:3: “Mangaia, naako okiri batami, man iangoi taeka ake I a tia n taekin, ao bubutia te Tama, n arau, bwa kam na ota iai, ao katauraai raoi ami iango ibukin te ingabong, ao N na manga roko riki nakoimi.”

Te Mwaaka ni Kaitiaki n te Nebonebo n te Tembora

E kona te tamnei ni kaitiaki ni karikiira, n taneiai ngkai ma te kawai ae onoti ma te kawai ae iraki ao ni kaotaaki

iroun te Uea—ao n Tangiria—n riki bwa aomata aika a boou, ni karaoa te tangira ao te nano n itaritari, n ikotaki n ira ana kantaninga te Uea, ni beku, n ibuobuoki, n tangira, ni karinerine nakon kainibaire aika a tamaroa, n ukoukora moa abaneuan te Atua.

Ti kainnanoia ni kaitiaki maiuia ara utu ao ni karika mweengara bwa taabo aika ti “reirei ao n tataekina” Iesu Kristo ni katoabong ma n Iriiria n tainako. Mweengara, ara utu, maiura n tatabemanira nako a riai n riki bwa boton te reirei, boton te aki tatauti ao te mwakuri n ibuobuoki. N ana taeka Rufus Jones, “A aki karaoaki Aika Itiaki bwa a na taraa n tikiraoi n tainako ao ni karekei kairi mai ieta. A karaoaki bwa ana riki bwa boton te ota ao te mwaaka. Te aomata ae tau n atongaki bwa e itiaki bon te tina ae tamaroa, te neibwa ae tamaroa, te aomata ae ibuobuoki, te aomata ae karekea te otabwanin ae tamaroa ao te kaka-bwaia. Te aomata ae itiaki bon te Kiritian ae korakora are e kaota te aekaki ni maiu ae kinaki raoi i karawa.”¹

Iangoia bwa tera te bwai ae e kakawaki ae itiaki ae ti na atai iai n nanon taian tembora ao te nebonebo n te tembora. Te Uea e kaotia nakon te Burabeti Iotebwa Timiti n te 1836 te tataro are e taekinaki n tain katabuan te Kirtland Tembora. E riki te tataro bwa te tiekition 109 n te Doctrine ao Covenants. Temanna are iai nanona ae

korakora ni kan ataa nanon te tembora e kona ni kaokio-
 okia ni warekia, moan kibuna aika 24 aika a korakora ao
 n anainano. Te kibu 5 bon te rongorongoe ae tamaroa are
 e tangira iangoana ae korakora: “E atagia te Uea ae a tia
 ni karaoa te mwakuri aei rinanon te kataaki ae korakora;
 ao tokin kainnania a tia n anga nako aia bwai ni katea
 te auti n Arana, *bwa e aonga Natin te Aomata ni karekea
 ana tabo ni Kaotia nakoia Ana aomata*” (Taraa D&C
 109:5; e kairaki ma katuruturuana).

E kanga ni Kaotia nakoia Ana aomata inanon te
 tembora?

N angiin te tai, I kakoaua, rinanon tikiraoin ao te anai-
 nano ni kakoauakin reirei n te tembora, otenanti, rinanon
 nebonebo n te tembora—rinanon tamnein te kaotioti ao
 kakabwaiia riki tabeua n te Tamnei aika a tauraoi ikekei
 ibukiia naake a kaineti aia iango ao nanomia (ma te tamnei)
 ao aika a taotaonaki n nano ao n iai nanomia n reirei ao
 ni bitii maiuia nakon ana iango Kristo (taraa 3 Nibwaa
 27:21, 27).

Teuana te katooto e kona n tau ni kamatataan te kora-
 kora n tamnei are e roko nakoia ake a teimatoa ni karaoi
 ana mwakuri te Uea n taian tembora. I nakon te tembora
 n te moan n ingabong teuana tao 4:30 n te karangaina,
 I kakaitau bwa I a tia ni kona ni karaoa te mwananga
 ae rangin ni kangaanga rinanon tino aika korakora man
 mweengara ni karoko ikekei. Inanon te ruu ae onoti, e
 tekateka n iango ngke e raraa ana kaintekateka nako
 moana, e reke au tai ni kaitibo ma raoraou ae e a ikawai
 riki, ae e karineaki. N arou, e kunnikaia n te mainaina,
 aomata ake a beku bwa taan mwakuri n te otenanti, taan
 mwakuri n te tabo ni bwabetito. I butimwaiia ma te kuku-
 rei ao ni titirak bwa tera ae e karaomia n te ingabong aei.

E taku, “Ko ataa te bwai ae I karaomia ikai, Beretitenti
 Hanks. Ngai te tia mwakuri n te otenanti ikai ni kakoroa
 nanon katabeakui.”

“I aki ataa anne,” I taku, “ma I miimi bwa ko kanga n
 roko ikai rinanon buakan te tino. I a tibwa ongo iaon te
 rerio ae Parley’s Canyon e kainaki nakon kawai ni kabane,
 ni koauana e kawakinaki raoi.”

E taku, “Iai au kaa ae rangin n aintoa are e kona n
 tamwarakei aekan kawai aika kangaanga tamwarakeia.”

I taku, “Ti tebo ma Ngai, bwa ngke e mena ao n na aki
 mena ikai, ao I maeka n ae e aki raroa nako mai ikai.”

I a manga titirakinna bwa e kanga n reke rinna rinanon
 bwaai ake a totoko are e katanoataaki bwa a mena ina-
 non taian mwarua. Ana kaeka tiaki te kaeka ae a tataneiai

iai te tia kawakin man ao te beretitenti n te titeiki are
 ngke I moan kaitibo ma ngaia e marurung, te mwaane ae
 marurung, man aintoa n raraa ana aoti ngkana I kabanea
 te tawanou anne ma ngaia imwaain bowiin te maungata-
 bu n te titeiki. Te maraki n riri ao ana ririki e kakorakora
 aorakina ao e na waekoa n anaaki iai maiuna. E korakora
 marakina ngkana e kakamwakuri. Ana kaeka n te inga-
 bong anne e kangai, “Ngkai, Beretitenti Hanks, I a tia ni
 kinaia taani mwakuri n te kawai, a mwaiti mai ibuakioia,
 man te tai are a bungiaiki iai. A atagia ae I riai n rinnako
 ao ngkana e riai n na bae n nako riaon te aba (n aki
 kabongana te kawai)! A ataa naba au turaki ao au atatai,
 ao a ti kamwainga te bwai ae tukia ngkana a kainnania.”

E mena ikekei, ni kakaonimaki ao ni karinerine n aoan
 te moaningabong anne, ni moana ana mwakuri ae tabu. Ai
 aekakia aomata n tatabemania nako ma aia onimaki ao aia
 tai are e buokiia te tembora ni karikirakeia. ■

*Man te marooro are e kanakoaki ni Beberuare n te Brigham Young University;
 buaninin raoi te rongorongoe e boretiaki inanon Temples of the Ancient World,
 ed. Donald W. Parry (1994).*

TE BWAI AE E NA TARAAKI

1. Rufus Jones *Speaks to Our Time* (1961), 199.

**Iroun Unimwaane
Joseph W. Sitati**
Man te Itingaun

KARINEAN TE ATUA

MAN KARINEAN ARA BERITA AIKA TABU

*Te kabanea ni kakawaki ni kakabwaia n ara onimaki iroun te Atua
a kuneaki ni Karineakina man kawakinan ara berita aika tabu.*

N 1985, Titia Sitati ao Ngai ti kaitibo ma te mwane ae arana Roger Howard i Nairobi, Kenya. Ngaia ao buuna, Eileen, a mwakuri ni katabeai taanga tiinia mitinare. A kaoiira ni iira te taromaui ae uarereke are karaoki ni mweengaia. Bon te moan tai are ti iira te botakin n taromaui ake iai kain te aro n ana Ekaretia Iesu Kristo ibukia Aomata aika Itiaki ni Boong aika Kaitira. Ti nama-kina te Tamnei ni moan ara taromaui, ao imwina anne ti iriira te taromaui ni katoa Taabati.

Tabeua namakaina imwiin, Roger e bwabetitoira, ni ikotaki ma natira te mwane ae ruaiwa ana ririki. Imwiin anne, Roger ao Eileen a okira mwengaia n tokin aia mition. Ti teimatoa n rereitaki ma ngaiia ni katoa tabeua te ririki.

Ni moan 2010, Titita Sitati ao Ngai ti manga noora riki Roger. N te tai anne e a roko n ana ririki ae 90 te ririki. Mwamwaningana ma ana ririki ae e a kara ao aki taun marurungina, e raraa n tinebu iaon ana bwai n nakonako. Ngke ti kaitibo ni itaramata ibukin te moan tai ni manin mwaitin te ririki, ti namakina te reitaki n rion kukureira. Ti korakai n tang ngke ti irabwati ni kukurei. Ti namakina te kakaitau ae korakora n tatabemaniira nako ao ibukin tamaroan bwaintangira n te euangkerio. Ti reitaki n aroia rao bwa kain te aba n abanuean te Atua.

Ngke I karekea te kukurei n tai anne, koroboki aika tabu a roko n au iango: “Uringa kakawakin te tamnei e korakora imatan te Atua; . . .

“Ao ngkana ngaia bwa ko riai n mwakuri ni bongin maiu n tatarua te rairanna nakoia aomata aikai, ao uotiia, kamaeua temanna te tamnei nakoia, ai batira korakoran kukureim ma ngaia n abanuean Tamau!” (D&C 18:10, 15).

Tabeua korakoran ana kakabwaia te Atua a beritanaki nakoia koraki ake a uotiia tamnei nakon Abanueana. Te Tia Kamaiu e kamatoa: “Kam aki rineai, ma I rineingkami, ao I motiki bukimi, bwa kam na nako ni kariki uaa, ao ba a na aki mauna uaami: bwa E na anganingkami te Tama ane kam butia n arau, e na anganiko” (Ioane 15:16).

Roger e motirawa imwina n te ririki anne. I karekea te namakin ae mataata bwa reke irouna ana rau te Atua. E karekea rotaakin maiura man tibwuaan te euangkerio. Ana banna ni katooto n ana mwakuri ni anganano nakoia raraona mwaane, ni ikotaki ma korakoran mwaitiia mitinare ataei ao mitinare kaara ni mwakuri n te Ekaretia, ni kaotanako te kawai teuana ni karinea te Atua.

Ara Berita aika tabu n Reitaki ma te Atua

Kakaitau nakoia kain te aro n ana Ekaretia Iesu Kristo ae kaokaki, ngaira n tatabemaniira nako iai kabaeara boni ngaira ma Tamara are i Karawa rinanon berita aika tabu. Tabeua berita aika a tabu a bon kamatoaki n te otenanti, n aron kukureira n kariaia ao nanora ni kawakina te berita. Iesu Kristo, n rinanon Ana mwakuri ni Kamaiu, e anganiira ni kakoroa katabeara n tabeua berita aika tabu n aron kamwakuran ara onimaki Nakoia.

Ti karinea Tamara are i Karawa ngkana ti kamatoai kaniiakira ma Ngaia man karaoan ao kawakinan ni kabane berita aika tabu ao otenanti. E kakabwaiaia kora ake a kawakina aia berita aika tabu ma Tamneina ni kawakinia ao ni kakorakoraiia. Akana imwiina a moan berita aika tabu aika kakawaki are ti kona n kateia ma Tamara i Karawa.

Berita aika Tabu n te Bwabetito

Te bwabetito e uotiira nakon te moan berita ae tabu ni reitiira ma te Atua. Ti kororaai ibukin berita aika tabu ngkana ti “nanorinano [ngaira] imatan te Atua, . . . nakomai ngkami ake a uruaki nanomi ao rawawata tamneimi, ao kakooua imatan te ekaretia bwa [ti] karekea te rairannano ni kooua ni kabane [ara] bure, . . . ao kaoti raoi man [ara] mwakuri bwa [ti] karekea Tamnein Kristo nakon kabwaraan [ara] bure” (D&C 20:37).

Ngkana ti kaotia man ara mwakuri are ti karaai “katoka [iaora] aran Iesu Kristo, n tia ni kamatoa ni beku ibukina ni karoakoa te tokin” (D&C 20:37), “uota rawawataia tabeman, bwa aonga ni bebete; . . . taang ma ake a tang; . . . ao ni karaua nanoia ake a kainnanao karauan nanoia, ao n riki bwa taan kakooua ibukin te Atua n taainako ao ni bwaai nako, n taabo nako ake [ti] nako iai, ni karokoa matemi” (Motiaea 18:8–9), ti kawakin berita aika tabu.

Ni kaboana, E anganiira te Atua ma ana bwaintangira te Tamnei ae Raoiroi, n aron ti karekea n aki toki raoraonakira n te Tamnei ae Raoiroi, are e anga kawakinara ao kawaira n ara waaki, kairara nakon te maiu ae akea tokina (traa Motiaea 18:9–10).

I namakina te nano ni kukurei ae korakora ao riki ni kaonaki ma te Tamnei imwin au bwabetito, are I reitinako n namakina te taneiai riki ni kaan ma te Atua.

Te Berita ao Berita aika Tabu n te Nakoanibonga

Aomata ake a kawakina te berita ni bwabetito e tauraai n rin n te berita ao te berita aika tabu n te nakoanibonga. Ti karekea rinanon te ontenanti ni katoka bwai. Te berita n te nakoanibonga bon te berita ni mwakuri ibukin kamaiuaia natina te Atua. Ti karinea te Atua ngkana ti kaotia man weteara (taraa D&C 84:33) ao “beku ibukina ni kabne [ma] nanora, konaa, iango ao korakorara”

(D&C 4:2) ao ma “onimaki, kantaninga, kororaoin te tangira ao tangira, ma temata teuana nakon mimitongin te Atua” (D&C 4:5).

Ana kakabwaia te Uea are e roko nakoia nakoanibonga ake a kakaonimaki ni botaki n tabu “mairoun te Tamnei nakon kabouan rabwataia” (D&C 84:33). A riki bwa taan taua te kakabwaia are mairoun Mote ao Aberaam (taraa D&C 84:34). Burabeti aika maiu ao abotoro bon banna ni katooto nakoia koraki ake a kaotaa aia nakoanibonga. Maeuiia bon te kakooua are te Uea e karinea.

Otenanti n te Tembora ao Berita aika tabu

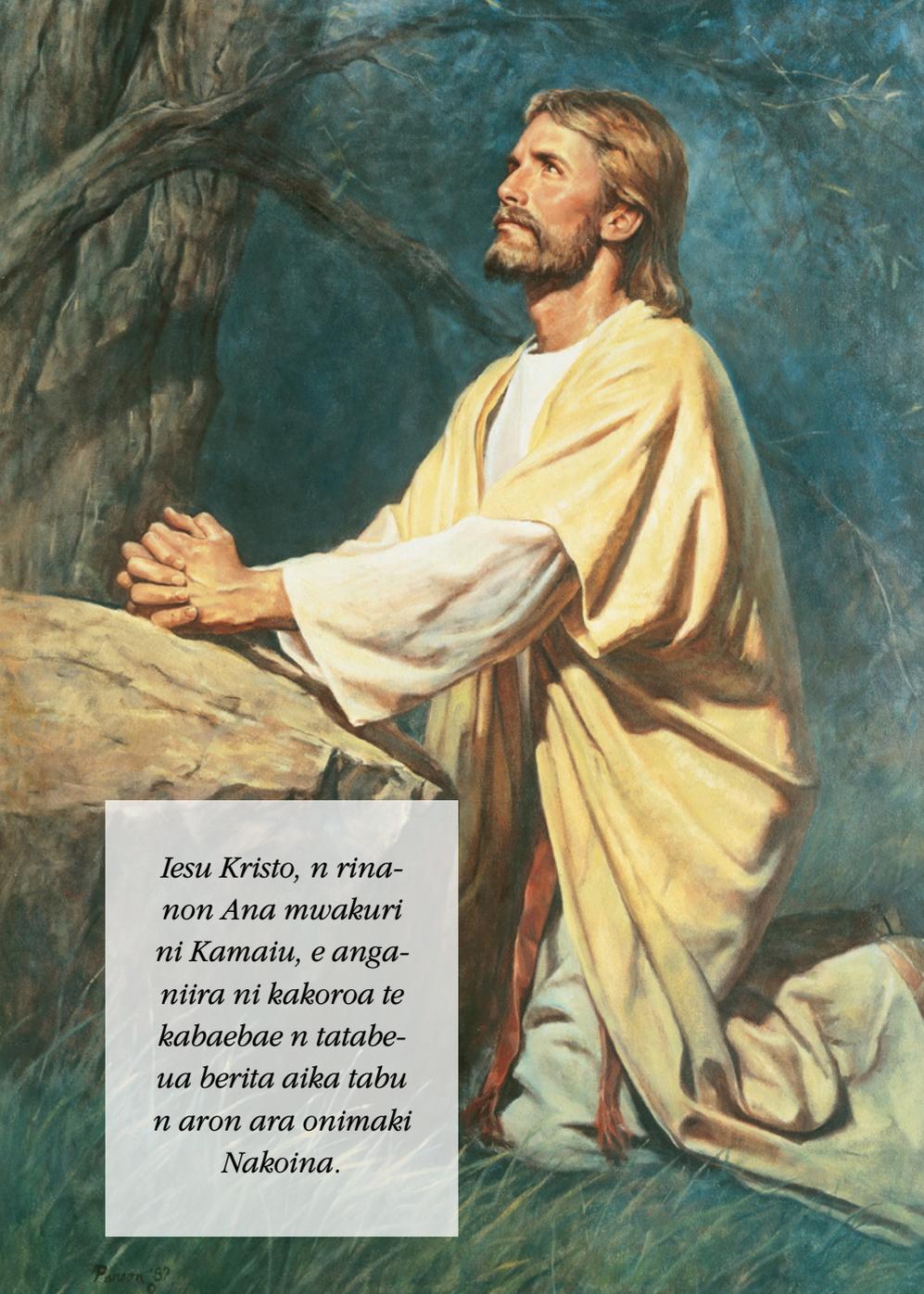
Mwaane ake a kororaai n taua te nakoanibonga ae rie-taata ao aine ake a kororaai ni kona ni karekea otenanti aika tabu ao ni karaoa berita aika tabu n tembora. N rinanon otenanti n te tembora ao berita aika tabu, ti reiakinna n ata bonganan te maiu aei ao n riki ni katauraai ibukin te maiu ae akea tokina. Ti karekea te ontenanti ao ni kona karaai berita aika tabu n te mare ao te kababae ma ara utu ae akea tokina. Ti tauraai n anga maiura nakon te Atua ao nakon te mwakuri ni kamaiu ibukia Natina ni kabane Kakaonimaki ni kawakin berita aika tabu aikai ti tau ni karekea ana kairi te tamnei ao te mwaaka ni konai kataakira n te maiu ae mamate ao ni karekea te tabekakirake, te kabanea ni korakora ni kakabwaia are e na anganiia natina te Atua (taraa D&C 14:7). Tabekakirake, ke te maiu ae akea tokina, bon nakoraai kukurein maiun te utu ni maiun Tamara i Karawa.

Te Toa

Ibukia kain te Ekaretia, kanakin te toa ni kororaai ni katoa bongin te Taabati koraki e kakawaki. Man te ontenanti aei, ti kamatoa reitinakora ni kukurei ni katoka iaora aran Iesu Kristo ao ni kaboua arora ni kawakini ni kabane berita aika tabu ake ti karaai. Ti kainanao mwaakan ana Mwakuri ni Kamaiu Iesu Kristo ni buokiira n teimatoa ni karokoa te toki n te etieti. Ngkana ti karaai, ti tau ibukin te kakabwaia ni kabane n te berita ae tabu ake ti karaai.

Tangiran te Etieti

Uruakakin berita aika tabu e urua nanon te Atua ao anga te berita ni kakabwaia ae akea mwina (taraa D&C 82:10).

*Iesu Kristo, n rina-
non Ana mwakuri
ni Kamaiu, e anga-
niira ni kakoroa te
kabaebae n tatabe-
ua berita aika tabu
n aron ara onimaki
Nakoina.*

N te 1 Tamuera 2:12–17, 22–34, ti reiakina te buakaka ake a karaoi natin Eri mwaane are te ibonga. A anaa rakaia man nakoan tamaia n urua te berita ae tabu n te nakoanibonga. A ukora kakoroan tangiran te wene ni bure ma aine ake taan nebonebo ao ngke a anai iriko i bon ibukiia are aia bwai n angakarea natin Iteraera. Te Uea e kanakoa te moti ae matoatoa ibukiia natin Eri mwaane ao Eri naba ibukin aki boakiia natina.

Aron tangiran te rabwata e kona n tokanikai ni kawakinan are berita aika tabu ma te Atua, n aron kaotakina iroun Iotebwa are i Aikubita ngke e imanonoaki iroun te

tia kan wenenibure aki kakooua (tara Karikani Ba'i 39:9, 12). Te Atua e kari-nea Iotebwa ao ni buokiia n tokanikai iaon kaitaraan babairen te buakaka nakoina. E tei n rikirake ni kauoman ni moa ni kakannato i Aikubita ao te bwai ni mwakuri iroun te Atua ibukin kamaiuakiia tibun Iteraera (tara Karibani Ba'i 45:7–8).

Ngkana ti tokanikai iaon te kari-riaki, tangiran kaokan reitakira ma Tamara are i Karawa e na kairiira nakon te rairannano ni kooua. Ana Mwakuri ni Kamaiu Iesu Kristo ngkane e na buokiira n riki ni manga kororaoi riki.

Ririmwia tenaan Burabeti

Ngke e katea Ana Ekaretia Kristo, E rinea abotoro, burabeti, tia tataekina te euangkerio, bwatita, ao taan reirei "ibukin kakoouan rabwatan Kristo:

"Ti roko ni kabane inanon te reitaki n te onimaki, ao ataakin Natin te Atua, ibukin karaoiroaia ake a itiaki nakoni mwakurian nakoia, nakon katean rabwatan Kristo" (I-Ebeto 4:12–13).

Ara burabeti aika maiu ao abotoro a reirei bwa "kukurein maiun te utu e na bobonga man te korakora man karekean ana reirei te Uea Iesu

Kristo. Tokanikain maare ao utu a kateaki ao kamatoaki iaon reirein te onimaki, tataro, rairannano, kabwarabure, karinerine, tangira, nanoanga, beku, ao ni kabane waaki ni katabetabe aika karaoaki" ("Te Utu: Te Katanoata Nakon te Aonaaba," *Riaona*, Nobembwa 2010, 129).

Mweengara ao ara utu a karekei aan kateitei aika matoa ni irekereke ma te Atua ni waaki iaon berita aika tabu. Touan mwin aia reirei ara burabeti aika maiu e na buokiira ni kamatoatoa te utu, anganiira te mwaaka ni kawakin ara berita aika tabu, ao n taurabwai korakoran kakabwaiian ara onimaki. ■

KO RABWA IBUKIN KAOTAN TE EUANGKERIO NAKOIU

Ni moan te ririki 1980, au utu a maeka i Mainikun Tiaman, ao ngaira kain te Kaiserslautern Germany Servicemen Titeiki. N te tai anne, ara mataniwi n te tabo e kaota kakawakin te mwakuri ni mitinare. Ti tuangaki bwa ibuakora inanon ara kamronron ni iraorao, te Uea e a tia ni katauraioa natina n tamnei aika E a tia n rineia aika a ukoukoura ana euangkerio Iesu Kristo.

Kainnabau, Jenny, ao ngai ti kakoa-ua anne bwa e bon koaua. Ara mata-niwi a kaungaira n tatabemaniira bwa ti na kinaia raoraora aika tiaki kain te aro ae iai nanoia ni kan ongora te euangkerio. Ti na karinani araia 10 aomata ao imwiina tina aki mamatam ao n tataro ibukiiia rao akanne ao ni baireia bwa antai ae ti na kawaria moa. Ti baireia bwa ti na kawariia uoman mwaane aika raora ni mwakuri n au aobiti. I taetae moa nakon te ataeinimwane ae tuai iein ae arana Chris, ma e aki bati ni kan ongora

n te tai anne. Imwiina, ti baireia bwa N na kawara Bruce Hamby, te mwane ae tikiraoui ae akoi ma ana utu.

E ngae n anne, tabeua te bong n nako ao I kunea bwa e a nako nanou n taetae ma ngaia ibukin te euangkerio. N tokina, te bong teuana Jenny e tarebon nakon te aobiti ao e titiraki, Ko a tia n taetae ngkai ma Bruce?" I taku, "I tuai, ma N na waekoa ni karaioa." E titiraki ngkana iai n te aobiti Bruce n te bong anne, ao ngai I taku bwa iai. N te tai anne e taku, "Scott, katuka te tareboon. N na tataninga ngkai ko taetae ma ngaia!"

I katuka te tareboon ao n nako n taetae ma Bruce ma te nakon nano n titiraki, "Bruce, ko ataia ae ngai kain Ana Ekaretia Iesu Kristo Ibukiiia Aika Itiakai ni Boong aika Kaitira?" E taku eng, ao ngai I taku, "Iai nanom ni kan reiakina riki taekan te Ekaretia?" E kaeka, "Eng, I kan ongora."

Tabeua te wiiki ake imwiina, Bruce, kainnabana, Ella, ao natiia te aine, Tanya, a roko n ara auti n te katairiki ao a kaitibo ma mitinare. A reiakinaki n taian reirei, a iriira n nako n taromauri, ao a butimwaea te euangkerio, ao a bwabetitoaki. Bon te bong ae mimitong tamaroana ao te bong ni kakukurei. Bruce e kakaitau bwa ti kaota te euangkerio nakoia ana utu. Aron naba Chris, te ataeinimwane n ara aobiti, e ira te bwabetito ao e rang kukurei. Imwiina, Bruce ao Ella a kawara Chris n tuangnga taekan te euangkerio. Man aia irao-rao, Chris e a reireinaki irouia mitinare ao e a kaina naba te Ekaretia. ■
Scott Edgar, Utah, USA

"Scott, katuka te tareboon," e taku kainnabau. "N na tataninga ngkai ko taetae ma Bruce n taekan te euangkerio."

Ni mimiū I kaitibo ma tariū ae aki bati ni kakaonimaki n te kawai n rinnako are e kainnanao te karaunano ao te ibuobuoki.

I NAMAKINA AE I AKI TAU

Ngke I weteaki bwa N na riki bwa te Beretitenti n te Bootaki n Aine, Bon te kairake n tina ngai ae i tata-betabe. I a tia n ikawairake inanon te Ekaretia ni maiuakina maiū are kaineti nakon ana reirei, ma I ataia ae I aki kororaoi ao I raraoma ibukin au kona-bwai ni buokiia tariū aika kakorakora inanon au uoote.

N te Tabati teuana inanon te ekaretia I namakina te bwarannano. Ni katoabong aine aika a kainnanaoai a kawarai ni maroro ma ngai. Tabeman a kainnanao te ibuobuoki ibukin maiuraoa, ao tabeman a tii kainnanaoai bwa N na ongora irouia. Imwiina te Tamnei e wirikirikinai bwa N na aki nakon te boowi n toa ngkana e waa-ki, ao ni mimiū I kaitibo ma tariū ae aki bati ni kakaonimaki n te kawai n rinnako are e kainnanao te karaunano ao te ibuobuoki ao e aki kona n tatinga banen te boowi.

Ngke e a bwara te tataro, I a bon rang kua! I tang n au kaa iaon kawaiū nakon mweengau. N au iango ao e kaoti te iango aei: “Taetae nakon te bitiobi!” I namakinna bwa te bitiobi e na iai te bwai ae e na tuangai are N na

kona iai ni kabebeteaki n nakoau, ma I aki kan katabea imwiin katabeana ae abwabwaki n te ekaretia. I a tia ni baireia bwa N na aki tareboniia ngkana e tang te tareboon. Bon au bitiobi. E namakina te wirikiriki bwa e na tareboniiai.

I tuanga te bitiobi te korakai are I rinanona ngkai a bane bwaai aika a mwaiti n roko n teuana te tai ao nanokawakiū are I namakinna ngkai I aki kona ni buokiia. E kakauongo ma te taotaonakinnano. E rinanon naba tabeua titiraki ibukin te maiuraoi are e roko inanon te bong arei, ao I namakina te beebete.

Ngke e toki te maroro, I taku, “I taku bwa iai te bwai ae kona tuangai bwa N na kanga n aki namakina te rawawata ae e a riaon au kona.” E kae-ka bwa e tangiria n iai te bwai ae e na taekinna ae aron arei, ma e bon aki.

E ngae ngke e aki kaekaaki au titiraki, I namakina te kukurei ngke I katuka te tareboon. I namakinna bwa e a tia ni kaekaai te Uea ni kainnanou ibukin te kairiiri ao te boutoka.

Inanon wiiki ake imwiina te namakin n bon arona naba, ao I tataro bwa

N na ota n te bwai are I kainnanaoia ni karaoia bwa N na riki bwa te beretitenti n te Bootaki n aine ae tamaroa riki. N te bong teuana, ngke I kakauongo nakon te maungatabu ni kabuta, tabeua taeka are e katika au iango, ao te Tamnei e taetae n nene inanou. I ota bwa I namakina te aki tau ibukina bwa I *bon* aki tau ibon irou.

Rinanon ana banna ni katoto, au bitiobi e a tia ni kaota nakoīū kakawakin te kakauongo nakon te Tamnei ae Raoiroi. Bon te Tamnei are bon te kiing nakon nakoara n te Ekaretia, tiaki oin ara tarena ke ara konabwai. N te moan tai n te tai ae rang maan, I namakina te rau ao te mweengaraoi.

I bon teimatoa n aki tau ao ngkai I a rang tabetabe ma au utu nakon riki are mai imwaina, ma I aki kako-ua bwa I riari ni karaoa nakoaua ma te kororaoi. Tamara are i Karawa e kona ni katauraoi bwaai nakoīū ake I kainnanoi ni karaoa Ana kantaninga ao ana kona ni kamwaiti riki au konabwai ngkana I teimatoa ni kawakin Ana tua. ■

Te Ara E Tauaki, Stockholm, Sweden

KAKAEAN TIBU TE UNAINE

Teuana te kananokawaki bwa I tuai tekateka ma tinan tamau ni karakina rongorongon maiuna ao n tau i mwiin ana ururing ibukiia ana kariki. Imwiin maten tamau ao ai tamau a tuangai aki kukureina i bon irouna ao e aki toki n titiraki, “Bukin tera akea ae tangiria ni kan ataa rongorongou?”

Ngke te kangaanga n te mwane e kairoroia au utu bwa a na mwaing nakon ana auti tinan tamam, are akea kaaina imwiin matena, e waekoa ni kaonaki nanou ma ururing aika a kakukurei, ao aika kananokawaki. Te tairiki teuana tabeua te bong imwiin are ti mwaing nako iai, I matakua n tamnei inanon n nen te tamnei ao te bwaoki ni bwai aika aki kakawaki, are a raonaki ma reeta aika a koreaki, kariaia n te tembora aika a rangin ni maan, ao riki nakon te burokuraem n te taunimate ae boretiaki ibukin taman taman te tia taetae. Imwiin warekan te bwai ni kauring aei, I iangoia ngkana iai riki.

I namakinna ni kan taraa te ruu ietan te auti ao waekoa ni kairaki nakon te baeki are iai inanona te bwaainta ae buru karana ae e taraa n ae e nang karenakoaki. Inanon te bwaainta anne I kunea moan rongorongon maiun tibu te unnaine are e koreia 30 te ririki n nako. I kunea imwiina, ni mimiui, bwa akea mairouia kaain te utu ae ataia bwa e mena ikekei. Tamau ao ai tamau a bane n eti—E aki rangin ni katabea nanona tibu te unnaine ma taekana ngaia are akea naba ae kaongoa ae a tia ni moana korean rongorongon maiuna!

N te tairiki anne I wareki taeka iaon iteraniba akanne ake waniua, ao ngke I karaoia, I reakina ae bati

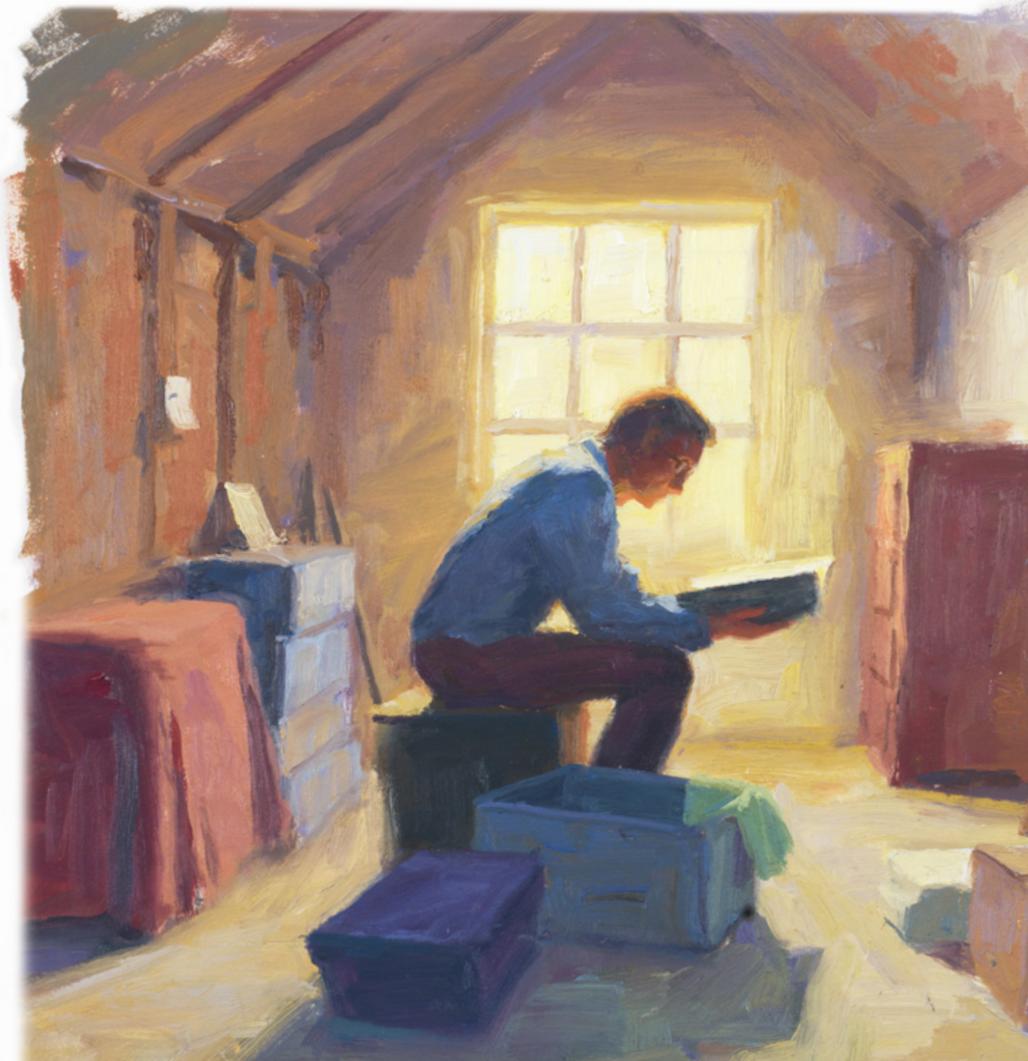
n rongorongon tibu te unnaine—tera aron maiuna n te kauarinan n reirei, e kanga ni kaitibo ma tibu te unimwaane, ao aron matoatoan kainan te tabo n tamnei are e kamwakuri ngaia ma tibu te unimwaane.

I namakina menana ikekei ngke I wareki iteraniba aikanne, n aron ae kanga e tuangai bwa N na aki raroa ma ibukin katian rongorongona are I a tia n iangoia ni karaoia. Warekan rongorongon maiun tibu te unnaine are e bon koroia e rangin ni kakawaki nakoiu ao ni kakerikaka nanokawakiau are I namakinna n te tai ae maan. Bon kakoauaan ana nanoanga te Uea ae teimatoa ao te kakoaua are

rongorongon te utu tiaki ti ibukin kakaeakiia bakatibu aika tiaki ataiia n te maiu aei. Bon ibukin ukoukoraia aika a rangin n tangiraki ao naake ti kabanea te tai ae bati ma ngaia iaon te aba.

Ngke I tekateka ma au utu ni korei aia rongorongon ao a titirakinai bwa bukin tera ae aomata a tangiria ni kan atai taekaia, N na kakoaua nakoia bwa a materaoi tataekinakin aia rongorongon ao are a na kakaitauaki irouia aia kariki, kanga n aron are I kakaitaua tibu te unnaine ibukin katukan rongorongona ae kakawaki. ■

Reuben Wadsworth, Utah, USA

ITERAN KAWAINA TE TEMBORA NI KATOBIBIA TE AONAABA

Nau katebwi tabun ririki I kaina te Ekaretia n akean aia kariaia au utu. Ngke I roko N au ka 20 n ririki, I a mwakuriia rongorongoa au utu imwin motirawan au karo. Ni waekoa imwiina, I a riki bwa te tina ae tabetabe n tabeakiniia natiu, ao mwakurian rongorongon te utu e a toki moa.

Ibukina akea au utu n te Ekaretia, I karekea tangiran te kakae ae korakora ni ukora rongorongon au utu. I tangiria ni karaoia ao I rang ni kaman karekea au tai riki ni mwakuri iaona.

Ngke I roko n au ka 33 n ririki, e a bitaki maiu n te aro ae I aki

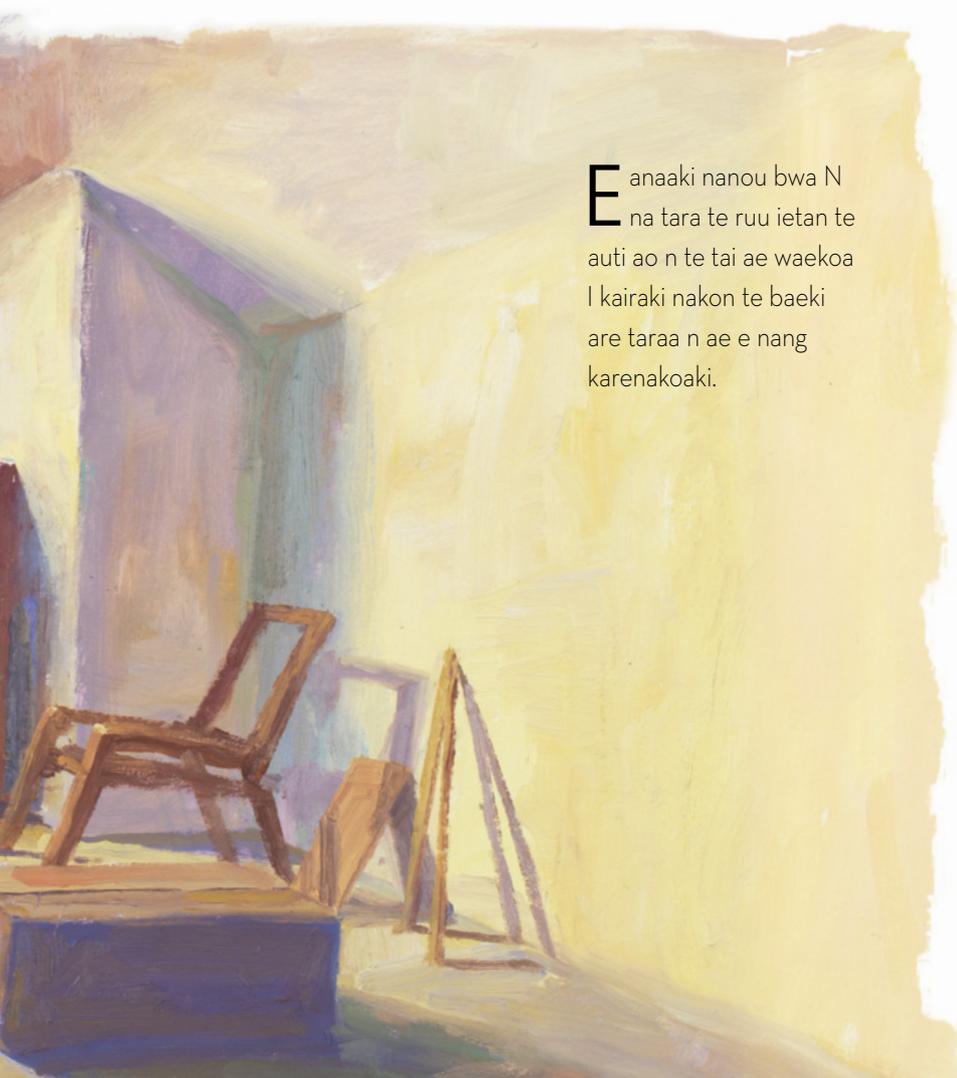
kantangingaia bwa e a keerikaaki marurungiu. N te taina e reke au tai n nakonako ma au utu, te nakonako ni katobibia te naan auti aika kanganga aron kawaraia. Kaitiakan te auti ni katoa uoua te aoa n te Kaonobong e kanganga, ao I kukurei ngkana I kona n ti waekuim. N aron are rimoa a mwaiti raraou ni katobibiai, ngkai raraou ake a katobibiai a totoko ibukina I aki kona ni mena iririkia n aro ngkoa.

Aio te tai are I a manga moanna iai karaoan rongorongon au utu. Natiu te aine e moana ana kakae iaon rikin tamana ao te tairiki teuana e a tia te mwakuri are anganai teuana te

ririki ni karaoia. I kati ai tabeua rooro man au itera ao uotirakei araia nakon mwakuriaia ni kati aaki n te tembora. I rang ni kan roko n taainako inanon te tembora ibukiaa kain au utu, ma marurungiu ao raroan te tembora e a tuuka karaoana.

Imwin uotakirakean araia, I moanna n tang, ti tebo I namakina uotakiia rikaaki kain au utu ngkai I aki mena ikekei ma ngaiia n te bong ae onoti ni karaoan te otenanti ibukiaa. Te wiiki imwina ngke I toka iaon te FamilySearch.org ni tuoi mwiin mwakuriaia n te tembora, I noora te bwai ae kamimi. Tiaki ti te mwakuri ae a tia ni karaoaki, ma kain te aro i Accra Ghana tembora a karaoi mwakuri! I rang mimi n nooria kain te aro ni katobibia iteran te aonaaba ni kati ai mwakurin te tembora ibukiaa au utu ae karako. I rootaki n tang riki ngkana iiangoa aron aia anganano kain Ghana ngke a karekei angaia n roko n te tembora ibukiaa au utu. I rang kukurei ibukiaa kain te aro n te aono i Accra Ghana Tembora ake a karaoi bwaai ake I aki kona ni karaoia: rokoia n te tembora ao n anganakiia au utu kakabwaiakiia man otenanti n te tembora. ■

Robin Estabrooks, Virginia, USA

E anaaki nanou bwa N na tara te ruu ietan te auti ao n te tai ae waekoa I kairaki nakon te baeki are taraa n ae e nang karenakoaki.

NI KAITARA MA TE MOANTAAI N OKIRA TE MWEENGA

Iroun Jenny Rollins.

Emena Tamau n te taau n mwanangana n ana mwakuri, ngaia are te aomata are e na tii kamaurai ngkana I a otinako man te wanikiba man au mition bon tinau. E koonai ao ti tang.

I karaoa au tutuo ae moan te bati n aron ae I kona, ma taokita akea te kaangaanga ae a kunea. Buutakin arau ni mitinare mai iaou ruaiwa te namwakina ni moantaa bon te bwai ae kaangaanga are I a tia ni karaoia. I namakinna ae I kairua n aki kabanea au mition.

Ae e Nanonaki n Riki bwa te Mitinare

I aki toki ni babaire n taai nako ni kan riki bwa te mitinare. Ngke e nako tariu ae ikawai ibukin ana mition, I kunnikainai kanga ai aron te mitinare ao I kamanena te neimtaeki ae I bon karaoia ngke ti iria ni kaboo ma ngaia. Ngke e katanoataaki te bitaki ni kaeti ma te ririki ni mitinare n 2012, I a bon tibwa tokara au ka 19 n ririki ao n ataia bwa te katanoata anne bon kae-kaan au tataro. I mwamwaie inanon te ruu, ni kanoai au beeba n te bong anne, ni kabaea au tai n tutuo, ao n nikiri au beeba ni mitinare inanon te

Te moantaa n okira te mweenga man te mition, e na bon iai bukina ni kaeti ma te marurung, e kona n riki bwa te bwai ae karawawata. Bon ibukiu. Ma ko kona ni karaoa mwanekam ni waakinako, tiaki ni manga rairakinako.

wiiki. I karekea weteau ni mitinare nako California Anaheim Mition uoua te wiiki imwiina ao n roko n te tienta ni kataneiai ibukii mitinare uoua te namwakaina imwiina.

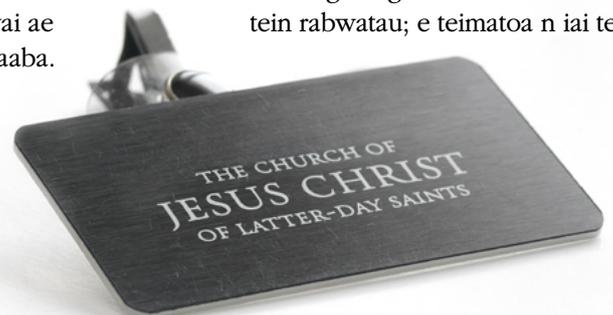
Ngke I roko n te tabo ni mitinare I kaonaki ma te ingainga n nano (ngkai te mitinare ae boou) ibukin karaoan te mwakuri, ao I aki tangiria bwa e na waeremwe au konabwai. Ngai ma te tia katureinai ti rinanon tabeua reirei ibukina bwa ti rang kukurei n anga reirei. Irou, te riki bwa te mitinare ae bwanin ana tai bon te bwai ae taneiai te aba iai n te aonaaba.

I aki nakoraai ao ni karawawataaki n tabetai, ma akea riki te bwai ae e kakateke riki nakon te riki ni mitinare.

Inanon waniua te namwakaina n au mition, Ngai ma toau ti a anganaki ara bwatika ibukin aki taun te kaa ibukii mitinare. I bon tuai mani bwabwatika n te tai ae maan ao n aki koaua raoi bwa N na kanga ni karaoia ngkai I kamumuunai, ma I bon kukurei. Imwiin tabeua te wiiki, e boni ngae n anne, I a taonaki n te maraki iaon rarikiu are I a karawawataki iai. I mwanuokina taekana ao I teimatoa ni mwakuri.

E tabe n okioki te maraki ao ni korakora ni karokoa te tairiki teuana e a nikirai toau n ruun te onaoraki ibukin aoraki ma ikoaki aika karina. I karaoa au tutuo ae moan te bati ma akea te kaangaanga ae a kunea taokita.

Imwiin te wiiki anne, I tataro nakon te Tama are i Karawa bwa e na kanakoa te maraki ao ni karekei tabeua kakabwaia man te nakoanibonga, ma e a rikirake riki te maraki. I maraki e ngae ngke aekakira aron tein rabwatau; e teimatoa n iai te

maraki. Ma I baireia bwa I aki taneiai iai ao n teimatoa ni waaki nako.

Te bong teuana ao I a bwaka n iteran te kawai, n aki kona riki ni kaka-mwakuri. I a uotaki nakon te onaoraki ni karaoa te tutuo ma a manga akea naba aia kukune iaona. I kataia ni karaurau ao n tekateka ni kaintekatekan te kai ni bwati ma toau ao n reireinia aomata ngkai a tataninga aia bwati. I tekateka ni karokoa banen te reirei, n tenaa riau ni katabetabei man angin te maraki. I riao n te bwai ae I karaoia ni bon nakoiau ao tokina I a manga roko naba n te onaoraki. I nooria bwa N na bae n reitinako ni kaikoakai ngkana I tiku iaon au mition. Imwiin te tatataro ae bati, I karekea te kaeka bwa I riai n okira mweengau n tararua au kaangaanga ni kaeti ma marurungin rabwatau.

Te Mwaneka ni Waaki Nako

Ngke I a nooria bwa I bon a tiku n te mweenga n taainako, I rang n nanokawaki. Ma I kataa au kona ni kateimatoa au onimaki ao kamatebwaian booki aika tabu. E nakoraoi tararuakina irouia au karo, ma tabeman aomata ake a mena irarikiuu a aki ataia bwa a na tera aroia nakon au waaki ae I mena iai inanona ngkai. A teimatoa n titirakinai, ao iai au kangaanga ni kaitara ma te namakin ae karawawata. Temanna te mwaane, e ngae n anne, e tarebooniai n akea kantaningakina ao n tuangai bwa natina te mwaane e moantaai n oki man ana mition n te tai ae a maan n nako. E tuangai bwa te kakatai ae e kona n uruana au onimaki ao kukureiu ao anne e riiriki nakoia tabeman mitinare ake a moantaai n

Teimaanim ni kakataa am kabane ni konaa ni maiuakina te maiu ae kororaoi, n taai nako bon te mwaneka ni waaki nako.

oki. “Tera ae ko riai n uringnga,” e taku, “bwa man teimaanim ni kataa are am kabane ni konaa ni maiuakina te maiu ae raoiroi, bon te mwaneka ni waaki nako n aki tabe bwa terana ae e na riki itanikun am tararua.”

Anne e a riki bwa reireiau, ao I katan iaona ibukin te ririki are imwiina. Inanon waniu te namwakaina I a kuri n aki kona n nakonako, ma aomata a teimatoa ni motika taekau ngke a ataia bwa I a moantaai n okira mweengau. A taku bwa iai aomata ake a kakaiaki riki aorakia ake a tia ni bane aia tai. A aki ota raoi bwa bukin tera I aki kona ni kabanea au tai, e ngae ngke I rinanon kaangaanga ma aki marurungin rabwatau. E kanano-kawaki ongorae an aei ngke I rang tangira au mition, ma iai au onimaki bwa iai ana kantaninga te Tama are i Karawa ibukin kataakiu aei are e na riki bwa te mwaneka ni waaki nako.

I a manga moana riki au reirei ao au iraorao. I nooria bwa I a rikirake,

ma I nanobuaka teutana n taekan au mition. Ngkane temanna raorao e kauringai bwa ana Mwakuri ni Kamaiu te Tia Kamaiu e kona ni kamaoi maraki ao nanobuaka ni kabane. Ma Ana ibuobuoki I a kona ni kukurei ngkana I iangoa au mition.

I katorobubua n tataro nakon Tamau are i Karawa. I tuangnga marakiu ao au konabwai ni kamarurungaki ao ni karauaki nanou. I bubuti ngkana E kona ni kanakoa nanobuakau are I namakinna. Imwiin au tataro, te Uea e anganai te konaa n taraa au mition n aron taraakina Irouna. Au mwakuri n ibuobuoki ao moantaain okiu bon ngaiia mwakoron ana babaire te Uea ni buokai ni karikai nakon are E tangiria te Uea. I kona n noori kakai ake E a tia ni katauraoi man te tai are I okira iai mweengau. Bon te waaki ae kaangaanga, ma ngkai I kona n taraa moantaaiu n okira mweengau ma namakinan te rau, n ataia bwa te Atua e tabetabe nanona ni mweeraoin rabwatau. ■

lango IBUKIIA MITINARE AKE A OKI:

6 KAWAI NI KAITARA TE MOANTAAI N OKIRA TE MWEENGA

Te oki nakon te mweenga e bon kaa-ngaanga, ma am konabwai ko kona ni karaoa moantaain okim bwa te mwaneka ni waaki nako ae karineaki ao ni bongana. Aikai bwaai ake a buokai:

Nakomai Nakon Kristo. N aki tabe bwa tera are e a karika okim nakon mweengam, Kristo e kona ni buokiko ni kanakoraia. Ana Mwakuri ni Kamaiu tiaki tii ibukin te rairanano; bon ibukin te karaunano, te atatai, ao te kamarurungaki.

Uringnga e kona n riki bwa te

mwaneka ni waaki nako. Teimaanin ni maiuakina ae kororaai mairoun te Tamnei ao ni karaoa am kabane ni konaa, bwaai ake a riki ake a taraaki bwa taian kaangaanga a kona n riki bwa kabwaka nakon te rikirake.

Reitinako n irii katei ni booki aika a tabu. Te Atua e taetae rinanon te Tameni ae Raoiroi, ni kakaroko irou-na, ibuakon bwaai riki tabeua, te kama-tebwai ae koaua ao maiuakinan booki aika a tabu. Ko na bae ni kunea bwa te Atua e a tia ni katauraai mwakoro aika a bubura n anganiko te karaunano.

Teimatoa ni katabetabeko. Te bitaki man te katei ni maiu n te maiu ni mitinare ae matoa baireana n akean te bwai ae karaoaki n reken te tai ae mwaiti n raraomaekina arom ao n namakina te aki tau ao te nanokawaki,

are bon anne are e tangiria Tatan. E tangiria te Atua bwa ko na ingainga ni kabaeam ni kakoroi bukin bwaai aika raraai (taraa D&C 58:27) ibukina bwa anne e na buokiko ni kakukureiko.

Tataro ibukin te buoka. E taura-oi te Tama are i Karawa n anganiko taian kakabwaia ibukin te karaunano ao te kairiiri. Te bwai ae ko na karaoia titiraki. Te tokanikai iaon te kakatai e kainnanao ana ibuobuoki te Uea.

Kakoaua bwa aomata a raraoi nanoia. E na bae ni bebete kakaean bukin nokuakim irouia aomata ake a rang tabe ma ngkoe ma a aki ataia bwa a na kanga aroia nakoim ni bwaai ake ko rinanona. Kabanea nanom iaioia aomata ake a tangiria bwa ko na tokanikai ao ni kakabwarai aia bure ake a motika taekam.

lango IBUKIIA AKE A TANGIRA TEMANNA ARE E MOANTAAI N OKIRA MWEENGANA:

5 KAWAI NI BUOKIIA MITINARE AKE A MOANTAAI N OKIRA MWEENGAIA

Ngke I okira mweengau, I kunea bwa aomata a aki ataia bwa tera ae a na karaoia nakoiu. Aikai tabeua iango ake I taku bwa a kaman ataia aomata.

Tai rang titiribure. Aomata ake a moantaai n okira mweengaia a mena iaan waakin te kamarurungaki ke iai bwaai aika a na kanakoraai, ngkana rabwataia, aia iango, tamneia, ke aia utu. Bwaina te akoi nakoia ake a kekeiaki ao ni karawawataaki.

Katoka te kan titiraki. Ngkai e koaua bwa e tamaroa ni karaoia aomata bwa a na iai taben nanoia, te titiraki iaon bwaai aika a onoti e bon urubwai. E ngae ngke iai nanom ae akoi, tai kataia ni karekei am kaeka mairoun te mitinare are e moantaai n oki. Kaota am tangira rinanon tabeua riki aekakin boutoka.

Buokiia ni katabetabeia. E boni kaangaanga aron kataneiakim man tein bairean ao ana waaki te mition ni

kakerikaaki taai ni katabetabe ao rine-rine aika a boou inanon te mweenga. Buokiia ni kunei bwaai aika a manena, ni kaunga, ao aika a raraoi ni karaoaki.

Kariaia bwa a na karekei oin aia kaotioti i bon irouia. Ngkana mitinare ke tiaki a na rinea bwa a na manga okira te tabo ni mitinare bon imarenaia ma te Tama are i Karawa. Kaungaia bwa a na ukoukori kaetieti mai karawa ao onimakiniia ni karekei oin aia reke.

Riki bwa raoraon neienne. Ae kantaningaaki, aei e na riki bwa teua-na te kakaewenako ae kaangaanga ni maiun te mitinare are e moantaai n oki. Angiina a nanououa n aia onimaki. Tiaki nanon anne bwa a aikoa kona ni kukurei ke n rikirake, ma a kainnanao raoraia are e taura-oi n tangiriia n aki inanonano. ■

E maeka te tia korokaraki i Utah, USA.

Tiku ni Matoatoa i Buranti

Iroun Mindy Anne Selu

Ana Maekatin te Ekaretia

Ekataneiai n riki bwa te bwairati n te erekabuta bon tiaki te tibwanga ae a karekeke aomata. Ma ngke Pierre O., 24, e baireia bwa e na karin n ana Taanga ni Buaka Buranti, bon anne ae e karekeke. Ngkai n ana kauoua n ririki ibukin aua te ririki ni kataneiai, Pierre e karaoa ana kabane n tamaroa ni maiu bwa te banna ni katooto irouia taan kakoaua, n aki tarai bwaai ake n ana otabwanin.

N tiku n te tabo ae e nakon teuana te aoa ma te iterana i tinanikun Bordeaux, i meangmainikun Buranti, Pierre e raroanako ma raoraona, ana utu, ao mweengana i Reenes. Te autinibootaki ae te kabanea ni kaan bon teuana te aoa raroana, are nanona bwa e aki reke ana tai n inoonoo ma kaain te aro inanon te wiiki. “E bon aki beebete kainakin te Ekaretia inanon te taanga ni buaka,” e taku Pierre, “ibukina bwa e mwaiti kariiri ao te taanga ni buaka ao te Ekaretia bon kaaitaraana. Ko kataaki n tainako n te taanga ni buaka tiaki iaon te bwai are ko karaoia ma iaon are antai ngkoe.” Pierre e tangiriia naake irarikina bwa a na nooria bwa e aki momooi manging,

ni momoko, noori tamnei aika tanga-ko, ke iriiri bukamaru—ake a ataaki, i kakukurei n te taanga ni buaka—ibukina bwa antai ngaia: bon kaain te Ekaretia. Ngkai e ikakorakora ni karekeke karineana irouia naake irarikina, te tataro ao kamatebwaian koroboki aika a tabu e buokia ni kateimatoa korakorana ana koaua. “I kataia n aki matu ngkana I tuai moa wareki booki aika a tabu,” e kabwarabwara, “ao I kataia n tataro n te tai are I kona iai.”

“Warekan koroboki aika a tabu a rang ibuobuoki nakoiu inanon au tai n reirei n ataia bwa e maiu te Atua, ao E memena ikekei—n aki rang atatai raoi ni bwainin te euangkerio,” e kabwarabwara Pierre. “I tii ataia bwa e mena ikekei te Atua, ao anne are e buokai n tiku iaon te kawai ae eti.”

Aan kamatebwaian koroboki aika a tabu e kateimatoa Pierre rinanon ana tai n reirei ni kabane ao bon ngkai naba rinanon ana kataneiai n te taanga ni buaka. Imwaain kaainakina, Pierre e karaoa ana mwakuri ni mitinare i Montreal, Quebec, Canada, are e a kamatoaki iai ana kakoaua ao otana n te euangkerio.

Ngkai kaain te Ekaretia n te taanga ni buaka i Buranti, Pierre e teimatoa n tataro ao ni kamatebwai koroboki aika a tabu n riki bwa te banna ni katooto n ana onimaki.

“Koroboki aika a tabu bon teuana te kawai ae kona iai te Tama are i Karawa ni kaekaira,” e taku.

Rinanon ana tataro ni katoabong ao kamatebwaian koroboki aika a tabu, Pierre e aki tii kona ni karekeke te ungannano ma e riki naba bwa te banna ni katooto nakoia kaain ana iunite n te taanga ni buaka. Ngkai ngaia ma raona n reirei akea riki te bwai ae a katitebooaki iai irarikin aia kamoamoana n tei ibukin abaia, Pierre e ataia bwa irakin reirei man koroboki aika a tabu, e na riki ngaia bwa temanna ae e kona ni karinea ibukin ana koaua ao tiaki n aki taraa ana koaua. ■

RONGORONGON RIKI PIERRE

Tera te amwarake ae ko tangiria ni kanna?

I tangira te Breton galette (te amwarake ae aekan te waffle mai Buranti maeao). I tangira naba te kariki, tiiti, tiaotiti, ao te pâté.

Tera ae ko kan kakaraoia ni mwaawan am tai?

I tangira ni karaoi bwaai ma raraou. N tabetai ti bon tii nako n amwarake ao ni maroro. I tangiria n nako ni bobwai ma kainnabau ke n nako n tamnei. I tangiria naba ni wareware ao n takakaro. I rang tangira riki te biri ao te uaua.

Aekakira aron te maroro ni kareke tangira i Buranti?

E matoatoa te nako n otinako ma te aine ae bon raraom, tii ngkana te aine e ata aroia aomata ni kareke tangira n te United States: are ti te irekereke n nako n taabo tabeua n airi n ti karekea te ikikina ao bon tii te iraorao. Mataniwi n te Ekaretia a kataia ni karaoi waaki ni kakukurei aika a mwaiti ibukiiia ikawai aika a tuai n iein bwa ti aonga ni kaitibo ma aomata ao ni maroro inanon te kurubu ae mwaiti kaaina—anne aron kaitiboou ma kainnabau.

TE EKARETIA I BURANTI

37,812 Aomata aika Itiaki ni Boong
aika Kaitira
107 taian uoote ao mwaanga
67 Tienta ibukin rongorongon te Utu
2 taian mition
1 tembora (tabe ni karaoaki)

BURANTI: MAN ANA MWAITI

66 mirion aomata (katautauaki man 2015)
40,000 châteaux (aia auti uea imwiin Iesu, auti aika bubura i Buranti, bwareti)
80 te mirion taan neweaba aika a roroko i Buranti ni katoa ririki—te aba ae moamoa n te kakawaraki n te aonaaba

**Iroun Unimwaane
Ronald A. Rasband**
Man te Kooram n
Abotoro n te Tengaun
ma Uoman

KO NA KANGA NI BUBUTI IBUKIN KAKABWAIA N TE TEMBORA

Tembora bon maneaban Iehova, ike a manga kamatoaki iai ana reirei ara Tia Kamaiu rinanon otenanti aika tabu n aron te bwabebito ibukii maate ao te mare, are e a katiteuanaia utu n aki toki.

N na bubuti ngkami (kairake ao kairake n ikawai n te Ekaretia) bwa kam na karaoi katei n nebonebo n te temboran—n tatabemani ngkami ke n ami utu—ngkana ko iangoa te bwai ae ko na kabanea am tai iaona ao n anga am iango nakon (inanon maium), ngkana ko katei katooto ni maium aika a matoatoa. I atia ae a mwaiti mai ibuakomi aika kam a tia ni kaman karaoa aei, ao ibukin anne ngaira taan kairiiri n te Ekaretia ni kabuta ti rangin ni kakaitau nakoimi.

E a tia te Moan Beretitenti ni kana-koa te kakao nakoia kaain te Ekaretia ni kabane, are ni koauana e kaineti nakoim ao nakoia: “N reken taina ao mwaawan taian tabetabe, a kaungaaki kaain te ekaretia bwa a na oneimwiin tabeua waaki ni kakukurei ma mwakuri n ibuobuoki n te tembora.”

Au kantaninga bwa ti iangoi naba kakabwaia ake a tia ni beritanaki irouia burabeti, taan ni mamata, ao taan kaotiote ngkana ti nakon te tembora ma te

kakaonimaki. Mairoun Beretitenti Thomas S. Monson e roko te berita aei: “Nakomai nakon te tembora ao katikui rawawatami iroun te Uea; bubutia te Uea ibukin te ibuobuoki ma rawawatam ao ko na kaonaki ma te anua ae boou ao te aki nanououa n taai aika a na roko. Onimakina te Uea, ao ngkana ko karaoia E na boutokaiko ao n tabeakiniko ao ni kairiko n te mwaneke teuana ma teuana ni kaineti ma te kawai anne are e na kairiko nakon abanuean te Atua ae te tiretio.”¹

Te kakabwaia riki teuana ae e irekereke ma te nebonebo n te tembora bon kakoouaan te katanaki ao te rau man kangaanga n te aonaaba ake a katobibira n te tai aei. Tabeua taabo aika kabanea ni mano are e a tia te Tama are i Karawa ni karaoi ibukin ikotakiia ana aomata bon inanon ana tembora te Uea.

Te rongorongon iaon tinanikun oon te tembora are mai i moa e kangai taekana: “E Tabu Ba Ana Bwai Iehova / Maneaban Iehova.” I kakooua bwa ana tembora ni kabane te Uea bon Umwana aika tabu iaon te aba. I kaoin ngkami ni kabane bwa kam na nakoiai n tainako, nakon reken am tai, ao ni bubuti ibukin ao ni karekei am kakabwaia ao katanam ake a tia ni beritanaki nakoim irouia ana burabeti te Atua. ■

KO KANGAARA NI KAMWAKURA AIO?

Te bwai ae a tia ni buokai n namakinna n ae nano ao ni korakora bwa te tembora bon ana auti te Uea bon te rau are I a tia ni namakinna n taainako ngkana I nanakon te tembora. Bukina bwa a mena au utu n te taanga ni buaka, I a tia ni kawari tabeua tembora ni katobibia te aonaaba ao te namakin (ni kabane tembora) bon ti tebo—te rau, te mwengaraoi, ao te Tamnei. Te rau n te tembora, e a tia ni buokai n ataa raori riki tabeua n te maiu aei ao N na kanga ni kanakoroa riki arou. E a tia naba ni karikirakea au konabwai ni buoki au kangaanga ake I kaitara ma ngai ni katoa bongin maiu.

Genesee B., Utah, USA

Man te marooro n nebonebo are e karaoaki i Brigham Iuniwetiri ni Beberuare 10, 2009. Bukin taekana ae bwanin n te Taetae n Imatang, nakon speeches.byu.edu.

TE BWAI AE E NA TARAANKI

1. Thomas S. Monson, e taekina i Dell Van Orden, “San Diego Temple: 45th House of the Lord Dedicated in ‘Season for Temple Building,’” *Church News*, Meei 8, 1993, 12.

NAKON OIN TE IANGO

Bukin tera te Atua e anganiira te namakin ae moantaai ni kabotauaki nakon te tai inanon maiura ngkana mare e a tau?

Namakin ni kaitataan, bon ngaia anne, a bon aki buakaka, n te aro are e kaitara ma e riki bwa oin te mare are akea toki-na. Ma bukin tera ti karekei namakin aikai inanon ririki aika a mwaiti imwain ae ti kona ni kabonganai?

Eng, te maiu aei bon te tai ni kataaki n te ongeaba, ao tuan te itiaki bon teuana mai ibuakon tua aika a kakaawaki aika tina ongeaba nako iai. Te kataaki e korakora riki rokona imwiin rikira n rorong ke n ataein-naine, ngkana bibitakin rabwatara e tuangiira, “Nako, nako, nako,” ma Otan Kristo ao te Tamnei ae Raoiroi (n ai aron naba koroboki aika tabu, burabeti, kaaro, ao mataniwi) a tuangiira, “Tatanninga, tatanninga, tatanninga.” Ngkai ti ongotaeka nakon kauouan rongorongo aikai (n booki aika tabu, te naan burabeti, ara karo, ao taan kairiiri n te Ekaretia), ti kamatoa arora n tau ao ni kaota arora n ikawai ao booakira n te aro n rabwata “kaka-raoan inaomatara n rinerine are teimatoa n rinea ae eti ibukina bwa e bon eti, riki ngkana e a matoatoa ” (D. Todd Christofferson, “Moral Discipline,” *Riaona*, Nobembwa 2009, 105).

Ngkai a rang mwaiti kataaki inanon maiura, aio e kamatoaira bwa ti tau nakon kaka-bwaia aika a korakora aika a na roko—n ikotaki ma te kabaeaki n te tembora ibukin te tai aei ao n aki toki. ■

Bukin tera aki riki kakai n taai aikai n aron are a riki n ana tai Kristo?

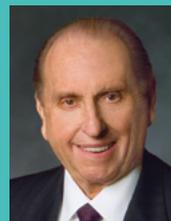
Ana kakai te Tia Kamaiu bon “mwakuri mai karawa” ai aron naba “mwakoron reirei mai karawa” (Bible Dictionary, “Miracles”). Katoki aoraki ao kakai tabeua a teimatoa n riki n te Ekaretia ni bong aikai, e ngae ngke aki rang kamimi ao aki bati n tataekinaki nakon te botanaomata bukina bwa naake a rinanona a iangoia bwa e tabu. Ko na bae ni kan noori kakai inanon maium ke ni maiuiia am utu ke am bakatibu. E ngae ngke ti kainnanoi kakai, ti riari n uringnga bwa Tamara are i Karawa e kaeka n Oin Ana tai ni bon Ana kawai.

Kakai a riki bwa mwakoron ana euangkerio Iesu Kristo. Bon taian kanikina bwa te onimaki iaon te aba (tara Ita 12:12), ao bon ana bwaintangira te Tamnei (tara D&C 46:21). ■

Korakorān te rao & Pisto

I a roko n te bootaki ma raorāou ni kabane, ma ni kabane a manging.

AROIA RAOROU A KAKAWAKI

“Reitaki ma naake,
a tangiriko, ake
a babairei bwaai
ake a kakawaki

riki—iaon riki kouru ake akea tokiia.”

Beretitenti Thomas S. Monson, “Decisions Determine Destiny” (Brigham Young University devotional, Nobembwa 6, 2005), 4, speeches.byu.edu.

Iroun Kiara Blanco

Ngke 12 au ririki, tabeman ata-einainen au reirei aika a boou a kaoai nakon te bootaki n rekenibong. Bon te moan bootaki ma raoraou aikai n te reirei ae I kaoaki bwa N na iria. Ngke I tuangiia au karo ngkana I kona n nako, a kangai ko aki ibukina te bootaki e a tiba moanaki ni bwakanakontai.

Tabeu a te tai imwina, I a manga karekea riki teuana te kakao. I a manga tuangiia au karo riki, ma a manga taku riki ko aki, ao I rang un. I aki konaa ni karekea teutana te kukurei?

Ngkanne temanna raoraou e bai-rea ana bootaki. Ngai temanna ana moan aomata ae kaoia. Te bootaki e moantaai ni waaki nakon ake tabeua. E bon karaoaki n onoti ao e boo irarikin mwengau. I tuangiia au karo aia kariaia n nako, ao a kangai eng! I rangin ni kukurei.

E a roko te bong. Ngke a kabwakaai au karo ikekei, a tuangai bwa a na anaai n te aoa 10:00 p.m. Ngke I roko n te bootaki, I noriia raoraou ataeinnaine. Uabwi te miniti imwina, I aki noora te ataeinnaine are e koro ana ririki.

Tabeu a te miniti imwina, te ataeinimane e kawariira ao n titiraki, “Kam uota ami mane ibukin te *pisto*?” E kao-ta te tiaaina n tuangai bwa te “*pisto*” bon te biia. Raoraou ataeinnaine a

kukurei n anga aia mwane. Akea au mane irou, ngaia are I a kawariia tabeman raoraou ataeinnaine ma ake tabeman a karaoi oin aia waaki.

Tokina, e a roko te ataeinnaine are e koro ana ririki—teuana te aoa rimwiina. I katekeraoia, ao ngke ti a maroro, e a roko te turaki ae bubura. Niman mwaane a otinako ao a karuoi uoua kaaten ni biia. Ni kabane te koraki a katobibi ao a tibwatibwai nako biia. Raoraou ataeinnaine a nako n anaai tabeua, ao I a tiku n ti ngai, ni matakukiniia kairake n aomata ake-kei n uneaki ni moi biia.

Raoraou ataeinnaine a roko ao anganai tabeua. “I aki, kam rabwa,” I tuangiia. A manga imanonoai riki. I manga taku I aki. E moanna n tata buroou, ao I namakina te kaokoro, aron ingaingam n te tamnei are I a riki bwa te tia karao birim ao I a mane n te tabo ae kamiimi. Ngkanne I ongo tangin buun te kaa—bon au karo! I kabo nakoia ti teuana te tai ngke I kitana te bootaki.

I rin, ni ikeike n tauti. I moanna ni iangoa aron rawawatan te otabwanin are I mena iai. E titiraki tinau ngkana akea au kanganga. “Eng,” I kaeka. “ma iai te bwai ae I mimi iai.”

“Tera ae kamimiko?” e titiraki tamau.

“Ni kabane raoraou a bane ni moi, ao ngai ikekei, kubanrou, n tataninga te bwai ae raoiroi ae e na riki. I a kaman tataningai ngkami ni kauoman bwa kam na anaai, ao ngkai I a roko ikai.” I taraa tain te kaa; e bon tuai ni boo te 10:00.

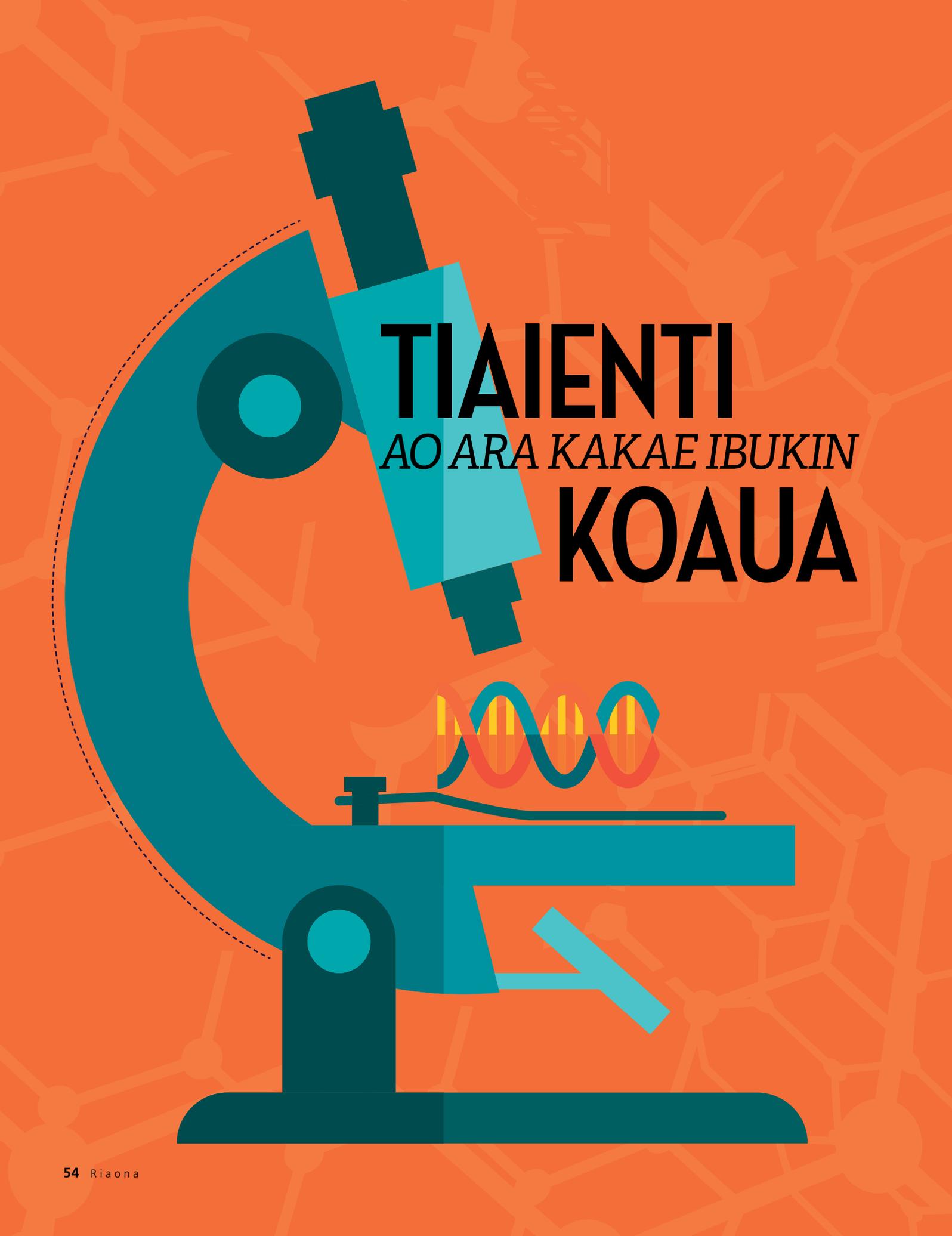
E taku tinau, “Anne aron karaoan bobotaki n te aonaaba. Bwa anne bukina ti aki kariaia nakom nakon bootaki ake imwaina.”

Te tairiki anne ngke I tataro, I karabwa Tamau are i Karawa ni maontaain rokoia.

Ngaira kain te Ekaretia ae ti maeka n te aonaaba, ma ti aki kain te aonaaba. I a tia n reiakinna bwa ngkana I teimatoa ni iriiri bobotaki akanne, N na bon bwaka ma n urua Tuan te Mauri ao riki Tuan te Itiaki. A mwaiti raoraou aika a tia ni bwaka n te waaki aei, ma angia tiaki kaain te Ekaretia, ma a kona naba kaain te Ekaretia ni bwaka naba ngkana aki tiku ni matoa.

I namakina te kukurei n te babaire are I karaoia n aki mooi. I iangoia bwa tao N na kaenaenaaki imwiina, ma raoraou n tokin te tai a angai kari-neau, bukina bwa a ata au kainibaire. Imwin te bwai are e a tia n riki anne, I kona n aki maaku n totokoa te bwai ae I ataia ae e na urua arou. ■

E maeka te tia korokaraki i Saltillo, Mexico.

A stylized illustration of a microscope in shades of teal and dark teal, set against a vibrant orange background with a faint, repeating pattern of interconnected hexagons and circles. A DNA double helix is depicted in the center, with yellow and red strands and a blue backbone. The text is overlaid on the right side of the microscope.

TIAIEN TI

AO ARA KAKAE IBUKIN

KOAUUA

-----
*Ana bon akea te raraoma ngkana e taraa ni iai te kaaitara imarenan
 am atatai n te euangkerio ao are ko reiakinna inanon te tiaienti.*

Iroun Alicia K. Stanton

Ko kona ni karioa am iango bwa ko kawara te tao-kita ibukin te kun ma am keiti iaon aorakin kunim ao ko tuangaki bwain aorakina e na kanakoaki teutana raraam? Anne e na aki tangiraoui taekana nakoim, ma e na aki karekea taekan raoui iangoana tabeua te tiente n nako. Imwina ngkanne, anaakin mwaitin te rara are e baireaki n aron bwainorakina ibukiia angiin mwakuri ni kuakua, n aron aki nakoraoi rinin kanam, aorakin te iaongo, ao riki aorakin te kun. Akea ae titiraki n anne. Bukin tera a na karaoa anne? E ngae anne, te anga rara e a kaman kamanenaaki inanon nga ririki irouia aaba aika kakaokoro.

E aki kona ni karaoaki ni karokoa taokita a moana karokoaan bwaai n aoraki man ana kakae te tiaienti are ni kabane aomata a titiraki te waaki anne. Ngke te anganako rara e a roko n tokina n tuoakiia riki raoui, taokita a katoka kabonganana ni kabane ma tabeua taekan mwakuri ni kuakua ae onoti.¹

Man taekan katooto n rimoa aio, ti taraiia bwa ti ibukin te kaoua e tabangaki kariaiakakina ke e a kaman tei inanon te tai ae maan akea kakawakin koauana. Ao ti noria bwa te tiaienti e na riki bwa bwaai ni mwakuri ae korakora n kaota te koaua.

Ibukiia Aomata Aika Itiaki ni Bong aika Kaitira, bon te bwai ae bubura. Tiaki ti ibukin ataakin te koaua e anganiira moan tamaroa ibukin karaoan mwakurian babaire (“Aki, Akea raraau ae N na kanakoaki n te bong aei, e rabwa!”), ma e reitaki nakon ara atatai n te euangkerio. Beretitenti Brigham Young (1801–77), E Reirei, “Bon akea te koaua ma tii bwain te Euangkerio. . . . Ngkana ko kona ni ukera te koaua i karawa [ke] iaon te aba, . . . e bon kaineti nakon ara bwai reirei.”²

Bukin tera ao E a era ti Kaitarai

Ngaia anne, Ngkana ti taekina n taekana bwa e kanga te tiaienti n tibwatibwa nakon te koaua ae ti atai, ti karekea te otaraoi n ataa tera taekan te koaua n tiaienti ae kona ni kaotaki—ao tera taekana ae e aki kona. Teuana te kawai n taraiia ti na titiraki bwa tera taekan te titiraki n tiaienti are e kona ao e aki kona.

Titita Ellen Mangrum, are e kamatebwaia te kemikoro intiniia i Rensselaer Polytechnic Institute in New York, USA,

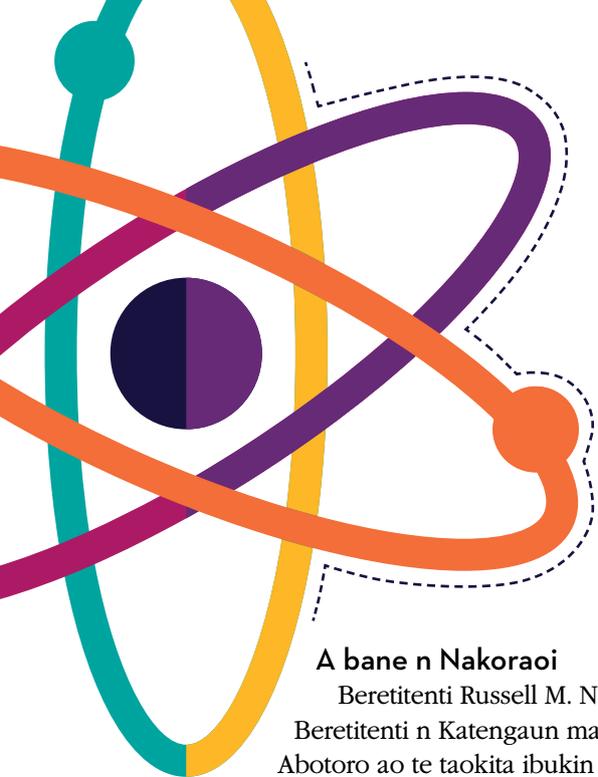
e kabwarabwara n aron aei: “Te Tiaienti e kabwarabwara bwa e Kangaa. Ma e toki n kimototo ni kabwarabwara bukin tera.” E reitia bwa tera te aro e kabwarabwara bwa bukin tera, n aron ae bukin tera te aonaaba e karikaki ao bukin tera ti katukaki ikai.

Te taokita ae kinaakii Albert Einstein e kakooua naba bwa te aro ao te tiaienti iai kaokoroia, taeka ni kaunga ae iai bukiia.

“Tiaienti e kona n riki ni bwai imwin te ukeuke ni kakaei iaona bwa tera, ma tiaki tera e na riki,” e koroia. “Itinanikun [tiaienti] mwaitin, kakawakin motikan taekan bwaai ni kabane e tiku ni kakawaki.”³

Tera are e nanonaki nakoia Aomata aika Itiaki ni Bong aika Kaitira? Te Moan, ti ataa ana atatai te tiaienti e na teimatoa ni bibitaki. E ngae n anne, te tiaienti bon taekan ukoukoran kawai aika a tamaroa n ataaia bwa e “Kangaa” te aonaaba ni katobibira. Ataakina bwa, ti aki kainanoa tarakin te kabanea ni kamatebwai nakon n te ataa “bukin tera” ke “riain” te maiu. Ti kona n tiku iaon aki bibitakin ana euangkerio Iesu Kristo ni buokiira ni karaoi babaire imarenan te eti ao te bure.

A bane n Nakoraoi

Beretitenti Russell M. Nelson,
Beretitenti n Katengaun ma Uoman n
Abotoro ao te taokita ibukin te buro ae
kinaaki, e a tia n taetae bwa a kanga te aro,
ao te tiaienti bwa ana kanga n nakoraoi.

“Akea te kaaitara imarena te tiaienti ao te aro,” e taku.
“Ti te kaaitara e na riki man aki taun te atatai n te tiaienti
ke te aro, ke ni kauoua. . . . Tao te koaua e roko man te
tabo n tiaienti ke man te kaotioti mairoun te Uea, e bon
boraoi nanoia.”⁴

Ngkana ko a tia ni karekei titiraki bwa e kanga ana
ririki te aonaaba ke te taainatiooa ke te bitaki ke bwaai riki
tabeua ake ko a tia n reiakinna n te tiaienti ni booraoi ma
te euangkerio, anne e tamaroa! E bon bane n nakoraoi ni
kaououa, ma bon iai titiraki aika a mwaiti aika ti reitinako
ni kamatebwai. Tari Brian Down, te tiaienti taokita iaon
bwaain aoraki i Quebec, Canada, e taku bwa e ingainga
nakon te tai are bwaai ni kabane ana bane ni kaotaki
nakoira (taraa D&C 101:32–34).

Inanon taina, “A karako ara atatai ni kabwarabwara
kamimiin bwaai ni kabane n te aonaaba ae katobibira rina-
non ana kekeiaki te tiaienti,” e taku. “Ai aron, a karako ara
atatai ni kamimiin te Atua ao tamaroan Ana babaireibukiiia
Natina.”

Ana bon akea te raraoma, ngkanne, ngkana iai te kaaita-
ra imarenan am atatai n te euangkerio ao are ko reiakinna
inanon te tiaienti. Ni koauana, akea are e kaotia te tiaienti
ni kona ni urua am onimaki.

Ngaia ngkana ko tatangira te tiaienti, reiakina ni kabane
taekan kakaongoran am tabo! Am onimaki e na kona n
anganiko rakan tamaroana. Tari Richard Gardner, te buro-
betia n te biorotii i Southern Virginia Uniwitiri, e taku bwa
ana onimaki n ana euangkerio Iesu Kristo bon te buoka
ae bubura nakoina.

“Inanon te tai ngke te kakae e roko ni matoana, ao akea
te bwai ae taraa ni mwakuri—te kakae kanga ai aron are

e mwaiti—karekean kawain te aroaro iaon kakabwaia
n te euangkerio ni buokai n rinanona,” e taku.

Te Tari Down e namakinna naba bwa ana onimaki
e buokiia n ana mwakuri n te tiaienti.

“I aki toki ni mwamwakuri ma te onimaki bwa iai reirei
ni kairi n aron te mwakuri ao te oota ni bwaai ni kabane
ao are ngkana I teimaan iaon te titiraki ao e bon kanganga,
Tamau are i Karawa e kauka au iango ni kaeka,” e taku.

Kukurei n Ana Kukune te Tiaienti

Ara onimaki iroun Kristo ao Ana euangkerio e kona
naba ni buokiira n tiku n nanorinano ao ni mataata nakon
te koaua are ti ukoukoria, bwa te tiaienti ke te tamnei.

“A mwaiti ake ti aki atai n te tiaienti, ao a mwaiti taekan
te Atua ake E tuai ni kaotii,” e taku Burobetia Gardner.
“Ngaia e bon kakawaki kaukan ara iango n aron rokon
rongorongonakoira, ao n aki raraoma inanon te taina.”

N aron te katotooto, tabeman aomata e bebete kako-
auaan te Atua ibukina aki nora te kakabwarabwa ibukin
aia koaua n taraan te aonaaba. Aio e atongaki bwa kako-
auaa “Ana marena te Atua,” ao e kona ni karaoia aomata
n namakina te ingainga ni maaku ibukin ana kukune te
tiaienti. Burobetia Gardner e anga ana katotooto:

“Tabeman aomata a karekea aia koaua iroun te Atua
ibukina iai marena n taekan tauan mwiin riia maan ke
aroka ngkoa (nanonaki, nakoia, iaon reirei ni kairi ake aaki
kona ni kabwarabwara bwa ti kanga n roko ikai). Ma tera
ae riki nakon ara onimaki ngkana marena aikai a kainaki
man kukuneakin rii ke aroka aika a boou ngkoa? Nakon,
ti kainanoia ni karekea te kakoaua raoi te Atua, rinanon te
Tamnei ae Raoiroi, ao ngkanne ti kona ni kukurei n ana
kukune te tiaienti nakon raraomaeakinana.”

Ngkana ti anaa te kawai aei, ti na uringnga bwa ni kau-
oua te tiaienti ao te aro a kona ni buokiira iaon ara ukeuke
ibukin te koaua, ao bwa, tokin kawaira, ni kabane koaua
ti tebo rokoia man oiia ni koaua: bwa te Atua.

“Te Atua e kona ni kaotii bwaai ni kabane ngkana E
tangiria, ni ikotaki ni kabane koauan te tiaienti,” e taku
Burobetia Gardner. “Ao ni kamatataana E tuangiia tiai-
entiiti, taan kunei karaon bwaai, ao intinia—ma E aki ti
anganiia ni kabane kaekaaia. E tangiriia, ao ngaira, ni
kamanenai ara kaburoro, ngaia are E anganiira mwaku-
rian te tiaienti, ao Ana kaotioti nakon te Ekaretia are bon
aron kawakan te Ekaretia, ao riki ni kona n roko nakon
Kristo ao ni kamaiuaki.

“Ana kaotioti nakoira e kona n roko iaon bwaai ni kabane, ma riki n tuangiira bwa E maiu ao E tangiriira, bwa Kristo e karaoa te mwakuri iaon te babaire ni kamaiu, are iai ara burabeti ae maiu n te bong aei, are ti na kona n ririmwin ana babaire te Atua, ao are e bon riai kakawakin karaoana.” ■

E maeka te tia korokaraki i Utah, USA.

BWAAI AIKA A NA TARAARI

1. Taraa, ibukin te katotooto, K. Codell Carter ao Barbara R. Carter, *Childbed Fever: A Scientific Biography of Ignaz Semmelweis* (1994).
2. *Reirei mairoum te Beretitenti n te Ekaretia: Brigham Young* (1997), 16.
3. Albert Einstein, in “Science and Religion,” in Ken Wilber, *Tabewa Titiraki: Mystical Writings of the World’s Greatest Physicists* (1984).
4. Russell M. Nelson, in Marianne Holman Prescott, “Taan Kairiiri n te Ekaretia a Ikotaki n te BYU’s Building ibukin te Katabu,” *Rongorongon te Ekaretia*, Eberi 17, 2015, LDS.org.

Q&A MA TAOKITA RICHARD GARDNER

Molecular ao Cell Biologist

Ko na kanga n ungananom n te tiaientia?

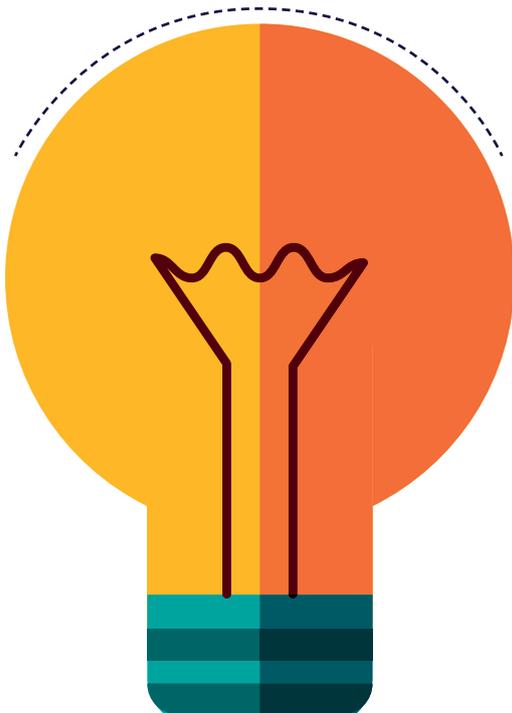
Tamau, te botaniiti, e anganai te unganano n te tiaientia. Ikawairake, I aki toki n tatakakaro ma ana mwaikorotikoubu ao tabeua riki bwain te raabu ao n ongo ana taetae ibukiaa aroka ma maan aika a rang uarereke. Ao tamana are te tienetiiti e anganai tabeua nangon uanikai ngke ruaiwa au ririki. I anaa te tiaientia ni kabane n aron ae I kona n te kuura ae rietata ao riki kukureiu ni karaoakin karekeaia maan aika uarereke. I kamatoaraoi ngke I uarereke ni karekea a PhD n te tiaientia ibukina I tangiria ni kan ataia bwa a kanga bwaai ni mwakuri ao I tangiria ni reiakinna.

E kanga karekean am tiaientia ni kakorakora am animaki?

Mwaitin ae I tia n reiakinna taekan kanoan teuana te tieoti, e a riao riki mimiui. Iai au boutita aika bubura ni katetereaki ni maan aika uarereke riki ana mwakuri te kemikoro inanon aekakin tieoti; mwakurina ni kabane aikai a matao aroia. Teuana te tai are I kaotia nakoia n au kiraati n te nakoanibonga are I tia reirei iai. I kauringia bwa Christus titaetiu iaon te Tembora Square ao n tabeua n te LDS visitors’ tientia. Ibukin te titaetiu bon tamnein te aonaaba, ao taekana bon, “Aio bon te Tia Karibwai n bwaai ni kabane aikai!” Ma I kaotia n taekinna, katuka te boutita aio ibukin te titaetiu. Aaki tamaroa n aron korotamneian te aonaaba, ma E karaoa te tieoti n te kemetiri aio naba ao n atai ni kabane taekaaia!

E kanga am animaki ni buokiiko ni karekean am tiaientia?

Ngke I karaoa au kakae ao ngkai I anga te reirei n te tiaientia, au animaki e kakawaki nakoia ibukina I aki kona ni karekea bwaninin tamneina n akeana. N reiakinna e kanga tieoti ni mwakuri ma tiaki bukin tera ae ke ti mena n te aonaaba aei n tiku n aki rauaki.

Unimwaane
Hugo E. Martinez
Man te ltingaun

KATAURAOIKO NI KARAOAN TE BWAI TEUANA—AO IMWIINA KARAOIA

Katauraam ao karaoan Ana mwakuri te Uea e na bita maium.

Te tia reirei ngai n te tieminari inanon onoua te ririki. Ti kaitibo n te aoa 6:00. ni katoa ingabong ni mweengau i Puerto Rico. E kainnanao te mwakuri ae korakora ni katauraoi reirei ni katoabong, Te Moanibong nakon te Kanimabong. Ma I kukurei iai, ao e buokai ni karikirakea te tangira ae bati nakoia kairake n te Ekaretia.

NAKOMAI MA TE
NANO NI KAN REIREI.

I kunea bwa angiin te bwai ae a karekea ataein te reirei man te tieminari e boboto iaon aia katauraoi. Ngaia ae ngkana ko tangiria ni karekea te kabwaia ae bati man reirein te tieminari, I kaoko bwa ko na kama-tebwaia te reirei imwain te tai ao n iangoia raoi. Nakomai nakon Kristo ma te nano ae korakora ibukin te atatai. Nakomai nakon te tieminari ma te nanorinano ao te anua ae kukurei, n aron te ataei ae uarereke, ae tangiria n reirei n tainako. Katauraoi ko bwa ko aonga ni kona n tibwatibwa bwa kam aonga ni kona n reirei imarenami. Ao roko ma taian titiraki. Temanna te kairake, te kibu are e warekaki, ke te titiraki are e tabekia te tia reirei e kona ni kaekaa am titiraki.

Te kabanea n nakoraoi ni kaeti-eti n tain te kiraati ke te bowi n te

Ekaretia ngkana ko katauraoi ko karekei taeka aika kanamakinaki iroun te tamnei ake a roko kanga taian iango. Koroi, ao karaoi nanoia. Tarai booki aika tabu riki tabeua ke taetae n te maungatabu ni kabuta ke koroboki man ana maekatiin te Ekaretia iaon iango akanne. Iangoia ni kabonganai am iango ao am namakin ao n tauraoi n nako ni beku, ibukina bwa ngkana iai koaua aikai inanom, ao e na kabonganako te Uea ni buokiiia tabeman.

Imwiina, ngke I beku n taben te beretenti n te mition ma buu, I kunea bwa te timenari bon te bwai ni katauraoi ae tamaroa ibukin te mwakuri ni mitinare. Inanon ririki I a tia n noroa mwakan te euangkerio ae kamimi ni kakabwaiiia ataein te reirei n te tieminari aika a kakaonimaki. A tia ni kamwakuri reirei ake a reiakinaki iai inanon reirei aikanne nakon kakaewenako aika a kangaanga ni

KATAURAOI N TE ARO
BWA KO NA KONA N
TIBWATIBWA.

mauiua ao a tia n rinanon kangaanga, ao n tia n oki nakon ana waaki ni kakukurei te Ekaretia imwiin aia tai n aki kakaonimaki.

Ko rangin ni kakawaki iroun te Uea. Ko bon rangin ni kakawaki. Ana

mwakuri te kairake bon te katauraoi ibukin te mwakuri ni mitinare ao imwiina karaoan te mwakuri ni mitinare. Ngkai, ko riai n ota n anne ngkana ko teimatoa ni karaoa te mwakuri ni mitinare, ao ngkana ko teimatoa ni katauraoi, aio are e na kaungako ao ni kaira rikirakem n riki bwa ana mitinare te Uea. Ko aki kainnanao te ara ni mitinare iaon bwabwaam ni karaoa te mwakuri ni mitinare, ibukina bwa ko uota aran Iesu Kristo ao e na koreaki n taainako inanomi ibukin ami berita aika tabu.

E koaua naba anne n rongorongon te utu ao n te mwakuri n te tembora. Te katooto, n Aonon te Caribbean,

KO KONA NI
KARAOA AEI.

ike I beku iai, titeiki ake a kabonga-naia kairake bwa taan rabaku iaon rongorongon te utu e kakorakora riki aia batiенти kaain te ekaretia ni kakaie aara ibukin te mwakuri n te tembora ao karaoan te mwakuri n te tembora. Inanon teuana te titeiki iai 20 kairake aika a weteaki bwa taan rabaku iaon rongorongon utu inanon teuana te ririki imwain are a bon tau ibukin te mitinare. Ngke a kawariia kaain te ekaretia inanon mweengaia ni kaotai n aron karaoan rongorongon te

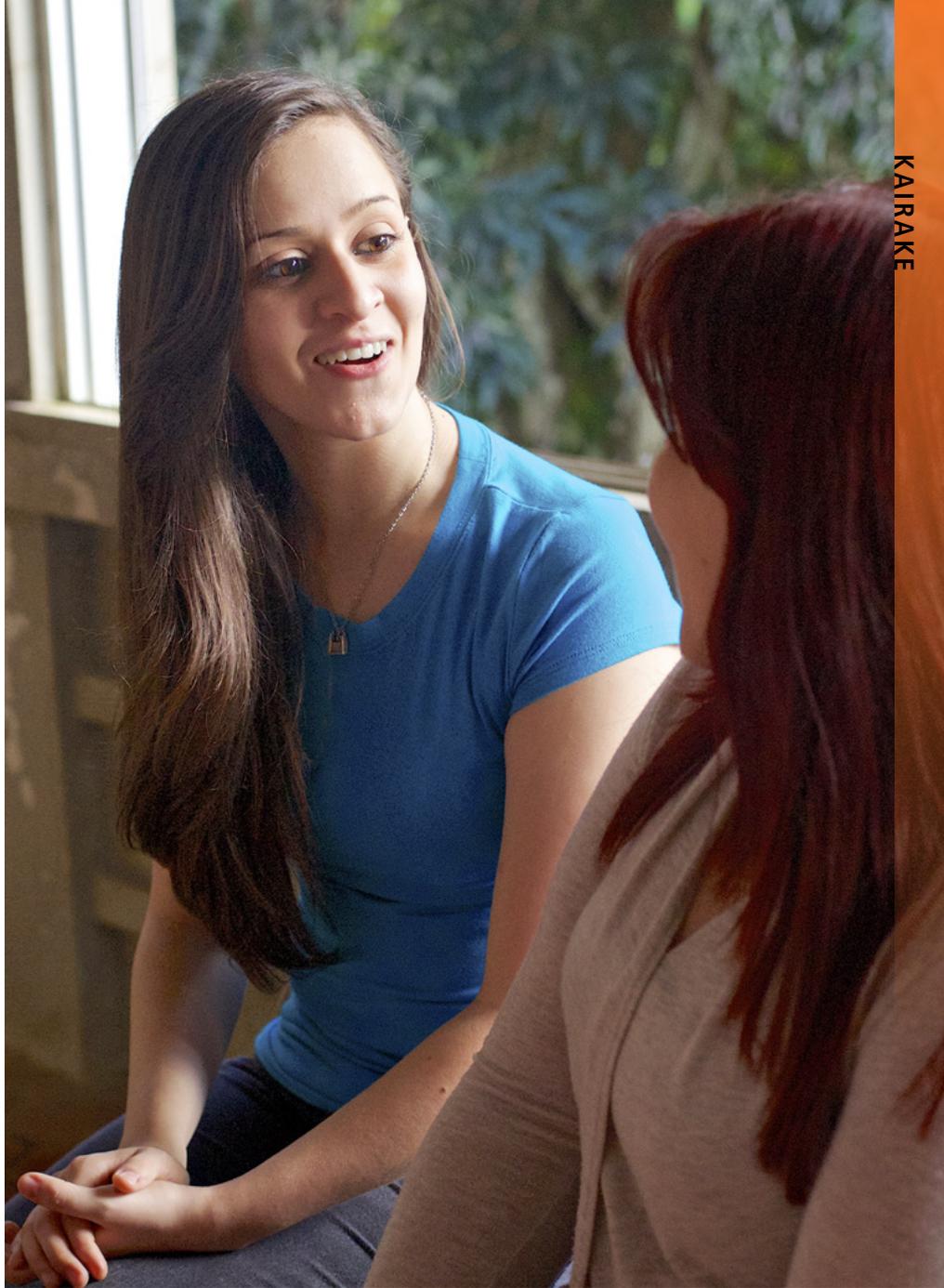
utu, a taetae nakoia aomata inanon kawaia man tuangia taekan rongorongon te utu ao te tembora. Anne bon te mwakuri ni mitinare!

Au kantaninga bwa ngkana a karaoi mwakuri ni mitinare, a ria n tia ni kaman namakina te Tamnei n te kawai ae korakora—te kantaninga bon inanon mweengaia, ma ngkana

E NA KAKABWAIKO
AO NI BITA MAIUM.

tiaki ikekei, ao n etina raoi ngke a karaoa te mitinare, rongorongon te utu, ao te mwakuri n te tembora. Ngkanne, ngke a rin inanon te tiente ni kataneiai ibukii mitinare, au kantaninga bwa akea mai ibuakoia ae tuangai, “I a tia n namakina te Tamnei n ae korakora riki ikai (inanon te tiente ni kataneiai ibukii mitinare) nakon ae I a tia n namakinna inanon maiu n taai aika nako.” A riai n tia n namakina Ana kairoro n ae korakora riki imwain anne.

E tangiriko te Uea. Ana babaire bon ibukin rongorongon te utu, tembora, ao mwakuri ni mitinare ni karaoaki iroumi. Iai iroum rabakaum ao te atatai. Ngkana ko tauraoi raoui, ko kona ni karaoa te mwakuri aei. E na kakabwaiako ao ni bita maium. ■

URINGA TE TIA KAMAIU

Iroun Eric B. Murdock

Ana Maekatin te Ekaretia

Ni katoa wiiki, ti kakabwaiaki n reken ara tai n ana te toa ao n ira te taro-mauri. Ni koauana, bon anne oina ngkai ti nako n taroauri n te Tabati. Ma ko ataia bwa bukin tera e rang kakaawaki te toa? Iai teuana te bwai ae ti berita bwa ti na kakaraoia are e na riki bwa te otenanti ae moan te kakaawaki n te Ekaretia: uringa Iesu Kristo.

Iangoia: uringan te Tia Kamaiu bon ngaia mwakoron te tataro n toa ae moan te kaka-waki. N taekan te tataro e taekinna bwa ti berita bwa “ti na aki toki n uringnga n

tainako” (D&C 20:77, 79), tiaki ti n te Tabati ma *n tainako*. Ngkai ti aki toki n uringa te Tia Kamaiu, maiura a na kaota Ana kainibaire ao ana reirei, ao ti na karekea n tainako te mwaaka ao ni kateimatoai bitaki inanon maiura.

E Kanga Uringakina Ni Buoka Temanna Te Ataeinimwane.

Te katoto, ngke ana anera te Atua e wetea Aramwa te teei bwa e na raira nanona, Aramwa e bwaka iaontano ao e aki kona n taetae ke ni mwaing inanon tabeua te bong. N te tai aei, e a taonaki n te nanokawaki n uringan ana bure, ma imwiina e “uringnga . . . ea tia n ongo n ana taetae ni burabeti tama [na] . . . ni kaineti ma rokon Iesu Kristo, Natin te Atua, are e na tiringaki ibukin buren te aonaaba.” Ao ngkanne, ngke au iango e iangoa raoi te koaua aio, I tang inanou: O Iesu, ngkoe Natin te Atua, nanoanngaai, ngkai I mena n te aro ae kanaanokawaki ae moan te mao, man otabwaniniaki n ana kabaebae te mate ae aki totoki. And now, behold, when I thought this, I could remember my pains no more” (Aramwa 36:17–19).

Ti uringan Kristo e kaira Aramwa bwa e na tataro ibukin te nanoanaga, kanakoa iangon te bure, kabebetea marakina, ao e buokia n raira nanona. N aron Aramwa, ti kona n anga i maiura nakon Kristo, ao ni karekea te kimwareirei are e reke man maiuakinan te euangkerio. Te waaki aei e moanaki man ara rinerine n uringa Iesu Kristo ao mwaakan ana Mwakuri ni Kamaiu.

*Kakabwaia aika a korakora
a roko ngkana ti uringa Iesu
Kristo rinanon anaakin te toa.*

KAMATAATA N TE KOROTAVINEI
IROUN KEVIN KEELE

AIKAI RIKI NIMAUA KAKABWAIA AKE A REKE MAN
KAWAKINAN ARA BERITA BWA TI NA URINGA N
TAINAKO TE TIA KAMAIU.

1. Tamneina E na Memena Iroua

Ngkana ti ana te toa n te Tabati, ko kauringaki n te berita are, ngkana ko uringa Kristo, kawakin Ana tua nako, ao ni katoka Arana iaom, e na memena iroum Tamneina n tainako. Bukina ti maeka nte aonaaba ae kaonaki n taian kakaewenako, e rang bebeete bwa kona kamaunaaki. Ma ngkana iai iroum te Tamnei ae Raoiroi, “man mwaakan te Tamnei ae Raoiroi ko na atai koauan bwaai ni kabane.” (Moroni 10:5). Tamnein te Uea e kona n riki bwa kairam ao ni kaka-bwaiako ni kawaim, kaetieti, ao katanam.

2. E Kona n Anganiira te Korakora ni Kaitara te Kariiri.

Ara kabanea n tamaroa ao otangara ae matoa ni kaitara te kariiri bon ara onimaki iroun Iesu Kristo (tara Aramwa 37:33). Ngkai ti kabotoa ara iango iaon Kristo, ti kona n atai ana kewe Tatan ao ni kinai ana kamwane are e na keweira iai. Ibukin ngkai Iesu e kaitarai karirii ma e aki konaaki iai, ti kona ni katan irouna ngkana ti kaitarai karirii. Nibwaai e reirei bwa naake a “taua ni kamatoa [ana taeka te Atua] ao a na bon aki mamate; ao a na aki rootaki ni korakoran kanoan ana kainikatebe teuare e buakaka ma ni kama-takiaki nakon te mate” (1 Nibwaai 15:24). Ngkai ti uringa te Tia Kamaiu ao Ana reirei, E kona n tabekiira rake ao ni kakorakoraira ni kaitara te karirii.

3. Ana Banna ni Katooto E na Kairiira

Iesu e aki tii tuangiira kawaira ae tina nako iai ni karekea te maiu are akea tokina; E kaira te kawai. E taku, “Boni ngai te kawai, ao te koaua, ao te maiu” (Ioane 14:6). Kristo bon ara banna ni katoto ae kororaoi. Inanon Ana tai n reirei ni maiuna n rabwata, Iesu e reirei ao e anga te banna ni katoto n te tangira, nimamannei, tataonannano, ao tatangira. E kabanea Ana tai n reirei, beku, ao n tangiriia tabeman.

Ni bwaai ni kabane ake E karaoi, E ongotaeka nakon Tamana (tara Ioane 5:30). Ni bwaai ni kabane, te Tia Kamaiu e katea te

NI KAKAEAN RIKI TAEKAN RONGORONGON TE TOA

N reiakina riki taekan te Tia Kamaiu ao te toa, ko kona ni wareka:

- *Jeffrey R. Holland, “This Do in Remembrance of Me,” Ensign, Nov. 1995, 67.*
- *Cheryl A. Esplin, “The Sacrament— a Renewal for the Soul,” Riona, Nov. 2014, 12.*

banna are ti riai ni maiuakinna, ao E kaoira ni kabane bwa ti na ira Ana banna ni katooto.

Ngkana ko kunea bwa ko aki ataia bwa ko na nakea ke tera ae ko na karaoia, uringa te Tia Kamaiu. E taetae Iesu Kristo, “Otan te aba Ngai: ane irai ao e na bon aki nakonako n te roo, ma e na kare-kea te oota ni kamaiu” (Ioane 8:12).

4. E Kona ni Buokiira Ni Buokiia Tabeman

Iesu n tainako e karimoa moa kainnanoia tabeman nakon kainnanona. E “nakonako ni karaoa ae raoroi” (Makuri 10:38). E kamarurungia aoraki ao e buokiia naake irarikina. Ngkana ti uringa Iesu, ti uringa te mwakuri n akoi are e kabwarabwara Ni maiuna. Ti uringa naba bwa E a tia n tuangiira bwa ti na beku Ibukina ni buokiia tabeman. “Ngkana kam beku ibukiia raomi ao kam bon beku naba iroun Atuami” (Motiaea 2:17).

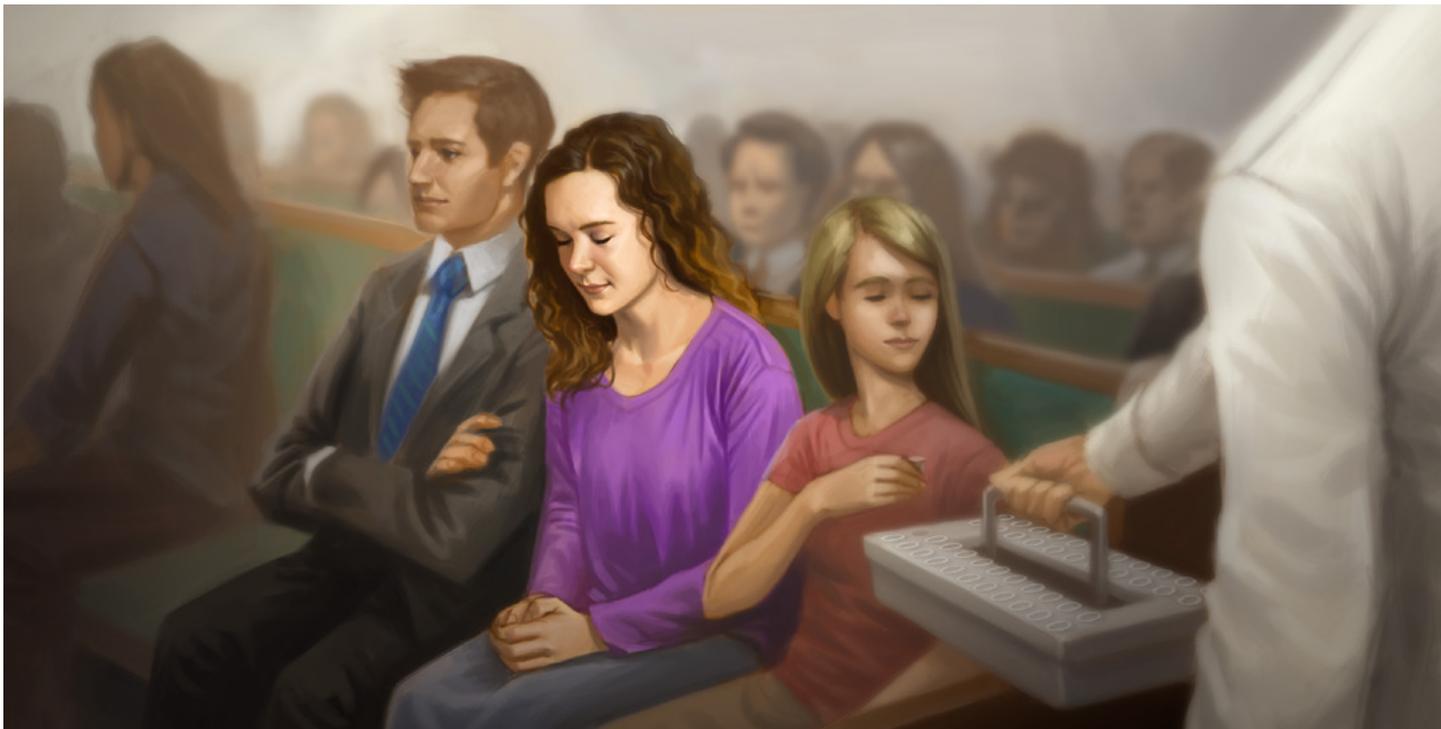
Te Uea e buokiiko ni kinaia naake irarikimi ake a kona ni kabongana ami ibuobuoki. Kam na kairaki naba n aromi ni kona ni buokiia tabeman n ae tamaroa. Maiumi a na kakukurei riki ao ni kakororaoki ngkai ko anga ae uarereke ao te mwakuri n akoi ae beebete. Buokakia tabeman e na uota namakinan te rau ao te kukurei inanon maiumi.

5. Ti Kona n Rairi Nanora

Ti na bane n aki kororaoi ni kawakinan tuua, riki ngkana ti kabane nanora ni kataia, ma bukin maiun ao ana mition Iesu Kristo, iai te kawai n oki.

Uringakin Iesu e kauringiira n te bwaintangira n te rairannano are e anga rinanon Ana Mwakuri ni Kamaiu. Iesu e kaoira ni kabane bwa ti na rairinanora, ao ti na karekea te kimwareirei ngkai ti rairannano man te bure ao ni nako Ina. Ngkana iai inanora te nano ae korakora ni kan bitaki ao ni kawakin tua, te Uea e berita bwa ane e raira nanona man ana bure ao e na kabwaraaki, ao e taekinna te Uea bwa e na aki manga uringii, “e berita bwa ane e raira nanona man ana bure ao e na kabwaraaki, ao e taekinna te Uea bwa e na aki manga uringii” (D&C 58:42).

Ngkai ko ana te toa, ko kamatoa ni bairea bwa ko na uringa n tainako te Tia Kamaiu. Mwaitin riki kawakinan Kristo n am iango, mwaitin riki are E na kairiko ao e na kaetiko bwa kona roko ni bwaninin am konabwai. Uringa n tainako te Tia Kamaiu ao ko na kakabwaiaki inanon maium. ■

KAWAKINA AU TABATI

Iroun Mackenzie Brown

Irimwi! I kawaekoakoai ni karina kunnikaiu ae tararaoi, n anaa kabae-an irau, ni butinako nakon te taromauri, katea au kaa, ao ni kawaekoai n rinnako. Whew! I kunea te kaintekateka n te tabo n taetae ngkai e teirake te bitiohi ni waakina te bootaki n toa.

N na I taetae naba n te Tabati anne, ngaia are I kawaekoai n tarai baike I korei ibukin au taetae, ni kakoaua raoi bwa akea te bwai teuana ae I mwani-nga. Imwaaan ae I taraia, taraan ae e a bwara te bootaki n toa, ao I a nako ni kaea te Reirei n Tabati. Te tokanikai riki teuana n te toa!

Ma bon te tokanikai raoi?

N te wiiki are imwiina I moanna ni miimi. N roko n te Tabati are imwiina, ao ngkai I tekateka n te bootaki n

toa, n iangoia bwa tera nanon te toa nakoiu, n te tai ae waeko ao e kaoti te iango teuana: I motinnanoia ni katoa wiiki bwa N na ururinga Iesu Kristo n taai nako, ma N na kanga n taua raoi ma nanou ni karaoa anne?

I tangiria ni bitaki, ngaia are I iangoia bwa N na karaoa au babaire ni katoa wiiki.

- N te wiiki anne, N na kabanea au tai n iangoa kateiu ao ni bubuti kabwaraan au bure. N na kakoaua raoi bwa N na moantaai n roroko n taromauri bwa I aonga n ongongora nakon te kuna ni kamaanene ao n namakina te Tamnei.
- N tain te toa, N na ururinga Iesu Kristo ao ana Mwakuri ni Kamaiu. N na tataromwaaka n rinanon te bwai

ae I karaoia ae eti ao ae e bure. N na bon titirakinai, “te Uea, tera ae I kabwaka iai?” (taraa Mataio 16:24).

- Ni katoa bong imwiin te toa, N na bae n tataro ibukin buokau ni kanakoraoa arou ao n uringa Kristo.

Ngkai I iriira te bwai are I baireia, I rikirake n tangira te toa! I tangiria n tataro nakon te Tama are i Karawa ao ni marooro ma Ngaia ibukin maiu. N aki tabe ma aron kateiu n te wiiki ae nako, I kakaitau n taainako ibukin ana Mwakuri ni Kamaiu Iesu Kristo ao te tai ni bitaki ao n tamaroaro riki. Ngkai I reiakinna bwa te toa tiaki tii ibukin te Tabati; bon ibukin *ae katoa* bong.

E maeka te tia korokaraki i Utah, USA.

E BIRIAITUA ANA IANGO?

“Ko a tia ni kabanea am iango ae korakora ibukin te Tia Kamaiu ao Ana anga karea ni kaboomwi ibukim ngke ko bubuti bwa ko na katauraoa, ni kakabwaia, ke ni kabuta te toa?”

Unimwane M. Russell Ballard man te Kooram n Abotoro n te Tengaun ma Uoman,

(“Te Roro ae Kakannato ibukiia Ikawai aika a Tuai n lein.”

Riaona, Meei 2015, 68.)

Reirei bwa Ko na Riki bwa TE OTA NAKON TE AONAABA

Iroun Victor de Jesus Cruz Vargas

I bungiaiki n te Dominican Republic ao I ikawairake inanon te Ekaretia. I ikawairake ibuakoia taan kairiiri aika korakora ka e a kataia ni buokai n toua te kawai ae eti. I mii bwa I karaoa au mition ao I buokiia aomata.

Ibukina bwa tamau a mwaing nakon te United States bwa a na kataia ni kakaea te maiu ae tamaroa riki ibukira, tinau e kaikawaia mwaneu ao ngai n tii ngaia. N tabetai I namakina te maroa, ma I bon aki kona n taekina ibukina bwa I aki kona n taekina au kanganga inanon maiu ma au mataniwi n te Ekaretia.

Ngke ti mwaing nakon te United States, a waaki kataakiu aika korakora. Ti iriira te mwaanga ae uarereke ao iai au mataniwi aika korakora ake a tangira ni buokai, ma raraou n te reirei a kataia ni katikai nako man kawain te euangkerio. Ma e ngae n anne, I a taetae nakon tinau n aro aika aki riai ao n angiin te tai I aki ongora n ana reirei.

I nanako n taromaui ni katoa Tabati, ma bon akea nanou ni kan nako, ao I aki ataia ngkana I kan nako ni mitinare.

N te moaningabong teuana, I kauka Ana Boki Moomon, ao ea bon uki naba nakon te iteraniba are e mena iai au kibu ae I tatangiria, 3 Nibwaai 12:14–16:

“E koaua, e koaua ae tuangkami, I rinei ngkami bwa ootaia te botanaomata aio. Te kaawa ae bubura ae kateaki iaon te tabuki e bon aki kona n raba.

“Nooria, a aki kaura te taura te bae aomata ma ni kakia iaan te bwaketi? Tiaki, ma a katoka i aoni nnena, ao e anga ootana nakoia ake a mena n te bata;

“Ngaia are kaotai ami taura imataia te botanaomata aio, bwa a na noori ami mwakuri aika a raraoi ma ni karaoiroa Tamami are i karawa iai.”

E anganai te kimwareirei ae bati ni wareka aio bukina bwa e buokai ni kauringai te bwai are I reiaikina n te tieminari ao tamaroan ana babaire Tamara. Ngaia are I a baireia bwa N na riki bwa te ota nakon te aonaaba.

I kaoiia uoman ai tariu nakon te Ekaretia. Temanna e aki bati ni kakaonimaki, ao e aki roroko. Are temanna bon tiaki kain te Ekaretia, ao I a kona ni bwabetioia.

Teuana te ririki imwiina e a roko te wewe-te nakoiu bwa N na mwakuri i California, USA. Ngke I mwakuri, I nooria ae akea te nanououa bwa bon aio ana euangkerio ni koaua Iesu Kristo. Ngke I buokiia aomata, au koaua e a ririkirake riki, ao ni katoa tai are I wareki koroboki aika a tabu, I aki toki n taekina te kibu are n 3 Nibwaai ni matenikuna n riki bwa te ota nakon te aonaaba. ■

Te tia korokaraki e maeka i Dominican Republic.

N Aki Tabe Bwa Antai Ngkoe

Iroun Linda Davies

E boboto i aon te karaki ae koaua

“O tiaki,” e iango Andi. “Tera ae na riki ngkai I aki kabaeaki ma au utu?”

“E rangin n tikiraoi,” e taku Titita Long. “Iai riki?”

“A kona utu n ikotaki n aki toki ngkana a kabaeaki inanon te tembora,” e reitia Allison.

“Ma tiaki au utu,” e iango Andi. “A tuai kabeaki Mom ao Dad n te tembora!” E aki maan ao e ura moana, ao e moanna ni wanako ran ni mata mai matana.

“Iai am kanganga, Andi?” e titiraki Titita Long.

“Eng,” e taku ma wawanakon ngakona, ni kataia n aki tang. Ma e kona n namakina bukibukin buroona ni karokoa banen te reirei.

Ngai natin te Atua, ao e kanako-maiiai” (Aia Boki n Anene Ataei, 2).

“I taraa n raoiroi,” E iango Andi ngke e waekoa n taraa te tirotaam. E bwaina ana kunnikai ae mamate nanona iai ae uraura. E tangiria n tainako ni bwaina ana kunnikai ae te kabanea n tikiraoi n te Tabati. E biri rikaaki n nako ni kaingabong.

E a tibwa kabanea kanana Andi ngke aia kaa ana utu Reeder e katangi bu man te kawai. “Tiabo, Mom! Tiabo, Dad!” E taku Andi, ni kitiniia ngke e biri n otinaki man te mataraoa.

E ngae ngke Mom ao Dad tiaki kaain te Ekaretia, a kaunga Andi bwa e na nakon te taromauri ni katoa wiiki. A tia ana utu Reeder ni ka kabwaka n te kaa e kuri katoa Tabati man te tai are bwabetitoaki iai ao ni kamatoaki Andi e tangira aron aia mwakuri ana utu Reeder ni karaoia bwa e na namakina te

butimwaeaki ao te tangira n tainako.

Imwiin te bootaki n toa bon te tai ibukin te Moanrinan. Andi e tangiria ni ira ana kiraati te Tari ao Titita Long n te Moanrinan ae 8, 9, 10, ke 11 aia ririki. A rangin n akoi te Tari ao Titita Long, ao aia reirei bon kabanea n tamaroa n tainako.

“N te bong aei ao ti nang taekin rongorongon tembora,” E taku Titita Long. “Tera bwaai tabeua aika ti atai ibukin te tembora?”

E ata te kaeka teuana Andi: “Ti kona ni karaoi bwabetito n te tembora.” E rangin n ingainga nanona n te bwai anne bukina bwa ni katoa ririki ao e karaoa mwanangana te ataeinnaine n ana uoote nakon te tembora ni karaoi bwabetito. E aki maan ao e a kona ni karaoia naba Andi!

“E rangin n tikiraoi, Andi. Tera riki ae ti ataia?”

“Ko kona ni mareaki n te tembora,” e taku raoraon Andi ae Allison.

Ngke e a bane te reirei, E teka-teka Titita Long irarikin Andi ao ni katokaa baina iaona. “Tera te bwai ae e riki?” e titiraki.

“N na aki ikotaki ma mom ao dad n aki toki,” e taku Andi. “A tuai mare n te tembora. Antai ae n na ikotaki ma ngaia imwiin ae I mate? E na kona Tamau are i Karawa n teimatoa n tangirai ngkana tiaki kaain te ekaretia au karo?”

Titita Long e kamwataua taraakin matan Andi. “N aki tabe bwa antai ngkoe ao akea te kangaanga ngkana a tia n roko am utu n te tembora ke a tuai, ko bon teimatoa n riki

bwa ana utu te Tama are i Karawa. Ko kona n tiku ni kaan nako Ina ao n riki bwa te banna ni katooto nakoia tabeman. E tangiriko, e kairiko, ao e kamanoko, n tainako, ni bwaai ni kabane. E tangiria ni kakabwaiako ma am utu. Nkgoe bon natin te Atua, Andi.”

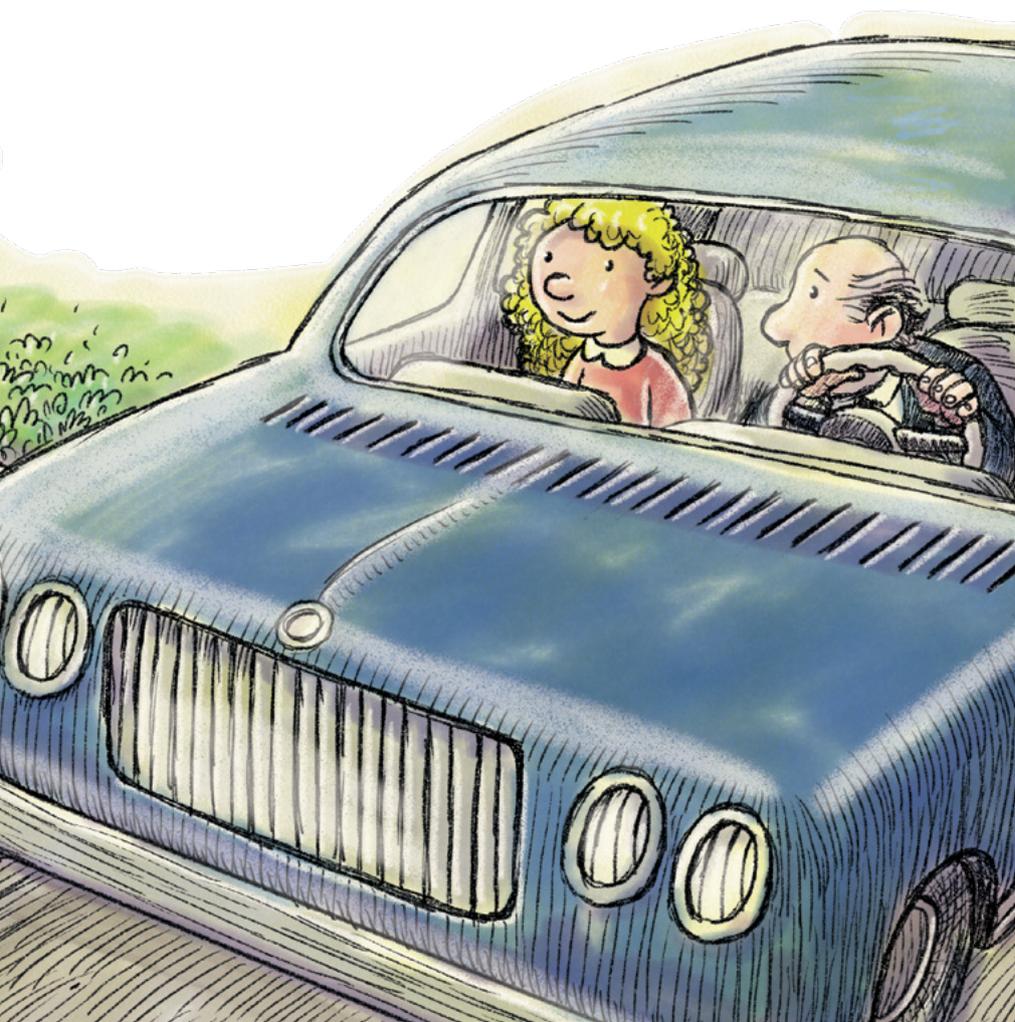
N te tai anne ao buroon Andi e moanna n namakina te kuku-rei teutana, ao te bukibuki e toki. Ngkai e a kaonaki nanona n te tangira. E ata te bwai are e a tia n taekinna ana tia reirei bwa e koaua. ■

E maeka te tia korokaraki i Utah, USA.

TERA AE KO KONA NI KARAOIA?

Tera ae ko na karaoia ngkana te karo ke temanna man am utu aki tangiria ni kan riki bwa kaain te Ekaretia?

- Uringnga bwa a inaomata n rinerine ao e tangiriria te Tama are i Karawa.
- Kaotia nakoia bwa ko tangiriria.
- Riki bwa te banna ni katooto ae tamaroa ngkoe nakoia man maiuakinan te euangkerio.
- Uring bwaai ni kabane aika tamaroa ibukia.
- Tataro bwa e na buokia te Tama are i Karawa n namakina Ana tangira ao ni kairiria nakon te Ekaretia.

Clarence ni kaitara ma te Tiambion

Iroun Lori Fuller

Ana Maekatin te Ekaretia

E boboto i aon te karaki ae koaua

Etaratara Clarence man te winto Engke a nang rororake nakon te uaabu. A beibeiti taian booti n te ran imoan taian auti ao taian titoa. Copenhagen, Denmark, bon te tabo ae koro babantona ae onrake n taian bwaareti, auti aika bubura, ao taian bwaake. E bon rang kao-koro ma ana kaawa ni mweengan Clarence i Utah, USA. E kona n iangoi kawai aika barekareka ngke e kakabo birimwaaka iai ngke te ataenimwaane. Ngkai e a kaaina ana tiim ni biri te United States, ao ningabong e na kaitaraa te tia biri

ae rangi n ataaki mai i Denmark n te kabo birimwaaka ae kakannato.

E tei te kaa n te umwantabu ae uarereke ike e a kaman waakinaki iai karaoan te taromauri.

Ngkai e kataia n rinnako Clarence n ae e na aki nooraki n te rinan are mai buki, temanna te mitinare ae tekateka n te tabo n taetae e kinaa man te kaongora are e nako n te niuti ibukin te kabo birimwaaka niingabong. Te beretienti n te mwaa-nga e tuanga Clarence bwa e na teirake n taetae.

Imwiin ngke e tia n taekina bukin rokona Clarence, e teirake te ataenimwaane ao ni katea baina. “Am iango ko na kona aon te

tiambion mai Denmark?” e titiraki.

E aki koaua raoi Clarence bwa tera ae e na taekinna. Te tia biri mai Denmark *iai* tamaroan ana tai n te biri ae abwabwakai n te ririki anne.

“Eng e kona,” e taku temanna te mitinare imwaa-in ae kaeka Clarence. “Ibukina e maiuakina Tuan te Mauri.” E kauka ana boki aika tabu nakon Doctrine ao Covenants 89. E wareka te berita bwa naake a kawakina Tuan te Mauri “a na kona ni biri ao n aki kua ao ni kona n nakonako ao n aki bwaka” (kibuna 20).

Tera ae e kona n taekinna Clarence? *E* ataa Tuan te Mauri bwa e koaua. Ao ngke te ataeni ngaia e berita bwa e na kawakinna n

ANA RINERINE CLARENCE

Clarence F. Robison e ira te kabobirimwaaka n 1948 n te Orimbiki n te Tiamwa ao e riki bwa te kouti ae kakannato n te biri ibukin te kuura. Ngke e kairake, e berita bwa e na teimatoa ni kawakina Tuan te Mauri. E ataia bwa aei e na aki anganna te moanna n ana kabobirimwaaka ni kabane. Ma e ataia bwa te Tama are i Karawa e kona ni buokia ni karaoa ana kabanea ni konaa ngkana e itiaki ao n tau ao n iai ana onimaki.

tainako. Ma anne n tii ngaia tiaki nanona bwa e nang moanna naba n te kabobirimwaaka aei. Karekean te moanna e kainnanao naba te katanaii ao te konabwai. Ngke e kitana te taromaui Clarence, e iango, “Eng, e aoria bwa akea man te mwaa-nga n te aro ae e na mena n te biri ningabong.”

N te tairiki are imwiina ngkai e tabe Clarence ni kaabuea rabwatana ibukin te kabobirimwaaka, e tararake ao e nooria uoman mitinare ma kurubu n ataenimwaane n te roro ae 17 te ririki. Ngaia *a bon* roko!

Ngke a uakaan, temanna te mitinare e wirikiriki nakon Clarence, “Ngkana ko a tia ni bibiri inanon maium, ko riai ni biri n te tairiki aei.” Angia ataenimwaane tiaki kaain te Ekaretia ma a roko ma raoraoia n nooria ngkana e koaua Tuan te Mauri.

E raraoma Clarence. N te kabobirimwaaka aei, ana kabanea n tamaroa e bae n aki tau. Ma e biri ibukin reirein ana euangkerio Iesu Kristo. E *bon riai* ni moanna. E bon tui man tatataro mai imwaina ibukin moannana, ma e kunea te ruu ae akea kaaina ae e kona n tataro iai.

E tataro, “te Tama are i Karawa, I ataa Tuan te Mauri bwa e koaua, ao I bon tuai man urua. Taiaoka kakabwaii bwa N na anganaki te tokanikai n te kabobirimwaaka aei.” Ngke e a rianna nakon te rain ni kabobirimwaaka, e ataia bwa te Tama are i karawa e ongo ana tataro. E onimakina Ana Kantaniga Tamara are i Karawa.

Te tairiki anne e boni kakarau ao ni bokaboka. Ngkai e moana ana kabobirimwaaka Clarence, e taraa n ae kanga e a tia n biri ni maaire aikai. E birimwaaka aron biria taan

biri, ao te tiambion mai Denmark e rimoa. Ma ngke e kabanea te kateniua n raaun Clarence, n te tai ae waekoa e aikoa kona ni kua. E a moanna ni birimwaaka birina, ao akea marakina. Ngkai e a kawaekoa riki teutana e teimatoa n akea marakina. E a rimoan te tiambion mai Denmark ao *e teimatoa* ni birimwaaka riki.

Ngkai e nang roko ni banen te raaun Clarence, e takarua ana kouti, “Karaaurau! Ko na bon aki kona ni karekea te korakora n roko n tokin te rain!” Ma e ataia Clarence e kona ni kateimatoa birina. Ao ngke e a tia ni kabobirimwaaka, e riaoan 50 te iaati (46 te miita) n rimoan te tia biri mai Denmark. E ataia ae e moanna ibukina bwa e a tia ni kaekaaki ana tataro iroun te Tama are i Karawa ao ibukina bwa e koaua Tuan te Mauri. ■

Rao ao Onimaki

Iroun Melissa Hart, Utah, USA

Mauri!
Ngai Ivana.

I maeka i Bogotá,
Colombia, ao I tei n
ninikoria ngkana I tibwa
te euangkerio ma
raraou ao au utu.

*I ira te reirei ni Katorika ibukiia aine.
Tabeua au koaua a kaokoro ma raou
n reirei ao taan reirei, ma a karineai,
ao I karineia. A kan ata taekan au aro,
ao I titibwaia ma ngaia! Aio ngai ma
raraou ae Luisa.*

Te tia reirei e titiraki ngkana ti kakoaua are a kakoaua Katorika. I tuangnga bwa I kakoaua Iesu Kristo. I maroroakina naba ana Boki Moomon, te Baibara, ao Doctrine ao Covenants.

Tamau bon tiaki kain te Ekaretia, ma e roroko nakon waaki ni kakukurei n te Elkaretia. I kakanikoa bwa ngaia te "Moomon-Katorika" (Catholic-Mormon).

Ti nakon te maungatabu ni kabuta n te kaawa ae Salt Lake ao n ongora ngke e taetae Beretitenti Monson. Ana taeka a bon rang tamaroa, ao a reirei taekan te euangkerio.

I kaa temanna raraou bwa e na ira au bwabetito ao e roko! I kukurei bwa I kona n tibwaua te namakin anne ma ngaia.

Te Tembora are i Bogotá Colombia Temple e rang tikiraoi. I tangiria n rin inanona n te bong teuana bwa I aonga n reiakina riki taekan te euangkerio. Raraou ae Laura e irai.

ANA IANGO IVANA N TEI N NINIKORIA

Wiingare ao tibwa rongorongon te ekaretia ao koroboki aika a tabu ma tabeman.

Ira te Taromaui ni katoa Tabati.

Karaoa bootakin te utu n te tairiki.

Kataia ni wareki koroboki aika tabu ni katoabong.

Iroun Unimwaane
M. Russell Ballard

Man te Kooram
n Abotoro n te
Tengaun ma Uoman

A kanga mitinare ni weteaki?

Te moan, am bitiobi ao
am beretitenti n te titeiki
e na intawiuniko.

Imwiina, temanna mairouia
Abotoro n te Tengaun ma
Uoman e noora tamneim
ao rongorongu ibukim iaon
ana tikuriin am kaombiuta.

Ana taraa nanon matam.

Ngkannre, man mwakaan Tamnein te Uea,
a rinea am tabo nakon teuana mai ibuakon
ana tabo te Ekaretia aika 409.

Man "The Greatest Generation of Young Adults," Riaona,
Meei 2015, 67-70.

KOONA IBUKIN TE TITIRAKI

Ngkana a kakauntaeka tinau ma tamau, I rang namakina te raraoma ao n nanokawaki. Tera ae I Kona ni Karaoia?

Ko Kona n Tataro nakon te Tama are i Karawa Anne ae karikai n taai nako bwa n na namakina te marurung riki.
Hayden H., ana ririki 6, Alberta, Candada

Ko kona ni karaoa am tataro ni buoka tinam ao tamam n aia kangaanga ao ni katangitangi tabeua anenen te Ekaretia bwa ko aonga n namakina riki te marurung.
Addison S., ana ririki 10, Washington, USA

Ni karaoa bwa a na kukurei N na karakin nakoia karaki aika kangaare ao n tuangiia bwa e uara te reirei. Ngke a moana ngarengareia, I namakina te Tamnei ae Raoiroi n tuangai ae I karaoa te bwai ae eti.
Elena M., ana ririki 12, California, USA

Ngai ma mwaaneu ao tariiu ti nakon ara ruu ao ni kakauongo nakon te Kuaea n te Tabaenako. E a tia aei ni buokiira n namakina te rau.
Ben M., age 11, Brisbane, Australia

N na tataro nakon te Tama are i Karawa ao ni Butiia bwa e na buokiia au karo ngkana a kauntaeka bwa a aonga n namakina te Tamnei ao ni katoki aia kangaanga.
Ethan M., ana ririki 11, California, USA

Max: N na inga nakoia ao n aneana nakoia anenen te Moanrinan ni kaunringiia taekan Iesu.

Gabe: Karaoa are a na kukurei riki iai am karo man korean tamneia am utu i karawa.

Max ao Gabe C., aia ririki 6 ao 10, Kochi, Inria

TE TITIRAKI ARE IMWIINA

.....
"N na kanga n ataia ngkana I a ikawai ni moana te aki mamatam?"

Iai am taeka n reirei n aei? Kanakoa am kaeka nakoira ao te tamnei imwaain Turai 31, 2016. Kanakoi iaon te rain n te liahona.lds.org ke imeeri nakoira nakon liahona@ldschurch.org. (Kamena te "Koono ibukin titiraki" n te tabo n titiraki.) Uringnga ni karina aia kariaia am karo!

Kaaben Moronaai E bon Ninikoria

Kaaben Moronaai e kaira aia taanga ni buaka Nibwaite. E rang tangiria n ongotaeka nakon Tamana are i Karawa. E buokiia Nibwaite ni kaaitaraia Remwanaite. E kauringiia ana kakabwaia Tamara are i Karawa. E kauringiia inaomataia ao aia utu bwa a aonga n ninikoria.

A mwaiti ataein te reirei aika a kabonganai taeka aika bubuaka are I aki mwengaraoi iai. Ngai ma tinau ti tataro ni bubuti ibukin te nini-koria ao n ataakin bwaai ake ti na karaoi aika a tamaroa. Te bong are imwiina ngke a moana kabonga-naan taetae akanne, I taetae ma te riai n taku, "taiaoka tai kabonganai taeka akanne. I aki mweengaraoi iai." A taku, "Ngaia, kabwara te bure." I namakina te kuku-rei inanou, ao I kukurei bwa I ataiia bwa Tamau are i Karawa e na buokai ngkana I bubuti buokau.

Bella T., ana ririki 10, Virginia, USA

Grant L., ana ririki 10, Florida, USA

KAMATATA N TE TAMINEIROUN JARED BECKSTRAND

Korea, rukumma, ao kawakina te kaati ni kakaewenako aei!

I Kona n Ninikoria!

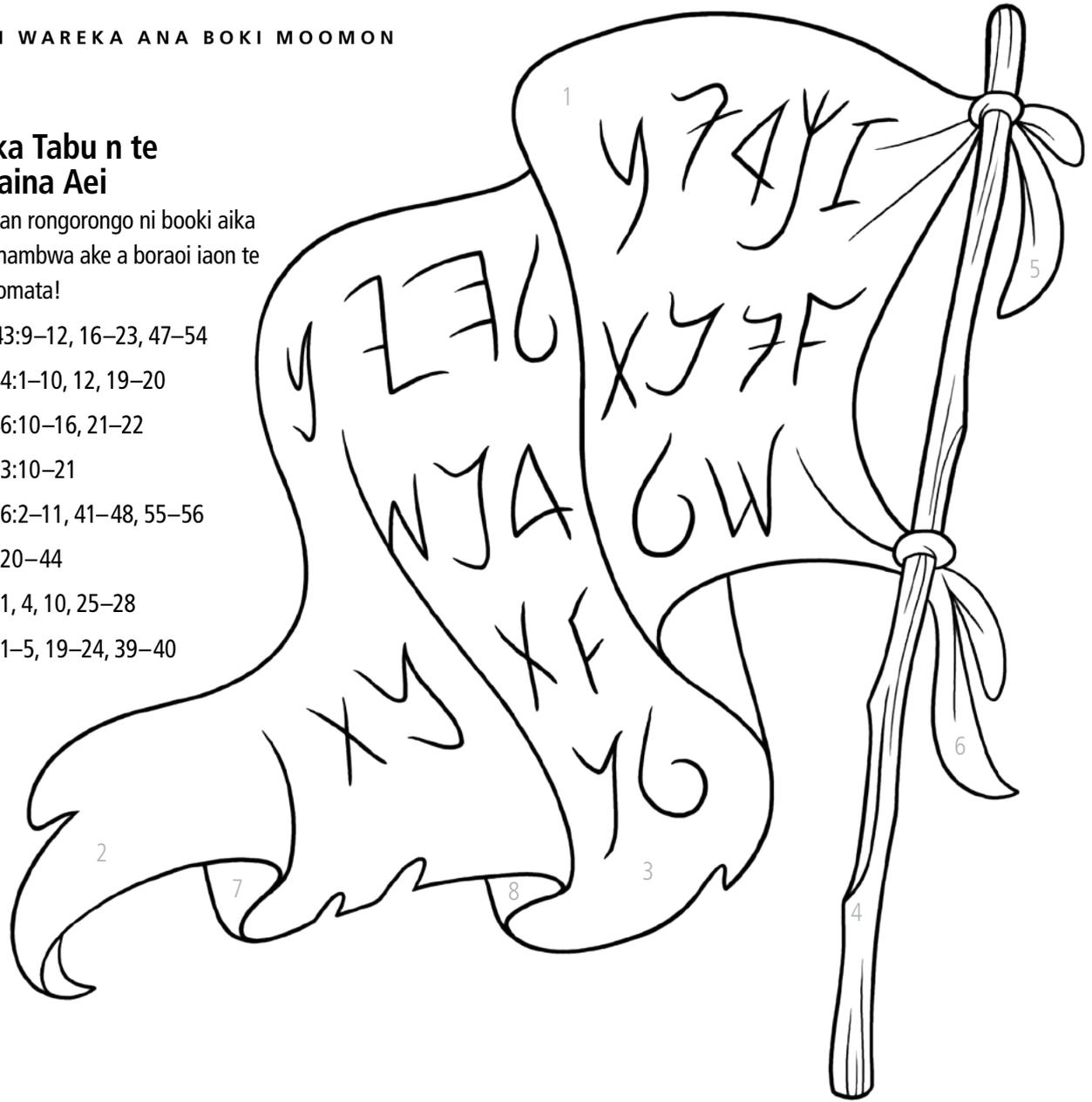
- Kamatenanoa Aramwa 48:11–12. Wareka kibu 17 naba!
- Buoka temanna are e raraoma ke maaku n ninikoria. Tibwa am kakoaua iroun Tamara are i Karwa nakoia.
- Taratarai mwakoro 31–33 ao 35 man Karaki man Ana Boki Moomon n scripturestories.lds.org.
- I kaewenakoai nakon . . .

KAABEN MORONAAI

Booki Aika Tabu n te Namwakaina Aei

Imwiin warekan rongorongon ni booki aika tabu, karanii nambwa ake a boraai iaon te buraeki n inaomata!

- 1 Aramwa 43:9–12, 16–23, 47–54
- 2 Aramwa 44:1–10, 12, 19–20
- 3 Aramwa 46:10–16, 21–22
- 4 Aramwa 53:10–21
- 5 Aramwa 56:2–11, 41–48, 55–56
- 6 Ereman 5:20–44
- 7 Ereman 8:1, 4, 10, 25–28
- 8 Ereman 9:1–5, 19–24, 39–40

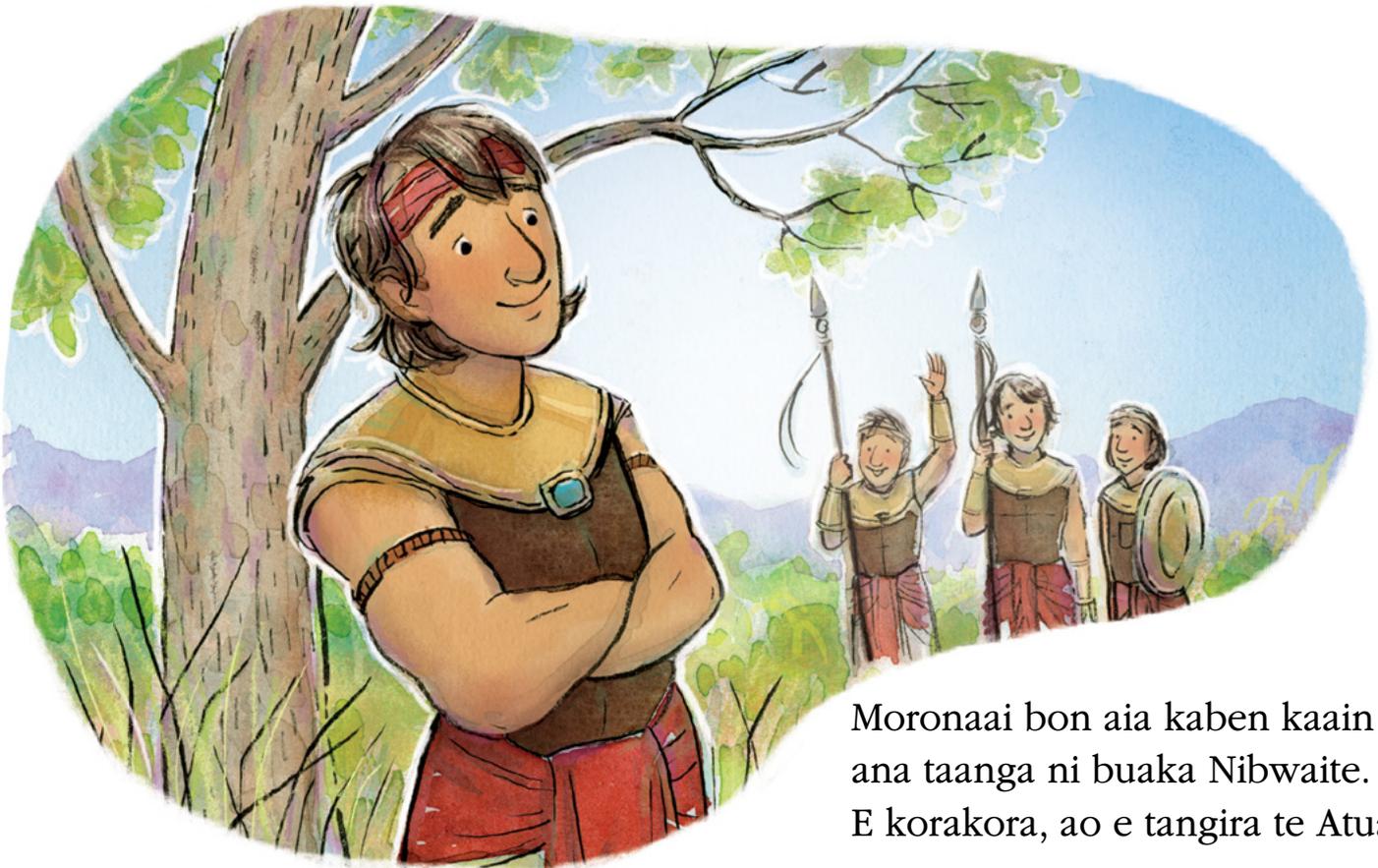
Te Buraeki n Inaomata

Moronaai e kaira aia tanganibuaka Nibwaite ni kaitaraia Reimwanaite ni katana mweengaia ao aia utu. Te Mataniwi ae Moronaai e karaoa te “buraeki n inaomata” man ana kabaraaki. E korea te rongorongon ae e onoti ni kauringia Nibwaite bwa tera ae a buaka ibukina: “Kauringan Atuara, ara aro, ma inaomatara, ma ara rau, buura, ma natira” (Aramwa 46:12). Wareka riki taekana n te iteraniba 76. Ao tarai riki wareware tabeua ake a kakaewenako n te kaongora are imwiina! ■

KAMATAATA NI TE KOROTAWINEI IROUNI JARED BECKSTRAND, RONGORONGON MAIROUN TE MATANIWI AE MORONAAI E KATEA IETA TE BURAEKI NI INAOMATA, IROUN ARNOLD FRIBERG

Ana Buraeki Kaaben Moronaai

N te taina iai te uea ae buakaka.
E tangiria n tautaeka iaoia ana
aomata Nibwaai.

Moronaai bon aia kaben kaain
ana taanga ni buaka Nibwaite.
E korakora, ao e tangira te Atua.

E tangiria Kaben Moronaai
ni kamanoia ana aomata man
ana taanga ni buaka te uea
ae e buakaka.

E iangoia bwa e na karaoa te buraeki ibukiia ana aomata.

E kauringia ana aomata Kaaben Moronaai n ana buraeki
ae a riai n ira te Atua ao ni kamanoia aia aomata.
Ngkanne a kona ni karekea te rau. ■

Ngkana I Ongo Taekaia Ataei aika Bwaeoniia

Ma te raraoma ♩ = 120-126

Taekan te anene iroun
Janice Kapp Perry

C Dm⁷ C F G

1. Ngke I o - ngo bwa - na - ia a - taei, _____ A ma - toa ai - ao - ni - ma -
2. Ngke I o - ngo bwa - na - ia a - taei, _____ N na ka - ko - ra - ko - ra - ai

C F Dm C

ki, _____ I kan ri - ki na - ba na - ro - ia _____ Ni
ngkai. _____ Nna kei - a - ki ni ka - wa - kin tuua _____ Ao

G D⁷ G C Dm⁷

bu - bu - ti ko - ra - ko - rau. _____ Nna ira na - ba te bu - ra -
Nna ka - ka - o - ni - ma - ki. _____ Nna tei bwa te bwai ni ka -

C F E⁷ Am

be - ti, _____ I kan ka - te - a Ti - o - n! _____ N na
ka - iri _____ Bwa a na no - ria ao - ma - ta, _____ Nna

F C Dm⁷ G⁷ C

o - ni - ma - ki ni ka - raoi bwaai _____ Ngka - nae ta - ngi - rai ni ka - raoi. _____
ka - to - to - ngi - a a - ta - ei; _____ E nao - ni - ma - ki - nai te Uea. _____

© 2016 iroun Janice Kapp Perry. A bane n tauaki mwiin taian kariaia ibukin katootongana.

Te anene aei e kona ni katotongaki ibukin kaboonganakina, ae aki kareke mwane n te ekaretia ke n te mweenga.

Te kaetieti aei e riai ni kaairaki iaon te kaobi are e karaoaki.

Iroun Beretitenti
Boyd K. Packer
(1924–2015)

Beretitenti n te Kooram
n Abotoro ake Tengaun
ma Uoman

TAMNEI AIKA KAKAMAAKU N AROIA KOROKOROTAIRO

"I aki kakoauako," I taku. "Akea korokorotairo ikekei."

I tangiria n taai nako ni kan nako Africa n noori maan, ao n tokina e reke te tai anne. . . .

Ti tei n te nei ike e ananaaki iai te ran ao are a momoi iai maan. E rangin ni bwatakataka te tai anne ao e aki tau te ran, ti taabo aika bokaboka. Ngkana a rin erebwanti inanon te bokaboka e na rin te ran inanon mwanekana ao ana moo maan man kawain te erebwanti.

Te man ae te antelope, n angiiin te tai, a na nako nanoia. A na nakon bwangabwangan te bokaboka, ti n rairaki ao ni birinako ma te maaku ae korakora. I kona n noria ae akea raian n nakonako ao n titirakina te tia tararua bwa bukin tera aki moo. Ana kaeka, aio mwakoron te karaki ae kakawaki, bon te "Korokorotairo."

I ataia ae na bae ni manikangare ao n titirakina n aki manikangare, "Tera te kangaanga?" Te kaeka riki "Korokorotairo."

"I aki kakoauako," I taku. "Akea korokorotairo ikekei." . . .

E kona n ataia ae I aki kakoaua ao ni korakora nanona, n au iango,

n reireinai bon irou. Ti butinako nakon te tabo teuana ike e mena iai te kaa ietan te bwangabwanga ae bokaboka are ti kona iai n tarataraa naano. "Ikekei," e taku. "Nooria bon ibukim."

Akea te bwai ae I nooria bwa ti te bokaboka, teutana te ran, ao maan aika a maaku n te tabo ae raroa. Ngkanne n te tai ae ti teuana ao I noria!—te korokorotairo ae bubura, ni maeka inanon te bokaboka, n tatanninga te man ae aki kantaningaki n rangin n taka n roko ibukin nimana. . . .

Te tia kaneweaba e akoi riki nakon are I kantangingaia. Te kakaewenako nakoiu "n au-kan wanawana-riki" nakon ana moan rongorongoro, "korokorotairo" e na bae ni uota te kakao, "Eng, naako ikekei ni kakaea bon iroum!"

I kona n noria bon irou ae akea taian korokorotairo. I kakoaua ae n

na bae n nako n ti nora te bwai are ikekei. Te aeka ni katei ni kakakan tia bwai anne e kona ni kamamate! Ma e rangin n taotaonaki n nano n reireinai.

Raoraou aika kairake, I taku bwa kam na wanawana riki n taetae nakoia aomata aika kataia ni buoki ngkami rinanon te maiu. Te kainikatonga ao n aki karinerine are I ataia bwa aki kaota te moti ae tamaroa ibukiu, ke ni kaotia naba ibukimi. I karautaeka n aron katei n te tai anne, ma I taku bwa N na maama n tuangko ma ti N na tuangko ae na kona ni buokiko.

Naaake a ikawai riki nakoim, a tia, tabeman aika a tia n rinanon bwaai inanon te maiu a kauringiko ibukin bwaai aika a kakamaaku aika ko kona ni kaitara ma ngaai. Tiaki ti te beru ae bubura, ni kureei are e kona n tenaiko, ma *kanganga n tamnei aika a kakamaaku n aroia korokorotairo*, aika a rangin ni kakamaaku, ao n rangin n anainano ao n aki rangin ni kona n noraki, riki, nakoia korokorotairon Africa aika bobotaki.

A kona korokorotairo aikai ni kama-teko ke ni kamaraka tamneim. A kona n urua aron kukurein am iango ao aia iango tabeman aika a tangiriko. Aikanne aika ana riari n tarataraaki, ao kaanga ai akea riki n te aonaaba aei ngkai are aki kainaki irouia. . . .

Te bwai ae kakukurei bwa iai kairi aika tau n te maiu aei n totokoi rikin bwaai aikai ngkana iai nanora ni butimwaea te reirei n tainako. ■

Man "Spiritual Whirlwinds," Liahona, *Meei 1976, 30–31.*

ATATAI N NOORI KOAUAN BWAAI AIKA RABA

Ti na kanga n rikirake n te aonaaba ae aki maiu?

“Ngaira n tatabemaniira, aika ana reirei Kristo, ti maiu n te aonaaba ae beroro man kaminonano, ti kona n rikirake ao ni kariki uaa ngkana ti kanenei wakaara n tangiran te Tia Kamaiu ao n nanorinano n irii ana reirei.”

Unimwaane Quentin L. Cook man te Kooram n Abotoro n te Tengaun ma Uoman, “Te Uea Bon Otau,” *Riaona*, Meei 2015, 63.

Inanon naba te Beba Aio

IBUKIIA KAIRAKE N IKAWAI

I.44

MOTI N TAEKA MA TE MOANTAAI N OKIRA TE MWEENGA

Moantaai n okira mweengau e bon kakubanako, ma I kunea bwa e kona n riki bwa te kawai ni waaki nako ngke I iangoi bwaai aika onoua aikai.

IBUKIIA KAIRAKE

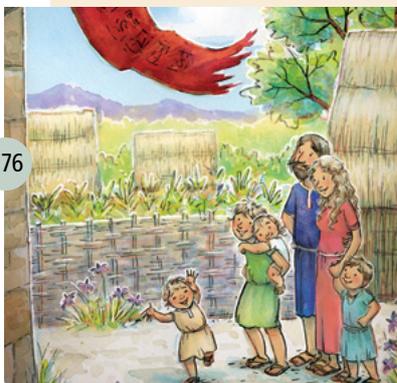
Uringa te TIA KAMAIU

Ni katoa wiiki, ti karaoa te berita n ururinga Iesu Kristo, ao ni katoabong ti kona ni karekei kakabwaia man kawakinan te berita anne.

I.60

IBUKIIA ATAEI

I.76

Ana Buraeki Kaben Moronaai

Kaben Moronaai e karaoa te buraeki ibukii ana aomata n ururing bwaai aika a rangin ni kakawaki, n aroia aia utu ao te Atua. ko kanga n uring bwaai aika moan te kakawaki inanon maium?

N anga iango iaon te Riaona, taiaoka imeeri nakon liahona@ldschurch.org.

4

KIRIBATI

3

ANA EKARETIA
IESU KRISTO
IBUKIIA AIKA ITIAKI
NI BOONG AIKA KAITIRA